

PLÁN OBNOVY STRATENEJ DÔVERY

Volebný program Pirátov pre parlamentné voľby 30.septembra 2023 (aktualizovaný po
zapracovaní pripomienok občanov a opäť zverejnený 25.9.2023)

Obsah:

Príhovor Zuzany Šubovej, predsedníčky Pirátskej strany - Slovensko.....	4
Vízia Pirátskej strany - Slovensko.....	6
Poslanie.....	6
Hodnoty	6
Zhrnutie toho, čo chceme	6
I.časť.....	7
Uchopenie moci občanmi a nevyhnutné zmeny v spravovaní štátu.....	7
Depolitizácia	7
Navrhované riešenie:.....	8
Nastolenie moci občanov v súlade s ústavou	8
Navrhované riešenia:	10
II.časť	11
Súčasný problémy a budúce výzvy rozvoja Slovenska	11
1. Zahraničná politika.....	11
Navrhované riešenia:	11
2. Obrana	12
Navrhované riešenia:	12
3. Právny štát a spravodlivosť	13
Navrhované riešenia:	15
4. Vnútoraná bezpečnosť	16
Navrhované riešenia:	16
5. Energetika	17
Navrhované riešenia:	17
6. Pôdohospodárstvo.....	18
Navrhované riešenia:	18
7. Doprava a spoje	19
Navrhované riešenia:	19
8. Životné prostredie	20
Navrhované riešenia:	21
9. Zdravotníctvo	22
Navrhované riešenia:	22

10. Školstvo	23
Navrhované riešenia:	24
11. Rodina a práca	26
Navrhované riešenia:	26
12. Sociálne zabezpečenie	27
Navrhované riešenia:	28
13. Kultúra, turizmus, komunikácia a médiá	30
Navrhované riešenia:	31
14. Hospodárstvo a podnikanie	35
Navrhované riešenia:	37
15. Financovanie navrhovaných riešení	37
Navrhované riešenia:	38
III. časť	40
Štyri kľúčové reformy	40
1. Depolitizácia štátnej služby	40
Prečo je odpolitizovanie štátnej služby dôležité:.....	40
Legislatívny zámer zákona o štátnej službe.....	42
Vznik, zmena a skončenie štátnozamestnaneckého pomeru.....	44
Súčasná legislatívna úprava.....	46
Ciele novej právnej úpravy	46
2. Reforma otvoreného vládnutia	48
Štyri princípy otvorenej vlády.....	49
Reforma otvoreného vládnutia a digitálna transformácia.....	51
Ako súvisí otvorené vládnutie s digitálnou transformáciou?	52
Ako sú oba tieto koncepty prepojené?	52
3. Digitálna transformácia	52
Digitalizácie, inovácie a informačná spoločnosť	53
Prístup k digitálnej transformácii Slovenska.....	54
Navrhované riešenie v oblasti vzdelávania:	57
Zdravotníctvo	57
Doprava.....	58
Elektronické komunikácie	58
Pôdohospodárstvo	59
Priemyselná výroba.....	59
Verejná správa.....	59
Priority v oblasti digitálnej transformácie:	61
Pilotný projekt digitalizácie a inovácií	62
4. Reforma politickej správy štátu	62
Zmena zákona o podmienkach výkonu volebného práva.....	63
Odstránenie vnútorného rozporu Ústavy SR vo veci výkonu referenda	63
Uplatnenie zákonodarnej moci občanov v tvorbe legislatívy	64
Ciele uplatnenia moci občanov v oblasti zastupiteľskej demokracie	65
Navrhované riešenia:	65
Navrhované riešenia v oblasti zákonodarnej moci:.....	66
Navrhované riešenia v oblasti výkonnej moci:.....	70
Navrhované riešenia vo vzťahu k vláde:.....	71
Navrhované riešenia na zlepšenie výkonnej moci:	72
Navrhované riešenia v oblasti súdnej moci - justície:.....	73

Navrhované riešenia v oblasti prokuratúry:	74
Navrhované riešenia vo vzťahu ku všetkým orgánom verejnej správy:	74
Prílohy:	75
Príloha 1	76
7 princípov dobrého vládnutia	76
Princíp zásluhovosti (meritokracie)	76
Princíp rasovej a náboženskej znášateľnosti	76
Princíp neskorumpovanej vlády	76
Princíp právneho štátu	76
Princíp sociálnej spravodlivosti	77
Princíp starostlivosti o životné prostredie	77
Princíp stability a politickej neutrality verejnej služby	77
Príloha 2	78
Reforma otvoreného vládnutia - príklady dobrej praxe	78
e-Autorizácia vo Fínsku	78
Integrita verejných výdavkov v Brazílii	78
Participatívne rozhodovanie v Madride	79
Transparentnosť ako nový štandard v Gruzínsku	80
Virtuálna kancelária obce v Holandsku	80
Účasť občanov na príprave stratégie v Litve	81
Príloha 2a	82
Dôkazy rozporu zákona č.180/2014 Z.z. s Ústavou SR	82
Rozbor podmienok výkonu volebného práva určených horeuvedeným zákonom:	82
Návrh zmeny zákona o voľbách	86
Príloha 2b	89
Postup overenia dôkazov rozporu volebného zákona s ústavou	89
Príloha 3	91
Dôkazy vnútorného rozporu Ústavy SR vo veci výkonu referenda	91
Návrh zmeny ústavy:	96
Príloha 4	97
Zloženie koordinačného tímu Pirátov zodpovedných za prípravu volebného programu a koordináciu volebnej kampane	97

Príhovor Zuzany Šubovej, predsedníčky Pirátskej strany - Slovensko

Na lepšie pochopenie nášho programu, s ktorým ideme do parlamentných volieb 2023, len stručne pripomeniem, ako fungujú naše politické mafie, ktoré nás do súčasného chaosu a marazmu dostali.

Termín politické mafie sa dnes bežne používa na opisovanie uzavretých skupín našich politikov, byrokratov a iných mocných ľudí, ktorí využívajú svoj vplyv a postavenie na dosiahnutie osobného prospechu, presadenie svojich záujmov a upevňovanie politickej a finančnej moci. Politické mafie nahradili klasické politické strany, ktoré už žiaľ nemáme. Nemáme ani demokraciu a právny štát. Pripomeňme si, ako fungujú a aké dôsledky to má na občanov a celú spoločnosť.

Politické mafie preferujú svojich spojencov, priateľov alebo rodinných príslušníkov - známych to "našich ľudí" pri obsadzovaní dôležitých pozícií a získavaní lukratívnych zmlúv. Prostredníctvom riadenej korupcie vyžadujú úplatky a výhody od podnikateľov a organizácií za priaznivé rozhodnutia alebo uprednostňovanie zo strany vlády. Uzatvárajú medzi sebou tajné dohody, aby si zvýšili svoj profit z tunelovania verejných financií, zabezpečili svoje pozície a rozširovali svoj vplyv. Neštítia sa ani zastrašovania a vydierania na potlačenie opozície alebo kritiky a súčasne si tak udržiavajú kontrolu nad politickými procesmi a kľúčovými inštitúciami, vrátane ministerstiev a ostatných úradov, polície, prokuratúry a súdov. Ako holá skutočnosť sa dnes berie manipulovanie a ovplyvňovanie výsledkov volieb a referendum výmenou za hlasovanie za kandidátov alebo politické priority politických mafí. Potvrďuje to aj totálne ovládanie médií a verejnoprávneho rozhlasu a televízie finančnou oligarchiou. Kontrolujú médiá, aby mohli ovplyvňovať verejnú mienku a potláčať informácie, ktoré by mohli ohroziť ich pozície. Vytvárajú si paralelné ekonomické štruktúry, ktoré im umožňujú udržiavať kontrolu nad nelegálnymi podnikateľskými operáciami a pranie špinavých peňazí. Tento proces sa naplno rozbehol po roku 2006. Výsledkom je koniec demokracie a právneho štátu. Deľba moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu nefunguje a totálne absentujú všetky demokratické kontrolné mechanizmy, vrátane tajných služieb. Agenti tajných služieb sa dostali dokonca do vedenia úradov a inštitúcií!!! Také dlhé sú prsty mafie.

Boj proti politickým mafiám a korupcii je náročný, ale nie nemožný. Náš program je jasný, ako je jasná naša priorita - Depolitizácia. Je to jednoduché. Musíme si zobrať naspäť úrady a inštitúcie, ktoré nám mafia ukradla. Musíme ju zbaviť možnosti dosadzovať si svojich ľudí na miesta v štátnej správe, korumpovať ľudí ich vlastnými peniazmi a vykrádať verejné financie - naše peniaze.

Štýl ovládania a manipulovania ľudí politickými mafiami sa rozšíril po celom svete. Pirátov, čo je celosvetové hnutie, nám akoby zoslalo samo Nebo, ktoré sa už na to nemôže pozeráť. Peklo je prázdne, všetci zloduchovia sú na Zemi, sú aj v našej krajine a myslia si, že nás ako tupé ovce môžu ovládať. Ukážme im, že sa mýlia. S vašou pomocou ich na Slovensku vyženieme tam, kam patria.

Náš program má tri časti. Prvá je o uchopení moci občanmi a postupnom zavádzaní nevyhnutných zmien v spravovaní štátu. Druhá sa venuje riešeniu súčasných problémov a budúcich výziev v najdôležitejších odvetviach hospodárskeho a spoločenského života a nadväzuje na program Európskej pirátskej strany, ktorej sme riadnym členom. Tretia časť predstavuje štyri najdôležitejšie reformy, ktoré majú z nášho pohľadu pre Slovensko a jeho občanov zásadný význam: Depolitizácia štátnej služby, Reforma otvoreného vládnutia, Digitálna transformácia a Reforma politickej správy štátu. Prílohu programu tvorí 7 princípov dobrého vládnutia, ktorými sa bude strana, jej členovia a zvolení poslanci riadiť v pracovnom, osobnom a spoločenskom živote. Súčasťou programu sú ďalšie prílohy, ktoré dokumentujú navrhované riešenia. Na záver tiež predstavujeme členov koordinačného tímu, zodpovedných za prípravu volebného programu a koordináciu volebnej kampane. Poďakovanie patrí aj spolupracujúcemu občianskemu združeniu, odbornému tímu Fóra občanov Slovenska, ktoré sa od roku 2006 usiluje o očistu verejného sektora od zhubného vplyvu finančnej oligarchie a poskytlo nám cenné rady a odporúčania.

Zuzana Šubová,
predsedníčka

Vízia Pirátskej strany - Slovensko

Slovensko ako demokratický a právny štát rešpektujúci slobodu občanov, ich právo na súkromie a ochranu osobných údajov, s nulovou toleranciou ku korupcii, s otvorenou a dôveryhodnou vládou, ktorá udržiava krajinu v prosperite a vedie ju k energetickej a potravinovej sebestačnosti.

Poslanie

Depolitizovať štátnu službu, ochraňovať vo veku digitalizácie slobodu a práva jednotlivca, podporovať otvorené vládnutie, presadzovať participatívnu formu demokracie a priame uplatňovanie moci občanov.

Hodnoty

Sloboda, Čestnosť, Úprimnosť, Spravodlivosť, Tvorivosť, Kvalifikovanosť, Solidarita

Zhrnutie toho, čo chceme

1. Znemožníme politikom dosadzovanie svojich ľudí do úradov. Urobíme to depolitizáciou podľa pripravenej zmeny zákona o štátnej službe.
2. Znemožníme oligarchom tunelovanie verejných financií nastrčenými politickými stranami. Urobíme to pripravenými zmenami v systéme otvoreného vládnutia. Klepneme po prstoch každému, kto sa priblíži k verejným financiám - našim peniazom s úmyslom kraťnúť.
3. Nadradíme moc občanov nad moc volených funkcionárov. Urobíme to pripravenou úpravou referenda, zmenou volebného zákona, zmenami v ústave a nevyhnutnými zmenami v správe štátu.
4. Pripravenú digitálnu transformáciu použijeme spolu s reformou otvoreného vládnutia ako prostriedok na boj s korupciou, na kontrolu použitia verejných financií, na zjednodušenie administratívy, odstraňovanie byrokracie a zvýšenie transparentnosti v riadení štátu.

Realizovaním uvedených štyroch bodov, ďalej rozpracovaných vo volebnom programe, vznikne systém riadenia štátu, ktorý zvýši životnú úroveň a celkovú kvalitu života občanov vo všetkých oblastiach, a najmä vráti občanom stratenú dôveru v čestné a spravodlivé spravovanie verejných záležitostí v prospech občanov.

I.časť

Uchopenie moci občanmi a nevyhnutné zmeny v spravovaní štátu

V tejto časti je program zameraný na nastolenie a trvalé udržanie kontinuálneho výkonu moci občanov v súlade s článkom 2 odsek 1 Ústavy SR legislatívnymi zmenami, ktorých dôsledkom bude prirodzené nadradenie výkonu moci občanov priamo nad výkon moci občanov prostredníctvom nimi volených zástupcov, ktorý bude realizovaný depolitizovanou verejnou službou spôsobom otvoreného vládnutia v organizačne a finančne decentralizovanom štáte.

Depolitizácia

Keď nefunguje štátna služba, nefungujú ministerstvá a ďalšie úrady a krajinu nemá kto odborne riadiť. Na vine sú politické nominácie a dlhé prsty politikov. Riešenie vidíme v depolitizácii, odstrihnutí politikov od dosadzovania svojich ľudí do úradov. Prečo je to tak a ako sa to dá zmeniť?

1. Po zrušení Úradu pre štátnu službu v roku 2006 sa miesta neobsadzujú výberom najlepšieho z prihlásených. Obsadzujú sa stranícky "našimi ľuďmi". Po voľbách sa títo nahradia inými "našimi ľuďmi" a celý systém pripomína plantáž, na ktorej politici pestujú korupciu. Ťažia z nej oligarchovia v pozadí nastrčených politických strán. Pre politické strany a ich nominantov vo verejných funkciách nerozhodujú pri obsadzovaní miest vo verejnej správe vedomosti, schopnosti a zručnosti, stačí ten správny dres, to správne stranícke tričko. Úroveň práce takýchto úradov je potom žalostná. Získať odborníkov do takéhoto nestabilného prostredia je problém, je to priam nemožné. To sa odráža na schopnosti (lepšie povedané neschopnosti) ministerstiev pripravovať koncepčné a strategické materiály k udržateľnému rozvoju jednotlivých odvetví, a aj na schopnosti dlhodobo a systematicky ich realizovať. Po štyroch rokoch nastúpia vymenení "naši ľudia" a všetko začína odznova ako na zelenej lúke. Súkromný záujem prevláda nad verejným záujmom a nič nefunguje tak, ako by mohlo a malo. Občan z toho má len trápenie, profitujú oligarchovia a nimi najatí politici. Či už je to v zdravotníctve, školstve, doprave, kultúre, v sociálnom zabezpečení, hospodárstve, obrane, vnútre a v samotnej verejnej správe.

2. Celý systém štátnej služby je vinou politikov v područí oligarchov prepolitizovaný a nestabilný. Odráža sa to na nekvalite verejných služieb, na rozbitých cestách, padajúcich mostoch, nefungujúcom zdravotníctve, zlom školstve, zahrabávaní kultúry a potláčaní

národného povedomia pod zem, vyhadzovaní peňazí na zbytočnosti a na tunelovaní verejných financií. Prepustenie z práce je jednoduché, lebo niekedy je potrebné vyhodiť aj "našeho človeka" ak prestal poslúchať politické inštrukcie (nenechal sa korumpovať) a zachcelo sa mu nebudaj dodržiavať zákony a uprednostňovať verejný záujem. Tak si politici pre seba nastavili legislatívu upravujúcu štátnozamestnanecké vzťahy. O ľudských zdrojoch nerozhodujú manažéri ale politici - staronoví kádrováci.

Navrhované riešenie: Striktné oddelenie politickej zodpovednosti a právomoci politického nominanta od zodpovednosti manažéra za riadenie úradu. Obsadzovanie miest na úradoch transparentným výberovým a konkurzným konaním pod dohľadom nezávislej inštitúcie (napr. Rady pre štátnu službu). Odpolitizovanie úradov prinesie dlho očakávanú stabilizáciu, profesionalizáciu a politickú neutralitu štátnej služby. Prakticky to znamená menej korupcie, viac odbornosti, vyššiu kvalitu a efektívnosť v spravovaní verejných záležitostí a zabezpečovaní dostupnosti a kvality verejných služieb. Zároveň zavedieme hmotnú zodpovednosť politikov. Depolitizácia je svetielko na konci tunela. O tom, ako to chceme urobiť, píšeme podrobnejšie v III. časti, Štyri kľúčové reformy, 1. Depolitizácia štátnej služby.

Nastolenie moci občanov v súlade s ústavou

Chceme, aby občania rozhodli o nevyhnutnej zmene v spravovaní štátu. Potrebujeme odstrániť dôsledky doterajšej nadvlády oligarchov v pozadí politických strán a nastoliť moc občanov v súlade s ústavou. Potrebujeme eliminovať zlo v spoločnosti nahromadené za vyše tridsať rokov "slovenskej demokracie".

Naším cieľom je legislatívne zakotviť priamu demokraciu tak, aby bola realizovateľná najjednoduchšou dostupnou formou. Nepochybne sa nájdú sily, ktoré budú tento cieľ spochybňovať a argumentovať nespôsobilým obyvateľstvom. Týmto odkazujeme, že nespôsobilí poslanci pozbieraní politickými stranami na schodoch a na ulici nie sú kvalitatívne lepší, ako bude výber občanov, ktorí si svojich zástupcov vyberú sami! Uchopenie moci občanmi a postupné zavádzanie zásadných zmien v spravovaní štátu dosiahneme:

- Zosúladením zákona o podmienkach výkonu volebného práva (zákona č. 180/2014 Z.z.) s čl. 30 ods. 4 Ústavy SR na princípe proporcionálneho rozdelenia poslancov. Chceme objektívnym, spravodlivým, trvalým a transparentným spôsobom zabezpečiť, aby cca 30 000 voličov žijúcich v jednej lokalite (teritóriu, ktoré tvorí cca 40 volebných okrskov) malo jedného poslanca v NR SR, zvoleného z kandidátov, ktorým občania vyjadrili dôveru už pred zostavením kandidátnej listiny, a to bez ohľadu na to, či ho podporuje politická strana, alebo nie.

- Odstránením vnútorného rozporu Ústavy SR vo veci výkonu referenda. Na základe predložených dôkazov chceme zabezpečiť jeho jednoznačnosť a binárny charakter (ÁNO/NIE) tak, aby referendum bolo realizovateľné.
- Prijatím legislatívnych nástrojov zabezpečujúcich výkon moci občanov priamo v harmonickom vzťahu priamej a zastupiteľskej demokracie takto:
 - Zjednotením podmienok pre účasť občanov bez podpory alebo s podporou politických strán vo všetkých voľbách na základe vopred deklarovanej podpory občanov, ktorých volený kandidát zastupuje.
 - Rozšírením okruhu priamo volených funkcií orgánov verejnej správy na úroveň, ktorá znemožní zneužitie moci v štáte oligarchami a záujmovými skupinami pôsobiacimi v pozadí politických strán.
 - Umožnením podania návrhu na odvolanie volených a menovaných osôb vo verejnej správe petíciou podpísanou zákonom predpísaným počtom voličov. K odvolaniu dôjde v nových voľbách vyhlásených po predložení petície zvolením iného kandidáta.
- Zvýšením moci občanov pri rozhodovaní tak, aby 1000 občanov disponovalo kompetenciou jedného poslanca, t.j. aby:
 - Petíciou podpísanou 1000 občanmi mohli NR SR predložiť návrh zákona, alebo jeho zmenu.
 - Petíciou podpísanou 30 000 občanmi mohli zvolať schôdzu NR SR alebo sa obrátiť na Ústavný súd.
 - Petíciou podpísanou viac ako tisícnásobkom občanov k počtu poslancov, ktorým bol prijatý zákon, alebo uznesenie NR SR, vetovať prijaté rozhodnutie NR SR na úrovni veta prezidenta republiky.
 - Petíciou podpísanou 100 000 občanmi predložiť návrh na vypísanie referenda.
- Dôslednou kompetenčnou a finančnou decentralizáciou chceme umožniť občanom, aby o svojich životných podmienkach rozhodovali tí, ktorých sa navrhované riešenia bezprostredne dotýkajú. Aby si občania, pri rešpektovaní rovnosti práv a povinností, spoločnými silami zabezpečovali tie potreby, ktoré občan nemôže dosiahnuť sám, prípadne so svojou rodinou.
- Orgánom verejnej správy financovaným z verejných rozpočtov potrebujeme priradiť spoločenské postavenie aparátu režínej, občanmi vydržiavanej, nákladovej zložky spoločnosti, ktorej činnosť sa musí efektívne prejavovať na účinnosti výkonnej, zarábajúcej zložky a ich rozsah týmto limitovať. Zvážiť účelnosť udržiavania inštitúcií verejnej správy, alebo ich častí, ktoré toto kritérium nespĺňajú.

Ako občania si musíme uvedomiť, že s právami a mocou súvisí aj zodpovednosť. Účasť na zmenách v politickej správe štátu si vyžaduje informovanosť, angažovanosť a rešpekt voči iným názorom. S občianskou zodpovednosťou a aktívnou účasťou na parlamentných voľbách môžeme hlasom pre Pirátov prispieť k formovaniu lepšej a spravodlivejšej spoločnosti.

Navrhované riešenia:

- a) Dôsledné rešpektovanie ústavy zaručujúcej moc občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo a rovnaký prístup k voleným a iným verejným funkciám. Trvalé uplatnenie tejto ústavnej moci občanov.
- b) Zmena volebného zákona a úprava referenda.
- c) Kandidovanie občanov vo voľbách do NR SR a Európarlamentu bez podpory politických strán rovnako ako v komunálnych voľbách, voľbách do samosprávnych krajov a pri voľbe prezidenta.
- d) Vyváženie všetkých kompetencií jedného poslanca kompetenciou 1000 občanov s výnimkou hlasovania v NR SR.
- e) Vyváženie kompetencie poslanca pri hlasovaní v NR SR právom veta rovnocenným vetu prezidenta, ktorým budú môcť občania vetovať uznesenie NR SR - prijatý zákon - petíciou podpísanou viac ako 1000-násobkom občanov oproti počtu poslancov hlasujúcich za uznesenie.
- f) Decentralizované riadenie štátu v ktorom občania miest a obcí budú rozhodovať o organizačnom usporiadaní a riadení regiónov, delegovaní kompetencií a finančnom zabezpečení ich plnenia. (Např. poslancami VUC by sa automaticky stávali zvolení primátori a starostovia obcí s určitým minimálnym počtom obyvateľov).
- g) Upravenie postavenia verejnej správy tak, aby mala postavenie aparátu režínej, nákladovej zložky spoločnosti, ktorej činnosť sa musí efektívne prejavíť na účinnosti výkonnej, zarábajúcej zložky v spoločnosti a jej rozsah bol týmto limitovaný.

Podrobnejšie o uchopení moci občanmi a nevyhnutných zmenách v spravovaní štátu píšeme v III.časti, Štyri kľúčové reformy, 4.Zmeny v politickej správe štátu.

II.časť

Súčasné problémy a budúce výzvy rozvoja Slovenska

1. Zahraničná politika

Ako člen NATO stojíme pred aktuálnymi bezpečnostnými výzvami, ako je ruská expanzia, kybernetické útoky a terorizmus. Kľúčové v tejto oblasti bude ďalšie rozvíjanie spolupráce s NATO a zvyšovanie obranyschopnosti krajiny. Vo vzťahu k EU čelíme viacerým výzvam spojeným s implementáciou európskych nariadení a spoločných politík, ako sú migračná kríza, klimatická politika a obchodné dohody. Spolupráca so susednými krajinami, najmä s Českou republikou, Maďarskom, Poľskom a Rakúskom má pre Slovensko zásadný význam. Z tohto pohľadu sa ako dôležité ukazuje pokračovanie spolupráce v rámci Višegradskej skupiny. Naša krajina sa nachádza v regióne, ktorý je strategicky dôležitý pre vzťahy s Východnou Európou a Západným Balkánom. Osobitne vzťahy s krajinami ako Ukrajina, Bielorusko a Balkánske štáty môžu významne ovplyvniť stabilitu a prosperitu Slovenska. Rovnako ako mnoho krajín sa aj my zaoberáme otázkou energetickej bezpečnosti a snahou o diverzifikáciu zdrojov energie. Pre nás je dôležitá podpora internacionalizácie pirátskych strán, konkrétne v podobe medzinárodnej mimovládnej organizácie Pirate Parties International, ktorej poslaním je podporovať, propagovať a udržiavať komunikáciu a spoluprácu medzi pirátskymi stranami vo svete. Pirátske strany sa snažia o ochranu slobody a práv jednotlivca, práva na informácie, o reformu autorského práva a patentov, práva na súkromie, digitálnu transformáciu a otvorené vládnutie s dôrazom na transparentnosť verejnej správy.

Navrhované riešenia:

- a) Rozširovanie spolupráce v rámci NATO a EU. Konkrétne budeme posilňovať svoje vzťahy so spojencami v NATO a aktívne sa zapájať do európskych diskusií a projektov.
- b) Zintenzívnenie diplomatických aktivít a úsilia zameraného na zlepšenie vzťahov s kľúčovými partnermi a znižovanie medzinárodného napätia.
- c) Rozvíjanie a aktívna podpora regionálnej integrácie a spolupráce v rámci Višegradskej skupiny a ďalších formátov.
- d) Podporovanie reforiem, demokracie a ľudských práv vo Východnej Európe a na Balkáne s cieľom výraznejšie prispieť k regionálnej stabilite a prosperite.
- e) Znižovanie závislosti na jednom dodávateľovi energie, podporovanie úsilia o energetickú sebestačnosť a investovanie do alternatívnych zdrojov energie.
- f) Posilnenie medzinárodnej spolupráce v rámci PPI a členstva v Európskej pirátskej strane EPS.
- g) Posilnenie medzinárodnej spolupráce v rámci významných ekonomicko-hospodárskych zoskupení.

2. Obrana

Pri hodnotení súčasného stavu neriešime zložitý komplex vojenských, strategických, technologických a bezpečnostných problémov obrany krajiny. Zameriavame sa len na niekoľko výziev, na ktoré treba neodkladne reagovať. Ide o pokračujúcu modernizáciu vojenských síl, keďže nám hrozí znižovanie a obmedzovanie bojaschopnosti našej armády a jej schopnosti rýchlo a efektívne reagovať vzhľadom na zastaranú vojenskú technológiu a infraštruktúru. Reagovať nielen na moderné hrozby, ale aj na ničivé následky živelných pohrôm a prírodných katastrof. Kybernetické útoky sa stávajú čoraz sofistikovanejšie a môžu vážne ohroziť kritickú infraštruktúru a komunikačné systémy štátu. Ako člen NATO musíme aktívne pokračovať v spolupráci s ostatnými členskými štátmi na obranných otázkach a na vojenských cvičeniach. Hybridné hrozby zahŕňajú kombináciu konvenčných a nekonvenčných prostriedkov, ako sú dezinformácie, sabotáže a nelegálne aktivity. S tým všetkým súvisí zabezpečovanie dostatočného množstva kvalifikovaných a motivovaných vojakov a odborníkov v oblasti obrany.

Navrhované riešenia:

- a) Optimalizácia finančných prostriedkov na modernizáciu vojenského vybavenia a infraštruktúry tak, aby armáda bola schopná efektívne čeliť moderným hrozbám.
- b) Optimalizácia investícií do kybernetickej bezpečnosti vrátane vytvorenia špecializovaných tímov zameraných na odhaľovanie a odvracanie kybernetických hrozieb. Vytvorenie špecializovaného tímu na odhaľovanie trollích fariem a kyberzločincov.
- c) Posilňovanie schopnosti Slovenska reagovať na spoločné obranné výzvy a aktívna účasť na vojenských cvičeniach a na spolupráci s ostatnými členskými štátmi NATO.
- d) Vytváranie stratégií a taktík, ktoré umožnia účinne reagovať na hybridné hrozby a dezinformácie.
- e) Investovanie do vojenského vzdelávania a odborného výcviku s cieľom zabezpečiť dostatočné množstvo kvalifikovaných vojakov a vojenských špecialistov.
- f) Budovanie aktívnych záloh nielen z bývalých profesionálnych vojakov a vojakov ZVS, ale aj mladších záujemcov, aby sa nepridávali k militantným organizáciám na hrane zákona.
- g) Pravidelné školenia, vzdelávanie a semináre na školách a v školských zariadeniach ohľadom bezpečnostných zložiek štátu, riešenia krízových situácií, rodinnej a osobnej pripravenosti.
- h) Zabezpečenie obrannej a bezpečnostnej výchovy pre vekové skupiny od 17 do 20 rokov.

3. Právny štát a spravodlivosť

Sme za zmenu trestného zákona 300/2005 a to §171-§178 (*výška a prísnosť trestov je obludná a nedemokratická*) a zákona 139/1998 (*O omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkoch*) a jeho novely z roku 1999 (*vymedzenie látok nepatrí do 21. storočia*), ktoré svojimi drakonickými trestami nás vracajú späť do stredoveku. Nie je predsa normálne, aby vrahovia dostávali menšie tresty, ako ľudia, ktorí si vypestovali niekoľko rastlín konopy hašišovej.

Poznámka: Hrôzu 300/2005 vytvoril autorský kolektív Vladimír Palko (MV SR) – Daniel Lipšic (MS SR), pápežskejší než pápež, Lipšic má na svedomí aj stredovekú Vatikánsku zmluvu a v roku 2006 sa mu našťastie nepodarilo v parlamente presadiť zákon, že popieranie Holokaustu nie je trestný čin.

Naším cieľom je regulovaná legalizácia konopy hašišovej, ktorá je v praxi najlepšie fungujúca z pomedzi štátov EÚ na Malte (ako prvá krajina EÚ legalizovala - prijaté maltským parlamentom 14.12.2021). Sme teda za implementáciu tých častí, ktoré sa ukázali v praxi, ako správne:

1. Zákony a dane, ako v prípade tabakových výrobkov a alkoholu a ich predaj podmienený len plnoletým osobám.
2. Každý občan si môže pre svoju vlastnú spotrebu vypestovať doma 4 rastliny konopy hašišovej. Okrem rekreačného užívania, už aj vážne chorí občania tak budú mať dôstojný prístup ku konope hašišovej, ktorá im často ostáva, ako jediné liečivo uľavujúce od bolesti, epileptických záchvatov, atď.
3. Okrem toho, ak si niekto nevie vypestovať konopu hašišovú sám, bude sa môcť prihlásiť do špeciálnych konopných klubov, zriaďovaných právnickými, podnikateľskými subjektami, ktoré budú držiteľmi štátnej licencie pre túto oblasť podnikania s konopnými produktami, ktoré sa postarajú o prístup ku konope hašišovej pre svojich členov. Tie nebudú môcť mať viac ako 500 členov a každý člen bude môcť na deň obdržať 7g sušenej konopy hašišovej a na mesiac maximálne 50g.
4. Užívanie na verejnosti (*miestach, kde to je zakázané - pokuta až 235Eur*) a v prítomnosti maloletých (*pokuta až 500Eur*) bude aj naďalej zakázané. Povolené bude len doma, v prírode na neverejných miestach, alebo na území spomenutých klubov. Viac ako povolené množstvo držania konopy hašišovej, pri sebe mimo domova, (*teda nad 7g*) bude posudzované už len ako priestupok (*medzi 8g-28g pokuta 100Eur, s množstvom bude pokuta samozrejme rásť*). Pokiaľ bude nájdená konopa hašišová u maloletých, tí budú zaradení do osobitého vládneho programu starostlivosti, alebo liečby (*maltský model*).
5. Ilegálne obchodovanie s konopu hašišovou bude aj naďalej zakázané a bude podliehať prísny trestom. Samozrejme hovoríme tu o obchode s veľkým množstvom konopy hašišovej, ktorý je zväčša riadený zločineckými skupinami.
6. V prípade veľkopestovateľov a farmaceutických firiem uprednostňujeme Kalifornský model legalizácie. Teda štátom prísne kontrolované, predávané licencie s prísnu daňovou legislatívou. Licencie budú vydané výlučne na jednu

právnickú osobu a nebude možné s nimi obchodovať (*veľký problém Španielskeho modelu*). Výška daňového zaťaženie držiteľa licencie bude tiež závisieť od veľkosti jeho plánovanej produkcie. Držiteľ takejto produkcie bude môcť dodávať svoje produkty rovnako na domácom trhu, ako ich aj exportovať (*tiež problém španielskeho modelu*). Akákoľvek produkcia držiteľov licencie bude musieť byť 100% BIO. Všetky chemické hnojivá, pesticídy, herbicídy budú prísne zakázané a ich používanie bude prísne kontrolované štátnym dozorom. V prípade použitia zakázaných chemických látok pri pestovaní môže byť držiteľ licencie pokutovaný vysokými pokutami až do výšky ročného výnosu, alebo mu môže byť odobraná licencia.

7. V prípade zakázaných halucinogénov a psychotropných látok (*napr. MDMA, LSD, atď.*), sme za ich využívanie na lekárske účely, a to najmä v prípade psychiatrov a psychoterapeutov, kedy sú napr. v niektorých štátoch USA s veľkým úspechom využívané na úplné vyliečenie posttraumatickej stresovej poruchy a ďalších závažných psychických chorôb a porúch.

Naším cieľom je zrušiť zbytočné reštrikčné opatrenia, ktoré podporujú len čierny trh a organizovaný zločin. Vstúpiť modernými zákonmi do Európy 21. storočia. Prestať trestať rekreačné užívanie marihuany, ničiť životy mladým ľuďom, tým že ich zavrieme nezmyselne do väzenia, často na dobu väčšiu, ako v prípade trestov za násilnú trestnú činnosť. Dať závažne chorým ľuďom dôstojnú možnosť využívať konopu hašišovú na liečebné účely. A v prvom rade umožniť výrazne profitovať štátu na daniach z obchodu s konopou hašišovou. Za účelom postupného prijatia potrebných zmien v zákone, sme pripravený dočasne vytvoriť úrad drogového ombudsmana (podmienka - výlučne odborník s dostatočnou praxou a výsledkami v obore psychiatria, adiktológia).

Pochybnosti o právnom štáte súvisia s uplatňovaním dvojakého metra pri riešení konkrétnych prípadov korupcie a klientelizmu. Dá sa povedať, že už historicky čelíme problémom s korupciou na rôznych úrovniach vlády a v justičnom systéme. Varovné sú mnohé konkrétne prípady, ktoré ukazujú na hlboké prepojenia medzi organizovaným zločinom, podnikateľmi a politikmi. Existujú oprávnené obavy týkajúce sa politického zasahovania a vplyvu na súdnictvo a s tým súvisiacu nedostatočnú transparentnosť súdnictva. Vo vzťahu k médiám a spôsobu, akým neplnia svoje poslanie je zrejme prepojenie ich obsahu so záujmami vlastníkov týchto médií a neriešenie konfliktu záujmov medzi regionálnymi magnátmi a politikmi. Ochrana práv menších je na vysokej úrovni, občas sa však vyskytnú problémy s ich plnou integráciou a ochranou ich práv. Kľúčom k zmene je reforma otvoreného vládnutia s cieľom zabezpečiť väčšiu participáciu občanov do rozhodovania o verejných záležitostiach.

Problémy v oblasti súdnictva súvisia so zabezpečením transparentnosti, efektívnosti a neustrannosti rozhodovania súdov, s morálkou personálu "ctihodných sudcov".. Aj v súdnictve narážame na problémy s korupciou, nespravodlivosťou a zdĺhavosťou konaní. Mnohé súdne spory trvajú niekoľko rokov, čo znamená, že občania nemajú rýchly prístup k spravodlivosti. Aj keď korupcia je globálnym problémom, u nás sú obavy a podozrenia z korupcie v súdnictve

pomerne silné. Z úst renomovaných právnikov boli vyslovené tvrdenia, že sa dá kúpiť rozhodnutie prvostupňového súdu s garanciou potvrdenia tohto rozhodnutia najvyšším súdom. V mnohých prípadoch nie je jasné, ako sú rozhodnutia prijímané alebo na základe akých kritérií. Pravdou je, že v súdnictve chýba personál, čo vedie k dlhším čakacím dobám na súdne konania. Personál súdov je preťažovaný aj svojvoľným, korupčným a beztretným rozhodovaním personálu prvostupňových a odvolacích orgánov.

Navrhované riešenia:

- a) Riešenie korupcie a klientelizmu zásadnými zmenami v polícii a prokuratúre, transparentnejšie verejné obstarávanie, posilnenie nezávislosti súdov a podpora občianskej spoločnosti v boji proti korupcii.
- b) Zavedenie možnosti odvolať verejného činiteľa, pokiaľ koná v rozpore so svojim vyhlásením vysloveným pri verejnom vypočutí počas kandidatúry na zastávaný post.
- c) Prehodnotenie procesu verejného obstarávania, pretože jeho uplatňovanie v súčasnej podobe vedie k rastu klientelizmu, korupcie a neúmernému navyšovaniu cien.
- d) Reformovanie súdnictva so zameraním na reštrukturalizáciu, zvýšenie efektívnosti a skrátenie dĺžky súdnych konaní, vytvorenie jasných kritérií pre výber a povyšovanie sudcov, posilnenie odbornej prípravy a vzdelávania sudcov a transparentnejšie hodnotenie ich práce.
- e) Posilnenie mediálnej plurality, zabezpečenie transparentnosti vlastníctva médií a podpora nezávislých novinárov a médií.
- f) Zlepšenie antidiskriminačných zákonov, posilnenie vzdelávania o menšinách a zlepšenie integrácie menšinových skupín do spoločnosti.
- g) Podporovanie občianskej spoločnosti, zavedenie mechanizmov priamej demokracie, ako sú referendá, a vytváranie platformy pre verejnú diskusiu.
- h) Zavedenie elektronického súdnictva a digitalizácia s cieľom skrátiť čas súdnych konaní a zvýšiť transparentnosť celého procesu.
- i) Zabezpečenie vzdelávacích programov pre sudcov, aby boli dobre vyškolení a aby mali prístup k najnovším informáciám a technikám umožňujúcim zvýšiť kvalitu rozhodovania.
- j) Zvýšenie transparentnosti s cieľom obnoviť dôveru verejnosti a zabezpečiť, aby boli rozhodnutia a postupy súdov jasné a zrozumiteľné.
- k) Zavedenie nezávislých orgánov na kontrolu súdnictva s cieľom pomôcť identifikovať a riešiť problémy s korupciou alebo nespravodlivosťou.
- m) Novelizovanie zákona č. 211/2000 Z.z. o slobodnom prístupe k informáciám tak, aby akákoľvek inštitúcia, ktorá je naviazaná na verejné zdroje musela zverejniť akúkoľvek informáciu, pokiaľ táto nie je v utajenom režime. Doterajšia prax verejných funkcionárov vo vzťahu k zverejňovaniu informácií je v absolútnom rozpore a znením tohto zákona, pretože v mnohých prípadoch tieto inštitúcie jednoducho na základe svojvôle odmietajú informácie poskytovať s vedomím, že im za to nehrozí

žiadna sankcia. Čo nie je utajené, musí byť bez akýchkoľvek výnimiek zverejnené a to pod hrozbou značnej sankcie pre zodpovedné osoby. Treba si uvedomiť, že zákon o slobodnom prístupe k informáciám je jediný účinný nástroj kontroly verejnej moci, kedy občan môže kontrolovať verejných funkcionárov a ich činnosť. (Např. pre režim utajovanej nákupnej zmluvy musí byť definovaná skutková podstata škody alebo hrozby vznikajúcej pri neutajenom režime).

- n) Reforma prokuratúry musí reflektovať na spoločenskú požiadavku. Súčasné postavenie generálneho prokurátora a hlavne koncentrácia moci v rukách jedného človeka musí byť vyvážená kontrolnými mechanizmami, ktoré v súčasnosti Generálna prokuratúra nemá. Obdobne ako Súdna rada kontroluje sudcov a ich výkon funkcie, tak rovnakým spôsobom by mala fungovať Rada prokurátorov, ktorá je v súčasnosti len v úlohe štatistu, bez akejkoľvek možnosti kontrolovať činnosť samotného generálneho prokurátora, čím vzniká neprimeraná koncentrácia moci v rukách jediného človeka.
- o) Zavedenie modelu regulovanej legalizácie marihuany (po vzore Malty a Kalifornie), pričom na jej užívanie sa budú vzťahovať rovnaké zákony, ako v prípade tabakových výrobkov a alkoholu.

4. Vnútoraná bezpečnosť

S nárastom digitálnej transformácie sa zvyšuje zraniteľnosť voči kybernetickým útokom a nároky na ochranu osobných údajov. Stále pretrvávajú hrozby spojené s terorizmom a extrémizmom. Výzvou pre vnútornú bezpečnosť zostáva znižovanie kriminality, boj s korupciou a organizovaným zločinom. Na vnútornú bezpečnosť má výrazný vplyv migrácia a cezhraničná bezpečnosť, kontrola hraníc a manažment migračných tokov. Stále naliehavšia je účinná prevencia radikalizácie a násillia. Stúpajúci trend má násillie na verejných miestach ako např. agresívne napádanie, strelba, útoky vozidlami a pod. Pre udržanie vnútornej bezpečnosti je kľúčová dôvera medzi komunitami a políciou. Osobitnú úlohu zohráva krízový manažment a pohotovosť na núdzové situácie.

Navrhované riešenia:

- a) Zdokonaľovanie ochranných opatrení, rozvoj silnejšej kybernetickej obrany a prísne regulácie a postupy zamerané na ochranu osobných údajov.
- b) Predchádzanie terorizmu a extrémizmu si vyžaduje kombináciu spravodlivosti, vzdelávania a monitorovania online priestoru, aby sa zabránilo rekrutácii a šíreniu extrémistického obsahu.
- c) Zlepšovanie spolupráce medzi políciou, právnymi orgánmi a nasadenie technologických inovácií v boji proti korupcii, kriminalite a organizovanému zločinu.
- d) Zlepšenie spolupráce medzi krajinami a posilnenie cezhraničnej spolupráce pri zvládaní migrácie a zvyšovaní cezhraničnej bezpečnosti.

- e) Zapájanie komunitných lídrov, vytváranie a posilňovanie komunitných bezpečnostných zložiek, vzdelávanie, psychologická podpora a monitorovanie online platforiem a sociálnych médií s orientáciou na predchádzanie a potláčanie radikalizujúceho obsahu.
- f) Zvyšovanie prítomnosti bezpečnostných síl, prevencia a monitorovanie potenciálnych hrozieb násilia na verejných miestach.
- g) Posilňovanie dôvery medzi komunitami a políciou, vzájomných vzťahov, komunitnej policajnej práce a školenia pre políciu na zvládanie citlivých situácií pri reagovaní na zvyšovanie napätia.
- h) Zváženie potreby udržiavania dvoch rezortov pre vonkajšiu a vnútornú bezpečnosť a optimalizovanie činnosti ministerstiev podľa dohodnutých cieľov rozvoja Slovenska a zvyšovania kvality života.
- i) Posilnenie právomoci policajných zborov v regiónoch spolu s opatreniami na zabránenie zneužitia ich právomocí vrátane možnosti vytvoriť domobranu v problematických lokalitách.
- j) Vypracovanie a aktualizácia plánov krízového manažmentu a manažmentu rizík na pohotovú zvládanie prírodných katastrof, epidémií a iných krízových situácií ohrozujúcich vnútornú bezpečnosť krajiny.

5. Energetika

Veľká časť surovín, hlavne ropy a plynu sa dováža, čo je z pohľadu dodávateľskej bezpečnosti rizikový faktor. Nespornú výhodu máme v jadrových elektrárnach, ktoré garantujú našu energetickú sebestačnosť z hľadiska výroby a spotreby elektrickej energie. Ako člen EU sme viazaní redukovať emisie skleníkových plynov a prechádzať na čistejšie zdroje energie. Problémom je tiež prebujnelá byrokracia pri výstavbe alebo zavádzaní nových zdrojov. Vývoj v oblasti energetiky ovplyvňujú rôzne faktory, vrátane geopolitiky, ekonomiky a technologického pokroku. Situácia v energetike na Slovensku sa neustále mení a preto je dôležité nepretržite sledovať aktuálne správy a analýzy a podľa toho operatívne reagovať.

Navrhované riešenia:

- a) Hľadanie alternatívnych dodávateľov a zdrojov energie s cieľom znížiť závislosť od jednotlivých štátov. Diverzifikovať dodávateľov.
- b) Racionálne a na vedecko-technických základoch podložené rozvíjanie obnoviteľných zdrojov energie. Investovanie do solárnej, veternej a vodnej energetiky s cieľom znížiť závislosť na fosílnych palivách a napomôcť dekarbonizácii.
- c) Zatepľovanie a modernizácia budov a iných sektorov s cieľom znížiť spotrebu energie a zvýšiť energetickú účinnosť. Podporovanie využívania tepelných čerpadiel.

- d) Investovanie do výskumu nových technológií so zameraním na akumuláciu energie. Výskum vodíkových technológií a vodíkoveho hospodárstva.
- e) Spolupracovanie so susednými štátmi v oblasti energetiky s cieľom zvýšiť bezpečnosť dodávok a efektívnosť využitia zdrojov energie. Podpora flexibility v elektrizačnej sústave a podpora smart grid (inteligentných sietí).
- f) Uvoľnenie regulácií pri výstavbe nových zdrojov obnoviteľnej energie.
- g) Podpora využitia geotermálnej energie zjednodušením legislatívy.
- h) Podpora budovania regulačného rámca pre malé modulárne reaktory pre priemysel alebo teplárne.
- i) Podpora využitia tuhých alternatívnych palív, ktoré sa vyrábajú z odpadov.
- j) Podpora ekonomickej štúdie o možnostiach vybudovania novej jadrovej elektrárne na východe SR.
- k) Podporovanie SAV v oblasti inovačného riešenia pri výrobe energie z horčíka s cieľom jej urýchleného zavedenia do praxe a dosiahnutia energetickej sebestačnosti.

6. Pôdohospodárstvo

Súčasný problémy v pôdohospodárstve sa príliš nelíšia od problémov, ktorým čelia pôdohospodári v iných európskych krajinách. Napríklad v oblasti klimatických zmien, ako sú extrémne poveternostné javy - suchá, privalové dažde alebo búrky, ktoré majú vplyv na úrodu. Degradáciu pôdy spôsobuje nadmerná orba, chemická kontaminácia a erózia pôdy, čo všetko sú vážne problémy. Mnoho farmárov čelí nízkym cenám za svoje produkty a vysokým nákladom na výrobu. Problémom je tiež dostupnosť pôdy pre mladých farmárov, vysoké ceny pozemkov a konkurencia veľkých agrofariem, ktoré komplikujú vstup mladých ľudí do tohto odvetvia. V pôdohospodárstve sa stále výraznejšie používajú pesticídy a hnojivá. Mnoho farmárov vníma európske a vnútroštátne predpisy ako obťažujúce. Strata biodiverzity v dôsledku intenzívneho poľnohospodárstva bude mať dlhodobé negatívne dôsledky.

Navrhované riešenia:

- a) Podporovanie výskumu a vývoja odolných odrôd, investície do zavlažovania, implementácia systému udržateľného poľnohospodárstva v oblasti pôdohospodárstva v reakcii na klimatické zmeny.
- b) Podporovanie agroekologických praktík, zalesňovanie, terasovanie svahov a pôdne zábery s cieľom zastaviť degradáciu pôdy.
- c) Podporovanie miestnych potravinových trhov, zvýšenie pridanej hodnoty produktov a diverzifikácia výroby v reakcii na ekonomickú nestabilitu.
- d) Poskytovanie štátnych a regionálnych grantov alebo úverov pre mladých farmárov, iniciatívy na podporu spolupráce medzi generáciami v reakcii na problémy s dostupnosťou pôdy pre mladých farmárov.

- e) Podporovanie biologického pôdohospodárstva, výskumu alternatívnych metód ochrany rastlín, školení pre farmárov o integrovanej ochrane rastlín v reakcii na znižovanie závislosti na chemikáliách.
- f) Zjednodušenie administratívnych postupov, lepšia komunikácia s farmármi o dôvode a význame predpisov, digitalizácia procesov v reakcii na odstraňovanie regulačných a byrokratických prekážok.
- g) Podporovanie polí s vyššou biodiverzitou, ochrana prirodzených biotopov a podporovanie agroekosystémov v reakcii na zvýšenie ochrany biodiverzity.
- h) Podporovanie sociálnych podnikov v oblasti farmárstva a pôdohospodárstva so zapojením marginalizovaných skupín obyvateľstva.
- i) Podporovanie takých legislatívnych zmien, ktoré povedú k zjednodušeniu procesu pozemkových úprav. Pozemky sa vykupujú za smiešne ceny preto, lebo vlastník napr. dvoch hektárov pôdy ich má na 14 parcelách v podieloch s 8 až 25 spoluvlastníkmi, a to povedzme na piatich listoch vlastníctva. Takýto stav dlhodobo vyhovuje finančným skupinám, ktoré kupujú pôdu za drobné (Slovinci predávajú hektár za 15 000 Eur v priemere, u nás 5x lacnejšie).
- j) Zabezpečenie sebestačnosti v základných potravinách na 80% pre vlastné obyvateľstvo, napriek tomu, že sme súčasťou EÚ.
- k) Urýchlenie pozemkových úprav spolu s úpravou zákona o dedičstve. Z nevysporiadaných majetkových vzťahov vznikajú len škody tak pre vlastníkov, ako aj pre užívateľov a hlavne pre štát a obce.

7. Doprava a spoje

Riešenie súčasných problémov v doprave si vyžaduje veľké investície a inovatívne riešenia. Situácia sa mení v čase v závislosti na ekonomických, sociálnych a politických okolnostiach. V stručnosti ide najmä o preťažené cesty a dopravné zápchy, zastaranú železničnú infraštruktúru, nízku atraktivnosť verejnej dopravy, ekologické problémy, nedostatočné pripojenia na medzinárodné dopravné siete a bezpečnosť na cestách.

Navrhované riešenia:

- a) Rozširovanie a rozvoj infraštruktúry, najmä vo veľkých mestách ako je Bratislava a ďalšie, predovšetkým krajské mestá. Investovanie do nových cestných komunikácií a obchvatov, ktoré by umožnili lepšie rozloženie dopravy.
- b) Modernizácia železničnej siete a vozového parku, zvýšenie frekvencie spojení a zlepšenie pripojenia medzi mestami. Rozširovanie elektrifikácie tratí, výstavba nových tratí, rekonštrukcia existujúcich tratí a budovanie železničnej dopravy ako nosného ekologického modelu dopravy.

- c) Zavádzanie nových, ekologických a efektívnych prostriedkov verejnej dopravy, ako sú elektrické autobusy alebo moderné vlaky. Zlepšenie frekvencie, spoľahlivosti a pohodlia verejnej dopravy čo môže povzbudiť ľudí k ich väčšiemu využívaniu.
- d) Podporovanie elektromobility, vybudovanie infraštruktúry pre nabíjanie elektromobilov, podpora výskumu a vývoja ekologických technológií v doprave.
- e) Spolupráca s európskymi partnermi na výstavbe a modernizácii prepojení, ktoré by umožnili lepšiu integráciu Slovenska do európskych dopravných sietí.
- f) Zlepšovanie infraštruktúry (napr. lepšie osvetlenie, kvalitnejšie cestné značenie), zvýšená policajná kontrola, vzdelávacie kampane zamerané na bezpečné správanie vodičov, cyklistov a chodcov.
- g) Preferovanie a podpora dopravy na základe vodíkových, horčíkových a iných progresívnych pohonov.
- h) Podporovanie špičkových technológií v rámci inovácií v oblasti prepravy, ktoré zvýšia konkurencieschopnosť Slovenska vo svetovom meradle.
- i) Podporovanie budovania vysokorýchlostných železničných spojov a vlakov na báze TGV s preferovaním spojenia Praha - Bratislava – Košice – Kyjev, Budapešť – Košice – Warszawa a Wien – Bratislava – Krakov.
- j) Podporovanie okrajových železníc a ich rentability s cieľom zvýšenia efektívnosti prepravy spolu s riešením vyťaženia tratí na Slovensku na hranici variabilných nákladov. Zvážiť presunutie ich ekonomiky pod samosprávu.
- k) Dokončenie diaľničnej siete Bratislava – Košice a rýchlostných komunikácií Zvolen – Košice, Prešov – Vyšné Nemecké a Prešov – Rzeszów s podporou Poľska. Dobudovať diaľničnú sieť Juh – Sever na východe a západe a tým zvýšiť konkurencieschopnosť Slovenska.
- l) Podporovanie digitalizácie a priemyslu 4.0 digitalizovaním obcí wifi technológiou zdarma, a to pre obce do 5000 obyvateľov.
- m) Riešenie poštových služieb integráciou do obchodných jednotiek a integráciou s prepravnými spoločnosťami tak, aby sa služba dostala do všetkých obcí na Slovensku.
- n) Vytváranie nových urbanistických štúdií miest a obcí tak, aby sa mohla rozšíriť infraštruktúra pre osobné bezemisné dopravné prostriedky ako bicykle, elektrobicykle, kolobežky a pod., a to tak, aby mohli byť občanmi využívané ako hlavný osobný dopravný prostriedok po meste alebo obci.
- o) Urýchlenie zavádzania integrovanej dopravy, výstavba záchytných parkovísk v dosahu prímestských zastávok.

8. Životné prostredie

Evidentná je snaha zvyšovať mieru recyklácie odpadu, avšak stále čelíme problémom s nelegálnymi skládkami a nedostatočným separovaním odpadu. V niektorých oblastiach, najmä v blízkosti priemyselných zón a v mestách, pretrvávajú problémy so znečistením ovzdušia.

Zmena klímy vedie k extrémnym poveternostným javom a zvyšuje riziko erózie pôdy. Určité oblasti Slovenska čelia problémom spojeným so stratou rôznorodosti živočíchov a rastlín. Spotreba vody v niektorých oblastiach presahuje dostupné zásoby, čo vedie k suchám a iným problémom. Napriek snahám o diverzifikáciu energetických zdrojov pretrvávajú závislosť na fosílnych palivách.

Navrhované riešenia:

- a) Vzdelávanie a zvyšovanie povedomia občanov o dôležitosti ochrany životného prostredia sú kľúčové pre dosiahnutie pozitívnych zmien. Rozhodujúca je spoluprácu medzi štátnymi orgánmi, súkromným sektorom a občianskou spoločnosťou.
- b) Rozširovanie infraštruktúry pre separovaný zber, zvyšovanie povedomia občanov o dôležitosti recyklácie a zavedenie prísnejších sankcií za nelegálne skládanie odpadu.
- c) Podporovanie verejnej dopravy, zvyšovanie povedomia o emisiách z domácností a priemyslu, a investície do čistejších technológií.
- d) Implementácia opatrení na zachovanie pôdnej vrstvy, zalesňovanie a podpora udržateľných poľnohospodárskych prístupov.
- e) Ochrana a udržanie národných parkov a chránených území, podpora výskumu ohrozených druhov a edukácia verejnosti o dôležitosti biodiverzity.
- f) Podporovanie udržateľných prístupov k vodohospodárstvu, investície do technológií na úsporu vody a edukácia verejnosti o dôležitosti šetrného zaobchádzania s vodou.
- g) Zabezpečenie efektívneho hospodárenia s vodou na Slovensku vrátane minerálnych zdrojov a zvýšenie stupňa ich ochrany.
- h) Investovanie do obnoviteľných zdrojov energie, podpora výskumu a vývoja v oblasti zelených technológií a zvyšovanie energetickej efektívnosti.
- i) Podporovanie zalesňovania Slovenska výsadbou drevín, ktoré znižujú vplyv na klimatické zmeny a vysychanie zdrojov vody vo všetkých lokalitách. Okamžité zastavenie neekonomického a rozsiahleho ničenia lesov, čo je jeden z dôvodov klimatických zmien na Slovensku.
- j) Podporovanie podnikov znižujúcich svoje emisie tak, aby znižovanie emisií malo aj kladné ekonomické opodstatnenie pre takéto podniky (ak firma investovala a znížila svoje emisie proti predchádzajúcemu roku povedzme o 10 %, tak by nielenže zaplatila menej o 10 %, ale mohla by aj zhodnotiť svoju úsporu a získať späť financie na takéto emisné povolenky).
- k) Podporovanie vodozádržných opatrení, ktoré dokážu predchádzať povodňam a zásobujú krajinu vodou.
- l) Podporovanie udržateľného využívania lesov.

9. Zdravotníctvo

Oblasť zdravotníctva je dlhodobo vystavená mnohým problémom a výzvam, riešenia sa hľadajú a najmä realizujú ťažko. Do hľadania a implementácie riešení musia byť aktívne zapojení lekári, zdravotnícki pracovníci, pacienti, štátna správa a verejnosť. Ide najmä o podfinancovanie a dlhy nemocníc. Veľa nemocníc má problémy s dlhmi a často čelia nedostatku financií na prevádzku a investície. Alarmujúci je nedostatok zdravotníckeho personálu, najmä lekárov a sestier v niektorých regiónoch a odbornostiach. Zdravotníctvo je v personálnej kríze. Mnoho nemocníc potrebuje modernizáciu svojho zariadenia a technológie. Lekári a iní zdravotnícki pracovníci trávajú príliš veľa času administratívou namiesto poskytovania starostlivosti pacientom. Na niektoré výkony a liečbu sa dlhé čakacie lehoty. Systém elektronického zdravotníctva e-Zdravie čelí mnohým problémom a kritike aj keď bol zavedený s cieľom modernizovať a zefektívniť zdravotníctvo. Množia sa problémy s dostupnosťou určitých liekov. Navrhované riešenia vychádzajú z vízie orientovanej na zlepšenie a zvýšenie úrovne elektronizácie zdravotných služieb, rozvoj eZdravia, mobilitu v zdravotníctve, personalizovanú medicínu pre presnejšiu diagnostiku a kvalitnejšiu starostlivosť o pacientov, elektronizované verejné zdravie v prospech podpory a udržania zdravia občanov.

Navrhované riešenia:

- a) Zvýšenie financovania zo štátneho rozpočtu a zavedenie inovatívnych modelov financovania, ktoré by podporili investície a modernizáciu nemocničnej infraštruktúry.
- b) Dôsledná depolitizácia verejnej služby, vrátane zdravotníctva.
- c) Podporovanie kvalitných pracovných kolektívov klasifikáciou pracovísk v nemocniciach, miesto klasifikácie nemocníc ako celku; kvalitnému kolektívu priznať klasifikáciu celoštátneho pracoviska s príslušným ohodnotením, aj keď nemocnica ako celok uvedenú úroveň nedosahuje.
- d) Zvýšenie dôrazu na personál – umožniť výchovu mladých odborníkov dovedy, kým ešte máme skúsených lekárov; kým Rada rozpočtovej zodpovednosti predpokladá bankrot štátu do 8 rokov, zdravotníctvo bude každý rok ochudobňované o dnes už nadsluhujúcich dôchodcov, ktorí už nebudú môcť ďalej pracovať a svoje skúsenosti nemajú komu odovzdať; medicína je oblasť v ktorej odborníci vyrastajú pod dozorom už skúsených odborníkov, alebo na škodu pacientov sa učia na svojich chybách. Hovorí sa, že chyby lekárov ležia na cintorínoch.
- e) Rozloženie „zdravotníckej hydry“ a spravodlivé odsúdenie jej členov.
- f) Diferencované prispievanie na zdravotnú starostlivosť, ktoré sa prispievateľom prejaví v nadštandardnom servise pri rovnakej základnej lekárskej starostlivosti pre všetkých pacientov.
- g) Priznanie zodpovedajúcej priority zdravotníctvu v systéme rozdeľovania verejných zdrojov.

- h) Zvyšovanie plátov, vytváranie stimulov pre mladých študentov, aby sa rozhodli pre kariéru v zdravotníctve, a aktívne zahraničné náborové kampane.
- i) Poskytovanie štátnych a európskych grantov a iných foriem financovania pri obnove a modernizácii zariadení.
- j) Zavádzanie digitalizácie a automatizácie administratívnych procesov razantnejším a efektívnejším spôsobom.
- k) Zlepšovanie organizácie a plánovania v nemocniciach, celoplošné zavádzanie systémov manažerstva kvality a zavádzanie elektronických systémov na správu čakacích listov spolu so zvyšovaním potrebných kapacít.
- l) Vylepšovanie a aktualizácia systému elektronického zdravotníctva, zapojenie odborníkov a konzultácie s používateľmi na identifikáciu a odstraňovanie problémov.
- m) Optimalizovanie a zvyšovanie transparentnosti procesu registrácie a obstarávania liekov a zlepšovanie komunikácie s farmaceutickými spoločnosťami.
- n) Využívanie elektronického zdravotníctva a nástrojov podpory tak, aby občania mali prístup k údajom o svojom zdravotnom stave.
- o) Podporovanie a šírenie osvedy medzi občanmi tak, aby sa naučili chrániť svoje citlivé údaje a používať inteligentných asistentov a služby, ktoré im pomôžu v úsilí dlhšie zostať aktívni.
- p) Podporovanie inovácií v zdravotníctve s dôrazom na ochranu osobných údajov, práv a slobôd občanov.
- q) Zváženie zmien v systéme zdravotných poisťovní s tým, že VŠZP bude nosnou poisťovňou a ostatné súkromné poisťovne budú poskytovať nadštandardné služby.
- r) Presadzovanie takých úprav patentových práv na liečivá, ktoré by umožnili konkurenčnú výrobu liečiv a znižovanie vysokých cien za niektoré lieky.
- s) Navodenie zmien v systéme fungovania štátnej poisťovne tak, aby vynakladala finančné prostriedky na zdravotnú starostlivosť efektívnejšie (ak VŠZP ponúka nezamestnaným peňaženku zdravia vo vyššej hodnote ako prijíma platby zo štátu, tak takto vynaložené prostriedky vytvárajú diery v jej financovaní).
- t) Zmenenie spôsobu odmeňovania vedenia štátnych nemocníc tak, aby pri zachovaní kvality zdravotnej starostlivosti boli motivovaní nakladať s finančnými prostriedkami hospodárne.

10. Školstvo

Problémy v školstve sú komplexné a vyžadujú si koordinované a dlhodobé kroky na úrovni štátu, regionálnych orgánov, škôl, učiteľov, žiakov a rodičov. Školstvo je predovšetkým podfinancované, dlhodobo sa do školstva investuje menej, ako v iných európskych krajinách. Mnoho odborníkov a učiteľov tvrdí, že školstvo potrebuje hlbokú reformu. Eliminácia týchto problémov si vyžaduje aktívne a koordinované kroky.

Skutočná demokracia v školskej politike znamená prepojiť štát, regionálne orgány, školy, zamestnancov škôl, rodičov a žiakov. Demokracia a sila v rezorte školstva je tvorená spoločnosťou, ktorá utvára samotné školstvo. Školské kurikulum je zastarané, rýchlosť vývoja

spoločnosti vyžaduje reformáciu a modernizáciu školského kurikula, teda obsahov, metód a stratégií vzdelávania. Globálna digitalizácia spoločnosti a nástup AI vyžaduje patričné vzdelávacie štandardy a vzdelávacie príležitosti pre všetky vekové kategórie. Na školách chýbajú priestory pre prípadné rozšírenie kapacít študentov na školách. Tento problém zároveň znemožňuje školám rozširovať svoje možnosti a kvalitu vzdelania, tvorbu nových študijných odborov či programov.

Plat učiteľov je v porovnaní s inými profesiami nízky, čo má vplyv na kvalitu vzdelávania. Niektoré obsahy učebných osnov a metódy používané vo výuke sú zastarané. Integrácia IT a digitálnych technológií do vzdelávacieho procesu je nedostatočná. Vo výuke sa málo využívajú a učители majú málo príležitostí na absolvovanie kvalitných školení a tréningov v tejto oblasti. Nedostatočná je aj integrácia študentov so špecifickými potrebami. V niektorých školách sú triedy preplnené, čo ovplyvňuje kvalitu výuky. Našou víziou je sformovanie vzdelávacích inštitúcií, ktoré budú ako vedomostné organizácie poskytovať inovatívne a motivujúce výučbové metódy zamerané na zvýšenie kvality vzdelávania a na precvičovanie digitálnych zručností absolventov potrebných pre prax. Cieľom je vytvoriť vzdelávanie pre dôstojný život v digitálnej dobe tak, aby všetci občania vedeli využívať výdobytky modernej doby a rozumeli im a aby si občania vedeli nájsť primerané zamestnanie a naplnenie v ére robotizácie a automatizácie a priemyslu 4.0.

K postupnému skvalitneniu školstva by prospela čo najvyššia decentralizácia kompetencií na jednotlivé školy, do rúk riaditeľov a rodičov. Školstvu a podobne aj zdravotníctvu, chýbajú volnotržné prvky a určitá miera konkurencie. Školy, ktoré by boli čo najsamostatnejšie, by mohli vytvárať konkurenčné tlaky a metódou pokus/omyl rýchlo reagovať na meniace sa sociospoločenské a vedecko-technické výzvy, najmä na nasadenie a využívanie umelej inteligencie.

Navrhované riešenia:

- a) Prijatie národnej stratégie vzdelávania do roku 2030+.
- b) Zavedenie zákonom garantovaného príspevku, ktorým zabezpečíme automatickú obmenu zariadení v školskom prostredí podľa modelu Digitálny príspevok (<http://www.institutdusevnejprace.sk/2022/04/28/tak-teda-ako/>).
- c) Efektívna regulácia školskej siete, najmä na úseku stredného školstva, ktorá umožní každému žiakovi rozvíjať sa podľa jeho reálneho záujmu a kompetenčne ho vybaví na flexibilný trh práce v širokom horizonte 21.storočia.
- d) Zvyšovanie finančných prostriedkov v rozpočte na školstvo a zabezpečovanie spravodlivejšieho rozdeľovania týchto prostriedkov medzi jednotlivé školy a úrovne vzdelávania.
- e) Dohliadanie na transparentnosť a spravodlivosť vo finančnom toku zo štátneho rozpočtu smerom k zriaďovateľom školských zariadení tak, aby sa do škôl (rozpočtových

organizácií) dostal skutočný stav finančného balíka. Zriaďovatelia nesmú zdržiavať či zmenšovať finančný balík určený pre školské zariadenia.

- f) Zvyšovanie hodnoty normatívneho financovania škôl čo zvýši hodnotu rozpočtového balíka, odmeňovací systém pre zamestnancov škôl a finančnú rezervu na nepredvídané situácie, prípadne krízové situácie.
- g) Otváranie nových pracovných pozícií na školách a odstraňovanie prekážok v skvalitňovaní edukačnej reality a školskej klímy.
- h) Zapájanie príslušných odborníkov, pedagogických, nepedagogických zamestnancov a rodičov do reformy školstva, najmä do procesu plánovania a implementácie reforiem. Zabezpečenie pravidelného hodnotenia a prispôsobovanie reforiem potrebám praxe.
- i) Zvyšovanie platov učiteľov, zabezpečenie pravidelnej valorizácie a zmeny v platových tarifách.
- j) Revidovanie učebných osnov a zavádzanie moderných, interaktívnych a praktických metód výuky. Zaradenie výučby finančnej gramotnosti do učebných osnov od 3.ročníka ZŠ.
- k) Odbúranie byrokratickej záťaže riaditeľov a pedagogických zamestnancov s cieľom zefektívniť vyučovací proces.
- l) Zjednotenie učebníc a učebných pomôcok na všetkých základných školách tak, aby bola umožnená plynulá prestupiteľnosť žiakov.
- m) Investovanie do digitálnych zdrojov, školení učiteľov a integrácie IT do učebných osnov.
- n) Zabezpečenie kvalifikovaných a erudovaných učiteľov v rámci školského systému v oblasti etickej a osvetovej výchovy.
- o) Zavedenie predmetov podporujúcich finančnú, ekonomickú a digitálnu gramotnosť, remeselné práce, procesy digitalizácie a podporu priemyslu 4.0.
- p) Zabezpečovanie potrebných zdrojov, školení a tréningov pre učiteľov, aby mohli efektívne pracovať s deťmi so špeciálnymi potrebami.
- q) Investovanie do výstavby a modernizácie školských budov a školských ubytovacích zariadení a úprava normatífov pre počet žiakov v triedach.
- r) Motivovanie a úprava odmeňovacieho systému pre pedagogických zamestnancov, ktorí tvoria inovatívne prístupy a aktivity v prospech osobnostného rastu žiakov.
- s) Podporovanie a rozširovanie duálneho vzdelávania na školách odborného aj všeobecného zamerania.
- t) Zavedenie systému moderného manažmentu do riadenia všetkých typov škôl, postaveného na strategickom pláne rozvoja vzdelávacej inštitúcie a jej finančných potrebách. Tieto parametre budú slúžiť ako podklad pre zostavovanie štátneho rozpočtu a vybilancovanie systému financovania v rezorte školstva.
- u) Riešenie nedostatku pedagogických a nepedagogických zamestnancov v školstve (nielen učiteľov, ale aj upratovačiek, školníkov, kuchárov v školských jedálňach a pomocných síl).

- v) Riešenie nedostatku kapacít materských škôl v niektorých mestách a obciach na Slovensku (prechod na normatívne financovanie aj v prípade MŠ a normatívy vyplácať z kapitoly ministerstva školstva).
- w) Pokračovanie v implementácii reformy obsahu vzdelávania v základných školách (pružnejšie stanovovať úväzky učiteľov a odborných zamestnancov v školách tak, aby časť ich pracovnej náplne mohlo vyplniť aj doučovanie slabších žiakov).
- x) Vytvorenie funkčného trhu s učebnicami a učebnými materiálmi v základných školách (zabezpečenie dostatku finančných zdrojov pre školy na nákup potrebných učebných materiálov).

11. Rodina a práca

Problematika rodiny a práce reflektuje výzvy, s ktorými sa stretávajú pracujúci a ich rodiny v dnešnej modernej spoločnosti. Výrazne do nich zasahujú a ovplyvňujú ich hospodárske, sociálne, kultúrne a technologické zmeny. Mnoho ľudí má ťažkosti zosúladiť pracovné a rodinné povinnosti, čo vedie k stresu, vyhoreniu a napätým vzťahom v rodine. Mnoho pracovných pozícií si vyžaduje dlhé a nepravidelné pracovné hodiny, často aj nadčasy. Ženy často čelia diskriminácii alebo prekážkam pri návrate do práce po materskej dovolenke. Stúpa počet rodín, ktoré nemajú prístup k dostupným službám starostlivosti o deti alebo starších členov rodiny. Neustále pripojenie cez smartfóny a e-maily spôsobuje, že ľudia pracujú na úkor rodiny aj mimo oficiálnych pracovných hodín. Vysoké náklady na bývanie, vzdelávanie a zdravotnú starostlivosť neúmerne zvyšujú ekonomický tlak na rodiny. Veľa rodín je rozvedených, tento počet stále stúpa. Rodinné štruktúry sú diverzifikovanejšie, čo komplikuje poskytovanie tradičnej podpory a starostlivosti. Viac než 500 000 ľudí na Slovensku, osamelých rodičov s deťmi, žije v chudobe. Nemajú dostatok finančných prostriedkov na nájomné byty, na energie, na jedlo, na oblečenie pre seba a pre svoje deti, na vzdelávanie, na lekárske ošetrovanie nehradené poisťovňou. 80% sú to ŽENY so svojimi deťmi, ktoré partner opustil, ochorel, týral, zomrel.

Navrhované riešenia:

- a) Zavádzanie flexibilných pracovných hodín, možnosť práce z domu a poskytovanie detských jasí a škôlok pri pracovisku s cieľom zladiť prácu a rodinný život.
- b) Zavádzanie striedania smien, zabezpečenie spravodlivého rozloženia nadčasov a poskytnutie možnosti čerpania kompenzačného voľna.
- c) Implementovanie politík rovnosti pohlaví, podpora návratu do práce po materskej a zabezpečenie flexibilných možností pre rodičov.
- d) Vytvorenie verejných alebo sponzorovaných programov pre starostlivosť o deti, podpora domácej starostlivosti o seniorov a zabezpečenie finančnej podpory pre rodiny.
- e) Vyriešenie problému rodovej rovnosti a efektu skleného stropu tak, aby došlo v priebehu 4 rokov k úplnej rovnoprávnosti a odstránili sa procesy diskriminácie.

- f) Zavádzanie "digitálnych detoxikácií", politik ochrany súkromia mimo pracovných hodín a vzdelávanie zamestnancov o dôležitosti oddelenia práce od súkromia v riešení závislosti na informačných technológiách a neustálom pripojení na Internet.
- g) Poskytovanie ekonomických stimulov, podpora dostupného bývania a zabezpečenie štipendií pre vzdelávanie v snahe o znižovanie ekonomického tlaku.
- h) Rozpoznanie a akceptácia rôznorodých rodinných štruktúr, podpora výchovy v jednorodičovských rodinách a poskytovanie zdrojov potrebných pre regeneráciu rodín.
- i) Zlepšenie ochrany fyzického a duševného zdravia detí.
- j) Poskytnutie ročného príspevku 2400,- €, á 200,- € mesačne rodinám s deťmi v chudobe ako pomoc, kým sa zamestnajú a prekonajú ťažké životné obdobie.
- k) Poskytnutie príspevku na nájomné do výšky 3-mesačného nájmu v sociálnom, alebo nájomnom bývaní až do výšky 1500,- €.
- l) Zastavenie bezdomovectva rodín s nízkymi príjmami poskytovaním príspevku na nájomné vo výške trojmesačného nájmu v sociálnom alebo nájomnom bývaní do výšky 1500 Eur a zaviazanie obcí a developerov na výstavbu nájomných bytov s príspevkom z prostriedkov EU.
- m) Poskytovanie príspevku na opravu zubov kreditom vo výške 100,- € ročne pre osobu na hranici životného minima a zastavenie plánovaných poplatkov na pohotovostiach pre samoživiteľov s deťmi.
- n) Poskytnutie dotácie zamestnávateľovi v malej firme na výplatu jednorodiča po dobu pol roka, ak príjme do zamestnania diskriminovanú osobu na trhu práce.
- o) Upravenie legislatívy tak, aby občan mohol založiť chránenú dielňu aj bez naakumulovaných vlastných finančných prostriedkov s príspevkom od štátu.
- p) Oslobodenie príspevku zamestnávateľa na predškolskú starostlivosť dieťaťa zamestnanca od daňovej povinnosti.
- q) Zmenenie atestácie odborníkov na duševné zdravie a umožnenie prístupu občanov k lekárskej starostlivosti hradenej poisťovňami u psychológov, psychiatrov, terapeutov a koučov, resp. bez úhrady.

12.Sociálne zabezpečenie

Aj v tejto oblasti sa situácia rýchlo mení v závislosti od ekonomických, politických alebo sociálnych okolností, a preto je dôležité pravidelne monitorovať súčasný stav a aktualizovať jednotlivé politiky v tejto oblasti. Ako v mnohých európskych krajinách, aj u nás rýchlo starne populácia, čo vedie k vyšším nárokom na penzijný a zdravotný systém. Sociálne dávky a služby sú financované z verejných zdrojov, ktoré sú limitované a môžu byť nedostatočné vzhľadom na rastúce počty dôchodcov a potenciálne aj nezamestnaných. Rovnako aj dlhodobá nezamestnanosť môže viesť k vyššiemu zaťaženiu sociálneho systému a zvyšuje riziko chudoby. Mnoho občanov má problémy s pochopením a orientáciou v zložitom systéme sociálneho

zabezpečenia. Napriek sociálnym dávkam príliš veľa dôchodcov žije v chudobe alebo na hranici chudoby.

Základný predpokladom úspechu reforiem navrhovaných Pirátskou stranou - Slovensko je , že veríme, že máme v živote vplyv na akúkoľvek situáciu. Atmosféra korupcie, protekcie, kradnutia a strachu o existenciu, je vo vyspelejšej spoločnosti 21. storočia neudržateľná. Žijeme v srdci Európy a okolité štáty nás dávno predbehli vo vývoji svojej spoločnosti, v spravovaní krajiny a v službách občanom. Pirátska strana prijíma ZODPOVEDNOSŤ ZA SEBA, SVOJICH ČLENOV A ZA SVOJE ROZHODNUTIA, ktoré zlepšia život Občanom Slovenskej republiky.

Cieľom konkrétnych návrhov z praxe je najstí najbližší krok, ktorý môže situáciu ovplyvniť k lepšiemu. Členovia Pirátskej strany sú samostatne rozmýšľajúci odborníci z praxe, ktorí robia aj nové objavy a navrhujú zmeny z dobrých skúsenosti z domova a zo zahraničia. Ako vedíme kampaň, rozhovory s občanmi vedúce k zmene? KONTAKT s občanom je pre nás VZŤAH DOVERY. Využijeme všetky NÁSTROJE DEMOKRACIE na hľadanie uvedomenia a rozhodnutia, pôjdeme do AKCIE, aby sme dosiahli PRÍNOS PRE OBČANOV. Budeme priebežne sumarizovať, vyhodnocovať, čo dobre funguje, upriamovať pozornosť na „zabudnuté“ zdroje, talenty občanov. Hľadáme zdroje, motiváciu k realizácii cieľov. Pomôžte nám, voľte nás! Áno, vo VOĽBY 2023 vytvárame u občanov záväzok, že budeme spolu plne zodpovední za budúcnosť Slovenska podľa toho, koho si zvolíme.

Členovia Pirátskej strany- Slovensko pracujeme s faktom, že presvedčenia sú meniteľné.

Navrhované riešenia:

- a) Stabilizovanie veku odchodu do dôchodku s možnosťou postupného znižovania a vytvárania trhu práce pre mladšie vekové skupiny. Súčasne s tým riešenie sociálnej starostlivosti o najmladšiu generáciu a zlepšovanie možností jej sebarealizácie.
- b) Zvyšovanie povedomia o dôchodkovom sporení a motivácia mladších generácií k vytváraniu doplnkových dôchodkových úspor.
- c) Inovovanie v oblasti financovania a úprav sociálnych a zdravotných odvodov.
- d) Zavedenie nových foriem financovania alebo zvyšovanie odvodov pre určité skupiny populácie a komplexná reforma systému sociálneho zabezpečenia.
- e) Vytváranie programov na podporu zamestnanosti, investovanie do odbornej prípravy a rekvalifikácie, stimulácia ekonomickej aktivity v menej rozvinutých regiónoch.
- f) Zjednodušovanie procesov, digitalizácia služieb, vzdelávanie občanov o ich právach a povinnostiach v rámci systému sociálneho zabezpečenia.
- g) Zvyšovanie minimálnych dôchodkov, zavedenie špecifických sociálnych programov pre starších ľudí a poskytovanie doplnkových dávok pre najzraniteľnejšie skupiny dôchodcov.
- h) Zvyšovanie denného životného minima aspoň na úroveň 75% dennej stravnej jednotky určenej štátom.

- i) Vytváranie programov na vzdelávanie občanov opatrujúcich svojich rodinných príslušníkov tak, aby sa vedeli o nich čo najlepšie postarať.
- j) Opatrovateľský príspevok pri opatere rodinného príslušníka zvýšiť tak, aby reflektoval na potrebu opatery a slúžil ako náhrada priemernej mzdy v hospodárstve.
- k) Zavedenie podpory programu vzdelávania finančnej gramotnosti pre ľudí v produktívnom veku cez žiadosti zamestnávateľa.
- l) Zmenenie systému dôchodkového zabezpečenia a vyplácania dôchodkov tak, aby do roku 2025 bol starobný dôchodok vyplácaný na základe dvoch kritérií, a to počet odpracovaných rokov a stupeň vzdelania. Prínos spočíva v tom, že sa zjednoduší a sprehladní proces prideľovania dôchodkov, čím sa podstatne znížia štátne výdavky na ich spracovanie, ako aj náklady sociálnej poisťovne spojené s riadením a vyplácaním dôchodkov. Efektivita procesu starobných dôchodkov sa stane dynamická. Zároveň sa tým rieši aj problém dôchodkov do budúcnosti a vytvára sa istota a budúcnosť sociálneho zabezpečenia z pohľadu priemyslu 4.0 až do roku 2050.
- m) Zamedzenie duplicitného príjmu jednotlivcov zo štátneho rozpočtu, napr. výsluhový dôchodcovia poberajú dôchodok a pracujú v štátnej správe. Podobne prokurátori a sudcovia na dôchodku poberajú dôchodok, príplatok k dôchodku a plat. Ak zostanú pracovať v štátnej správe, budú poberať od štátu len jeden príjem.

Osobitne v sociálnej oblasti:

1. ZASTAVME CHUDOBU - 500 000 ľudí na Slovensku, osamelých rodičov s deťmi, žije v chudobe. Nemajú dostatok finančných prostriedkov na nájomné byty, na energie, na jedlo, na oblečenie pre seba a pre svoje deti, na vzdelávanie, na lekárske ošetrovanie nehradené poisťovňou. 80% sú to ŽENY so svojimi deťmi, ktoré partner opustil, ochorel, týral, zomrel. RIEŠENIE: ĽUĎOM a ich deťom v chudobe navrhujeme ročný príspevok 2400,- €, a 200,- € mesačne, aby mali pomoc, kým sa zamestnajú a prekonajú ťažké životné obdobie. Záštitu nad Operačnými programami ľudské zdroje Európskej únie môže prebrať aktívne štát. Teraz vzdelávajú a pomáhajú ľuďom odborným poradenstvom neziskové organizácie, kde majú k dispozícii kariérnu poradkyňu, profesionálnu koučku, právnik, psychologičku, ekonomickú poradkyňu a sociálneho poradcu. Na Komplexný program podpory jednorodičovských rodín, na odbornú pomoc, by mal štát vyčleniť 600,- € ročne na jedného jednorodiča.
2. ZASTAVME BEZDOMOVECTVO rodín z nízkymi príjmami. RIEŠENIE: Príspevok na nájomné do výšky 3-mesačného nájmu v sociálnom, alebo nájomnom bývaní do výšky 1500,- €.
3. VÝSTAVBA NÁJOMNÝCH BYTOV JE PRIORITA – 100 000 ľudí nemá kde bývať, bezdomovci v produktívnom veku. Jednorodičia po odchode zo spoločnej domácnosti, nemajú kde bývať so svojimi deťmi, čo je ďalších 500 000 ľudí. Úver človeku s jedným malým príjmom žiadna banka nedá. RIEŠENIE:

Zaviazať obce a developerov na výstavbu nájomných bytov s príspevkom z prostriedkov EÚ.

4. ZASTAVME CHUDOBU V PRÍSTUPE K LEKÁRSKEJ STAROSTLIVOSTI. 300 000 ľudí nemá na zubné ošetrenie, ktoré nie je hrazené Zdravotnými poisťovňami. 60% Slovákov má pokazené zuby. Trávia svoj život s bolesťami zubov, alebo bez zubných náhrad. Bezzubý človek je veľký handicap. RIEŠENIE: Príspevok na opravu zubov: Kredit 100,- € ročne na osobu na hranici životného minima. Zastaviť plánované poplatky na POHOTOVOSTIACH pre samoživiteľov s deťmi.
5. SAMOŽIVOTELIA majú problém nájsť si PRÁCU na úväzok s flexibilným pracovným časom, skráteným úväzkom, ak sa starajú o jedno a viacej detí. RIEŠENIE: Dotovať zamestnávateľovi v malej firme výplatu jednorodiča po dobu pol roka, ak príjme do zamestnania diskriminovanú osobu na trhu práce.
6. Zamedziť VEKOVEJ DISKRIMINÁCII na pracovnom trhu. RIEŠENIE: Dotovať zamestnávateľovi v malej firme výplatu osoby 50+ po dobu pol roka, ak príjme do zamestnania diskriminovanú osobu 50+.
7. Zamestnávanie občanov veku 40+. RIEŠENIE: Organizovať na ÚPSVaR výberové konania firiem, ktoré sú ochotné zamestnávať diskriminovaných občanov s dotáciou štátu. UPSVaR prejde z funkcie evidencie na aktívnu pomoc nezamestnaným ľuďom.
8. PODPORA MALÉHO PODNIKANIA- nezvyšovať daní malým firmám, RIEŠENIE: Poskytovať daňové úľavy malým firmám, ktoré môžu s dotáciou zamestnávať viacej ľudí a rozprúdiť ekonomiku podnikaním malých firiem
9. CHRÁNENÉ DIELNE – príspevok od štátu na chránené dielne, zamestnávajúce postihnutých, je splatný až 30 dní od predloženia vynaložených nákladov = ZRUŠIŤ. RIEŠENIE: upraviť legislatívu tak, aby občan mohol založiť chránenú dielňu aj bez naakumulovaných vlastných finančných prostriedkov s príspevkom od štátu vopred po predložení plánu. Ľudia nemajú dopredu peniaze na začiatok chodu CHD.
10. Slováci sú veľmi traumatizovaný národ dejinami a ťažkými životnými udalosťami. Prístup k lekárskej starostlivosti Psychiatrov a Psychológov, terapeutov a koučov je bez úhrady minimálny, lebo ich je veľmi málo a ešte menej hrazených poisťovňami. RIEŠENIE: Zmeniť atestácie odborníkov na duševné zdravie a umožniť prístup občanov k pomoci s psychickým zdravím.

13. Kultúra, turizmus, komunikácia a médiá

Súčasný problémy v tejto oblasti nie je možné objektívne charakterizovať bez diskusie s odborníkmi a širokou verejnosťou. Z nášho pohľadu problémom je nedostatočné financovanie kultúrnych inštitúcií a projektov, čo vedie k stagnácii kultúrneho života a znevýhodňovaniu umelcov. Stále neriešenou zostáva otázka nadmerného vlastníctva médií v rukách niekoľkých

jednotlivcov alebo korporácií, čo výrazne ovplyvňuje objektivitu informácií. Rýchla digitalizácia prináša so sebou výzvy na riešenie prístupu ku kultúrnemu obsahu a jeho monetizácii. Globalizácia a digitalizácia môžu ohroziť používanie menšinových jazykov. Falošné správy a zavádzajúce informácie sa môžu rýchlo šíriť, čo môže mať vážne spoločenské dôsledky. Ochrana kultúrneho dedičstva EÚ musí byť jednou z hlavných požiadaviek vo všetkých členských štátoch. Agenda pamiatkovej ochrany a jej legislatíva by mala byť v celej EÚ zaručená. Poškodzovatelia a ničitelia kultúrneho dedičstva, ktorí tak konajú vedome s cieľom presadenia vlastných záujmov, by mali podliehať čo najprísnejším sankciám zo strany orgánov pamiatkovej ochrany vo všetkých členských štátoch. Tomuto faktu musí zodpovedať novelizácia a následná synchronizácia legislatívy pamiatkovej ochrany v celej EÚ.

Navrhované riešenia:

- a) Zvýšenie podpory a ochrany slovenského kultúrneho dedičstva s vysokým dôrazom na kvalitu a význam pre Slovensko.
- b) Podpora uchovania historického a kultúrneho dedičstva vrátane pamiatok, zvykov, tradícií a remesiel. Prioritne riešiť ich financovanie na základe strategických a finančných plánov rozvoja kultúrneho dedičstva v danej lokalite s akcentom na turizmus.
- c) Riešenie turizmu na báze moderných trendov v spoznávaní kultúrneho, prírodného a historického dedičstva a zdokonalenie systému jeho riadenia a financovania. Vytvorenie zásobníka a databázy inovačných projektov pre rozvoj turizmu na Slovensku.
- d) Podpora a financovanie projektov rozvoja turizmu podporujúcich slovenské kultúrne, historické a prírodné dedičstvo.
- e) Zvyšovanie finančných prostriedkov štátneho rozpočtu na kultúru a stimulovanie súkromných investícií do kultúry prostredníctvom daňových úľav na základe projektov, ktoré preukázateľne zvyšujú úroveň slovenskej kultúry.
- f) Zavádzanie zákonov a regulácií obmedzujúcich koncentráciu vlastníctva médií a zabezpečujúcich transparentnosť vlastníckych štruktúr.
- g) Podporovanie digitalizačných projektov v kultúrnych inštitúciách a poskytovanie finančných prostriedkov na digitálne inovácie.
- h) Podporovanie a financovanie projektov zameraných na zachovanie a rozvoj slovenského jazyka v digitálnom prostredí.
- i) Vzdelávanie novinárov v oblasti etiky, podpora faktografických overovacích iniciatív a výchova verejnosti k mediálnej gramotnosti.
- j) Odpolitizovanie kultúry a postavenie kultúry na vyššiu hodnotovú úroveň.
- k) Obmedzenie monopolu na autorské práva a presadzovanie bezplatného a nekomerčného zdieľania súborov.
- l) Podporovanie a právna ochrana tvorby spoločného významu ako je slobodný softvér, kultúrna produkcia zdarma, otvorené združenia patentov a bezplatné a otvorené vzdelávacie materiály.

- m) Digitalizovanie kultúrneho dedičstva a jeho sprístupnenie verejnosti.
- n) Vytvorenie centrálnych reštaurátorských ateliérov prepojených s akademickým vzdelávacím systémom a rozšírenie odborov, ktoré v súčasnosti nie sú a ich štúdium je možné len v zahraničí.
- o) Zreformovanie systému a riadenie verejnoprávnej RTVS, ktorá v svojej súčasnej podobe nemá budúcnosť a stráca svoju opodstatnenosť. RTVS musí byť moderná a absolútne apolitická. Jej zamestnanci by mali byť podobne, ako pedagógovia, vysielaní na zahraničné stáže do verejnoprávných médií vo vyspelých štátoch EÚ.
- p) Presadzovanie slobody informácií zachovaním práva na hypertextové odkazy, ktoré sú základným stavebným prvkom World Wide Web a nikdy nesmú predstavovať porušenie autorských práv.

Osobitne ku kultúre:

- slobodná kultúra je dôležitým zdrojom vzdelania a tvorivosti v spoločnosti. PIRÁTI sa usilujú podporovať umelecké aktivity a kultúrnu rozmanitosť s cieľom zabezpečiť prosperujúcu, vzdelanú spoločnosť a tvorivé prostredie pre súčasné a budúce generácie
- sme za rozšírenie estetiky, hudobnej a výtvarnej výchovy v našom vzdelávacom systéme. Keď nie priamo dotáciou hodín, tak ich logickým prepojením s ostatnými hodinami nášho vzdelávacieho systému
- naším cieľom je podporiť šírenie kultúry a vzdelanosti, ktoré sú základom všetkých tvorivých výstupov. V tomto smere presadzujeme rovnosť v prístupe a podpore k mainstreamovej - populárnej a alternatívnej kultúrnej scéne - subkultúram. Chceme obmedziť monopol na autorské práva a sme za bezplatné a nekomerčné zdieľanie súborov
- PIRÁTI chcú zabezpečiť, aby boli do obchodných dohôd zahrnuté ustanovenia, ktoré podporujú používanie a vývoj otvorených formátov a softvéru Free Libre Open Source (FLOSS) a ktoré podporujú vzájomné uznávanie nových licenčných modelov, ako je Creative Commons
- podporíme a budeme právne chrániť tvorbu spoločného významu, ako je slobodný softvér, kultúrna produkcia zdarma, otvorené združenia patentov a bezplatné a otvorené vzdelávacie materiály. Naše kultúrne dedičstvo sa má čo najviac digitalizovať a sprístupniť verejnosti. Digitalizácia a jej výsledky nemôžu byť majetkom súkromnej spoločnosti, ale musia byť štátnym majetkom a verejne prístupné
- vytvoríme centrálné štátne reštaurátorské ateliéry prepojené s akademickým vzdelávacím systémom, v rámci ktorého rozšírime celú paletu odborov, ktoré v súčasnom odbornom vysokoškolskom štúdiu reštaurovania na Slovensku zastúpené nie sú a ich štúdium je možné len v zahraničí

- zreformujeme reprezentačné štátne telesá a podporíme aj umeleckú tvorbu kvalitných neštátnych telies, ktoré sa budeme tiež snažiť ekonomicky stimulovať (napr. Metropolitný orchester Bratislava a jeho opereta)
- sme za vytvorenie špeciálneho ľudového orchestrového zoskupenia - typu orchestra ľudových nástrojov, ktorého prioritou bude uchovávať ľudové zvyky jednotlivých regiónov v štýlovej a v štylizovanej podobe
- reformujeme grantový systém v kultúre a v humanitných vedách podľa vyspelých krajín EÚ. Štátna inštitúcia nesmie mať právo zasahovať do grantov svojich pracovníkov a v žiadnom prípade, akýmkoľvek spôsobom manipulovať s financiami z týchto grantov. Samotný zisk grantu vedeckým pracovníkom inštitúcie, má byť dostatočným renomé pre každú štátnu kultúrnu a vedeckú ustanovizeň
- PIRÁTI sú si vedomí, že ochrana kultúrneho dedičstva EÚ musí byť jednou z hlavných požiadaviek vo všetkých členských štátoch. Agenda pamiatkovej ochrany a jej legislatíva by mali byť preto v celej EÚ zaručená. Poškodzovatelia a ničitelia kultúrneho dedičstva, ktorí tak konajú vedome s cieľom presadenia vlastných záujmov, by mali podliehať čo najprísnejším sankciám zo strany orgánov pamiatkovej ochrany vo všetkých členských štátoch. Tomuto faktoru musí zodpovedať novelizácia a následná synchronizácia legislatívy pamiatkovej ochrany v celej EÚ
- v prípade dnes tak rozšírenej problematiky hľadačov historických a archeologických artefaktov za pomoci detektorov kovov sú PIRÁTI zástancami umierneného britského modelu, ktorý na jednej strane zaručuje tejto skupine ľudí určitú voľnosť v ich činnosti, avšak v presných medziach zákona, pričom priznáva predkupné právo takto nájdených artefaktov, za presne stanovených podmienok, každému členskému štátu EÚ, na ktorého území bol artefakt, či skupina artefaktov nájdená.
- v rámci aj vyššie uvedeného bodu dokončíme mapovanie pamiatkových, historických a archeologických lokalít na území Slovenska za pomoci najnovších technológií (LiDAR Drone Technology Scanning)
- na základe nových výsledkov mapovania budeme môcť predložiť nové návrhy na zápis slovenských pamiatok do zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO
- vytvoríme podmienky pre vznik dobrovoľných fondov, ktoré by podporovali a pomohli zaistiť existenciu súkromných firiem a živnostníkov podnikajúcich v kultúre - nahrávacie štúdiá, súkromné divadlá, galérie, atď., v krízových časoch. Tieto fondy budú nezávislé od ostatných rezortov a budú spadať len pod rezort kultúry
- po vzoru vyspelých štátov EÚ zreformujeme riadenie a štruktúru štátnych múzeí a galérií. Zastavíme nezmyselné plytvanie a korupciu v kultúre a nasmerujeme peniaze tam, kam treba.
- zreformujeme systém a riadenie verejnoprávnej RTVS, ktorá v svojej súčasnej podobe nemá budúcnosť a stráca svoju opodstatnenosť. RTVS musí byť moderná

- a absolútne apolitická. Jej zamestnanci by mali byť podobne, ako pedagógovia, vysielaní na zahraničné stáže do verejnoprávnych médií vo vyspelých štátoch EÚ
- poskytneme súbor možných daňových úľav pre slovenských umelcov z oblasti knižnej, filmovej, ľudovej a inej umeleckej tvorby. Podpora umeleckej tvorby musí byť základom slovenskej kultúrnej politiky
 - zariadime, aby filmové štáby a producenti aj zo zahraničia dostali časť svojich investícií od Slovenskej republiky späť v podobe vratiek, či daňových úľav, ale len v prípade investícií využitých v spolupráci s našimi domácimi firmami odvádzajúcimi dane na Slovensku (hudba, komparz, špeciálne efekty, kostýmová a scénografická tvorba, hudba, umelecké agentúry, atď.) Slovensko svojou rozmanitosťou, kultúrnym, prírodným a historickým dedičstvom sa môže stať poprednou destináciou zahraničných filmových štábov
 - ochrana, konzervácia a rekonštrukcia pamiatok tam, kde zlyháva štát a jeho financovanie. PIRÁTI sú za maximálnu spoluprácu s občianskymi združeniami, neštátnymi neziskovými organizáciami, atď., ktorých cieľom je ochrana a záchrana kultúrneho dedičstva. Pokiaľ štát nemá dostatok prostriedkov na ochranu, musí v maximálnej možnej miere vychádzať v ústrety organizáciám a jednotlivcom v ich snahe, samozrejme za garancie odborného dozoru štátnych inštitúcií.
 - Podporíme občianske združenia a organizácie zachraňujúce hrady a historické pamiatky či už finančne v podobe štátnych grantov alebo aj v právnej rovine, aby mohli dané pamiatky využívať bez strachu, že po prvotnej investícii a oprave im budú odobraté iným subjektom.
 - Podporíme remeselníkov a ľudí ktorí sa snažia udržať tradičné remeslá, ľudové zvyky a sú neoddeliteľnou súčasťou nášho kultúrneho dedičstva. Podpora bude vychádzať ako v právnej rovine, aby neboli zatažený nezmyselnými povinnosťami a mohli sa slobodne rozvíjať, ako aj vo finančnej rôznymi úľavami v daňovom systéme a grantami pre jednotlivé projekty.
 - vytvoríme logickú turistickú sieť kultúrnych, historických a prírodných pamiatok na celom území Slovenska, ktorá bude magnetom pre zahraničný a tuzemský turistický ruch. Domnievame sa, že väčšina regiónov a obyvateľov Slovenska sa môže živiť v turistickom ruchu, ku ktorému má naša krajina svojou geografickou polohou, rozmanitosťou a vyššie uvedeným pamiatkam jedinečné podmienky v rámci celej EÚ. Vytvoríme sieť edukačných stredísk, ktoré budú pomáhať miestnym obyvateľom v začiatkoch s podnikaním v cestovnom ruchu. musíme naštartovať turistický ruch v chudobnejších regiónoch, nesmieme premrhať prirodzený potenciál našej vlasti
 - PIRÁTI chcú spravodlivé a vyvážené autorské práva založené na záujmoch spoločnosti ako celku. Naším cieľom je zrušiť informačné monopoly, ktoré mali údajne motivovať autorov k zvýšenej produkcii nových diel. V skutočnosti z nich však môže mať úžitok iba hŕstka privilegovaných, zatiaľ čo trh zlyháva. Represie voči jednotlivcom a malým a stredným podnikom zo strany organizácií kolektívnej správy, ilustrujú tento neúspech. Naším cieľom je vytvoriť prostredie, v ktorom idú ruka v ruke motivačné stimuly a sloboda informácií.

- pre podporu sociálneho, technologického a ekonomického rozvoja našej spoločnosti je dôležité uľahčiť prístup k informáciám, znalostiam a kultúre. Kopírovanie, ukladanie, použitie a sprístupnenie literárnych a umeleckých diel na nekomerčné účely musí byť nielen legalizované, ale musí byť tiež zákonom osobitne chránené a podporované. Výnimky z autorských práv sa preto musia stať užívateľskými právami a digitálne bariéry pre kultúrne diela, ako je napríklad „správa digitálnych obmedzení“ (DRM), musia byť odstránené. Každý by mal mať možnosť sa slobodne tešiť z nášho kultúrneho dedičstva a zdieľať ho s ostatnými bez toho, aby riskoval, že za to bude trestne stíhaný
- monopol poskytovaný autorským zákonom v komerčnom sektore sa má obmedziť len na primeraný čas. V zásade by mali byť odvodené diela prípustné, okrem výnimiek výslovne uvedených v zákone, ktoré ponechávajú iba minimálny priestor pre ich dezinterpretáciu.
- internet je médium, ktoré by nemalo poznať hranice. PIRÁTI považujú umelé obmedzenia pre kultúrne diela za prekážku na vnútornom európskom trhu. Sú v rozpore s európskymi hodnotami. Musíme štandardizovať európske zákony o autorských právach a urobiť výnimky z monopolu na autorské práva, ktorý je záväzný v celej Európe
- musíme zabrániť tomu, aby sa vytvorili ďalšie monopoly v oblasti informácií a kultúry. Štát by mal legálne priznať alebo zachovať monopolné práva na nehmotné statky, iba ak ide o verejný záujem. Všetky monopolné práva musia byť časovo obmedzené, ich trvanie ani rozsah nemožno spätne predĺžiť
- spoločenský život sa čoraz viac odohráva v digitálnych priestoroch a preto monopolné práva sa nesmú obmedzovať na nehmotné dielo. Zavedenie pravidiel „spravodlivého používania“ by malo zabezpečiť, aby sociálne interakcie zostali nedotknuté. Sloboda informácií sa musí brániť zachovaním práva na odkazy: Hypertextové odkazy sú základným stavebným prvkom World Wide Web a nikdy nesmú predstavovať porušenie autorských práv. Remixovanie, paródie, citácie a vzorkovanie sa nesmú stať obeťou komerčného monopolu na autorské práva
- Európske organizácie kolektívnej správy musia pracovať transparentne, zaručiť svojim členom práva na spravodlivý podiel a ponúknuť umelcom spravodlivé zmluvné podmienky.

14. Hospodárstvo a podnikanie

Kvalita podnikateľského prostredia zásadne ovplyvňuje dlhodobú konkurencieschopnosť a rast slovenskej ekonomiky. Podľa prieskumu Slovak Business Agency zameraného na kvalitu podnikateľského prostredia na Slovensku na základe názorov podnikateľov a manažérov sa podnikateľské prostredie na Slovensku nezlepšuje. V porovnaní s obdobím začatia podnikania pociťuje zhoršenie podnikateľského prostredia na Slovensku každý druhý malý a stredný

podnikateľ. Aj napriek viacerým opatreniam, ktoré mali v posledných rokoch za cieľ zlepšenie podmienok podnikania, je až 65 % podnikateľov nespokojných so súčasnými podmienkami.

Možno konštatovať, že malí a strední podnikatelia čelia rôznym prekážkam, ktoré negatívne ovplyvňujú fungovanie a ďalší rast ich podnikania. Problém predstavuje najmä častá zmena a nejednoznačnosť zákonov previazaných s podnikaním (86 %). V praxi to podnikateľom spôsobuje značné ťažkosti pri dodržiavaní platnej legislatívy. Podnikatelia na tento problém upozorňujú už dlhodobo, ale stále sa nerieši. Na základe výskumu realizovaného agentúrou si takmer tretina oslovených zástupcov MSP (31 %) si myslí, že sa na Slovensku nedá podnikáť bez porušovania zákonov. S podnikaním bez porušovania zákonov majú problém najmä podnikatelia z odvetvia ubytovanie a stravovanie a začínajúci podnikatelia s dĺžkou pôsobenia do 3 rokov.

Najčastejšími dôvodmi nedodržiavania zákonov pri podnikaní sú najmä ich časté zmeny, ktoré podnikatelia ani nestíhajú sledovať (53 %). Podnikateľom dávajú za pravdu aj štatistiky, pričom ročne sa prijíma takmer 50 novelizácií 15 kľúčových legislatívnych predpisov pre podnikanie. Polovica podnikateľov má problém s dodržiavaním platných zákonov kvôli ich nejednoznačnosti alebo nevedia určiť, aké zákony a predpisy sa konkrétne dotýkajú ich podnikania. Novoprijatá legislatíva zároveň spôsobuje zvyšovanie výdavkov MSP. Viac ako polovica podnikateľov (52 %) zaznamenala navýšenie výdavkov firmy z dôvodu nutnosti implementácie legislatívnych zmien v oblasti ochrany osobných údajov (GDPR). Napriek tomu, že sa malí a strední podnikatelia sťažujú na častú zmenu zákonov, ich nejednoznačnosť a nedostatočnú konzultáciu s podnikateľmi pri návrhoch zmien, v procese prípravy zákonov sú malé a stredné podniky na Slovensku pomerne pasívne. Do prípravy návrhov zmien zákonov podnikateľského prostredia sa vôbec nezapája osem z desiatich oslovených MSP. Podnikatelia najčastejšie argumentujú nedostatkom času pri vysokej frekvencii návrhov zmien (37 %) a nedostatočnými odbornými znalosťami, ktoré sú pri participácii na príprave právnych predpisov potrebné (26 %).

Až tri štvrtiny zástupcov MSP v prieskume uviedlo, že majú čoraz vážnejší problém s dostupnosťou a kvalitou pracovnej sily. Problém pociťujú najmä podnikatelia v odvetviach ako ubytovanie a stravovanie alebo v priemysle. Za nedostatkom kvalifikovaných zamestnancov podnikatelia vidia najmä odliv pracovnej sily zo Slovenska (54 %), neuspokojivý vzdelávací systém (42 %), ktorý nereflektuje súčasne potreby trhu práce, a nízku úroveň celoživotného vzdelávania (30 %). Oslovení podnikatelia zároveň poukazujú aj na dlhodobé problémy slovenského podnikateľského prostredia, ako napr. vymožitelnosť práva súdnou cestou (69 %) alebo korupcia (68 %). U malých a stredných podnikateľov sú tiež problémom rôzne zásahy štátu do ich podnikania. Najčastejšie sa jedná o zásahy štátu v oblasti regulácie pracovno-právnych vzťahov (65 %), regulácie cien tovarov a služieb (51 %) alebo v oblasti ochrany životného prostredia (47 %). O to pozitívnejšie vyznievajú plány malých a stredných podnikateľov na najbližšie obdobie, ktoré naznačujú ďalší rozvoj firiem. Tretina oslovených

MSP plánuje nábor nových zamestnancov a nákup nových strojov. Viac ako štvrtina (27 %) podnikateľov má v pláne realizovať zmeny v oblasti zintenzívnenia marketingových aktivít a lepšej propagácie svojich výrobkov a služieb.

Navrhované riešenia:

- a) Odstránenie nestability a nejednotnosti zákonov na základe spracovania zoznamu problémov na riešení ktorých sa budú podieľať významní experti z univerzít a z praxe.
- b) Zlepšenie dostupnosti a kvality pracovnej sily zmenou systému rozvoja školstva na základe strategických plánov orientovaných na prepojenie vzdelávania s praxou.
- c) Podpora všetkých aktivít vzdelávania orientovaných smerom k praxi, a to finančne štipendiami v nedostatkových profesiách a odboroch.
- d) Zmena a zlepšenie súdneho systému s cieľom zlepšiť vymožitelnosť práva.
- e) Vytvorenie optimálnych podmienok pre férové podnikanie programom zameraným na zníženie korupcie.
- f) Prehodnotenie systému verejného obstarávania s cieľom eliminovať predražovanie a diskrimináciu.
- g) Zavedenie controllingu ako riadiacej činnosti s cieľom zabezpečiť súlad medzi cieľmi, plánmi a skutočnosťou. Vzniknuté odchýlky sa budú zodpovedne posudzovať a riešiť.
- h) Riešenie systému dopravy a spojov s cieľom zabezpečiť kvalitu cestnej, leteckej, vodnej a železničnej infraštruktúry, vrátane procesov digitalizácie, sietí a potrebného a dostupného internetu.
- i) Posilnenie protikorupčného boja a bezpečnostných opatrení s cieľom znížiť organizovaný zločin a vydieranie a posilnenie vedeckých a odborných kapacít v oblasti finančnej kontroly a férového podnikania.
- j) Obnovenie daňových licencií pre podnikateľov.
- k) Upravenie daňového zaťaženia tak, aby sa slovenský trh stal znova príťažlivým pre zahraničných investorov a tu sa finalizovali produkty.
- l) Zavedenie zodpovednosti investora za záväzky generálneho dodávateľa. Toto ustanovenie v zákone by malo byť riešené aj na úrovni Európskeho parlamentu vzhľadom na očakávanú obnovu Ukrajiny, aby sa slovenské firmy nestali obeťou nekalých praktík západných firiem.
- m) Zabezpečenie prevahy občanov Slovenska vo vedení zahraničných spoločností pôsobiacich na Slovensku, ktorých úlohou bude dbať na dodržiavanie zákonov SR.

15. Financovanie navrhovaných riešení

Ak sa pozrieme okolo seba, vidíme občanov žijúcich na hranici chudoby – učiteľov, zdravotné sestry, ľudí odchádzajúcich za prácou do zahraničia... Nevidíme však jediného chudobného

politika. Politické strany zvyknuté na to, že odborníkov rešpektovať nemusia, nepočúvajú ani výzvu Rady rozpočtovej zodpovednosti, ktorá zhodnotila 30-ročný vývoj hospodárenia Slovenska ako katastrofu, ktorá do 8 rokov vyvrcholí bankrotom celého štátu. To sú len dve volebné obdobia! O jednom z nich rozhodujeme už teraz, 30.9.2023. Ak dáme moc starým hazardérom s financiami a s našou budúcnosťou, budeme o štyri roky k bankrotu bližšie.

Vďaka "starostlivým" politikom a poslancom doteraz neexistuje jediná banka s čisto slovenským kapitálom a nie sú vidieť ani miesta, do ktorých by bol zmysluplne investovaný príjem z privatizácie. Za tridsať rokov straníckej vlády nedokázali postaviť jedinú nemocnicu, diaľnicu do Košíc, udržiavať cesty a mosty ktoré sa rozpadávajú, financovať zdravotníctvo, školstvo... Strany s takýmto výsledkom riadenia štátu isto nepatria znovu do parlamentu, ale pred súd.

Pirátska strana - Slovensko je rozhodnutá zastaviť pokračovanie tohto prepracovaného systému zdierania občanov zahraničným kapitálom, zdierania chudobnejších bohatými.

Navrhované riešenia:

- a) Zhodnotenie zdrojov príjmu, ich riziká (najmä „riziko montážnych dielní“), vývoj príjmu v nasledujúcich rokoch.
- b) Určenie priorít a pomery výdavkov, ktorými sa príjmy budú deliť do oblastí plánovaných výdavkov, napr.:
 - rýchlo návratné investície, ktoré zvýšia príjem (investície do zdrojov príjmu a ich diverzifikácie),
 - financovanie opatrení, ktoré okamžite a natrvalo znížia náklady,
 - financovanie spoločenskej spotreby do výšky určeného pomerného podielu vychádzajúceho z priorít občianskej spoločnosti (ktoré si musia občania dohodnúť) a následne rešpektovať.
- c) Zastavenie straníckych a odborárskych akcií spojených s ultimátami. Spoločnosti neprospieva, ak si bude každá skupina vytĺkať výhody ochromením iných funkcií spoločnosti. Navrhovaným riešením:
 - a. nerušíme ústavné právo na zhromažďovanie občanov a na štrajk, iba vydieranie ultimátami,
 - b. v programe ponúkame nadradenie priamej demokracie nad zastupiteľskú demokraciu s nástrojmi, ktoré vychádzajú z ústavy a ktorými dnes občania nedisponujú; ich využitie môže byť účinnejšie ako štrajk, len sa musíme naučiť s nimi riešiť problémy občianskej spoločnosti.
- d) Založenie občiansky ústretovej banky (pracovne OUB) z kapitálu, ktorý jej požičia Národná banka za minimálny úrok, ktorý dokáže dať. Občiansky ústretová banka vytvorí konkurenciu ostatným bankám a bude pracovať s minimálnymi nákladmi. Pri využití možnosti digitálnej transformácie môže napr. splatiť občanom, ktorí o to požiadajú a sú v situácii, že to potrebujú, hypotekárne úvery v komerčných bankách poskytnutím hypotekárnych úverov za tých istých podmienok, za ktorých mali

hypoúver doteraz. Zákonom je možné zabrániť tomu, aby si banky účtovali poplatky za predčasné splatenie úveru z dôvodu, ktorý oni vyvolali svojím rozhodnutím. Týmto riešením sa dosiahne:

- udržanie nákladov na hypotekárne úvery na doterajšej úrovni u všetkých občanov, ktorých by ich zdraženie ruinovalo,
 - presmerovanie doteraz vyvázaných úrokov na Slovensko,
 - vytvorenie konkurenčného prostredia pre rozhodovanie komerčných bánk, čo sa prejaví znížením inflácie,
 - OUB môže ísť aj ďalej – predložiť ponuku na odkúpenie všetkých hypoúverov, spotrebných úverov, a to za výhodnejších podmienok.
- e) Založenie OUB je riešením aj pre iné oblasti, napr.: podpora štúdiá, ambulancií pre začínajúcich lekárov, SZČO, začínajúcich podnikateľov – všetkého, na čom má občianska spoločnosť záujem a vyžaduje financie.
- f) Založenie OUB odstráni vykorisťovanie jednej skupiny občanov druhou, paradoxne vykorisťovanie chudobnejšej, pracujúcej vrstvy bohatšou vrstvou.
- g) Založenie OUB môže spôsobiť odchod niektorých bánk zo Slovenska, a tým aj zastavenie vývozu zisku nadobudnutého z práce občanov Slovenska.
- h) Založenie OUB spôsobí aj stiahnutie strašiaka SMER-SD z volebnej kampane v podobe osvedčených riešení, ktorými už roky ožobračuje „ľudí pracujúcich za minimálne mzdy, ktorí môžu za hospodársky rast Slovenska“ len preto, aby sa mohli obohacovať „naši ľudia.“

Prečo SMER-SD spolu s guvernérom Národnej banky Slovenska neprichádza s horeuvedeným riešením? Pretože reakcia komerčných bánk by ohrozila výnosy privátneho bankovníctva, ktoré slúži „naším ľuďom“. Aj tu si treba pripomenúť, že štát sme my, občania a politici v mene štátu môžu občanom dať len to, čo si občania sami vyprodukurujú. Štát nie je tvorcom hodnôt. Štát môže byť iba zlým alebo dobrým hospodárom. Doteraz bol iba zlým, ktorý pripustil zotročovanie „obyčajných ľudí“ v prospech „našich ľudí“.

III.časť

Štyri kľúčové reformy

1. **Depolitizácia štátnej služby**
2. **Reforma otvoreného vládnutia**
3. **Digitálna transformácia**
4. **Reforma politickej správy štátu**

1. Depolitizácia štátnej služby

V tejto časti predkladáme návrh legislatívneho zámeru na zásadné zmeny v zákone o štátnej službe, ktoré nám pomôžu odštartovať proces kľúčových zmien v riadení štátu. Hlavnou príčinou všetkých nedostatkov, ktorým dnes čelíme (nepotizmus, korupcia, politická kriminalita, paralelné ekonomické štruktúry, ovládanie médií, manipulácia volieb, vydieranie a zastrašovanie, tajné dohody, najrôznejšie sprisahania atď.) je prepolitizovanie verejných inštitúcií, prepolitizovanie odborného administrovania verejných záležitostí v celom verejnom sektore. Prepolitizovanie v zmysle zasahovanie politikov podľa inštrukcií oligarchov do nezávislého, neutrálneho a nestranného fungovania úradov a inštitúcií v štáte. Úrady a inštitúcie majú v rukách politici a využívajú ich na vytváranie korupčných schém plniacich peňazovod verejných financií do vrecák oligarchov, z čoho tiež profitujú. Jednoducho povedané v problémoch sme kvôli tolerovaniu príliš dlhých prstov politikov, ktorými ovplyvňujú a znehodnocujú verejnú správu a v konečnom dôsledku komplet celú zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc. Príliš dlho sme to ako občania tolerovali a prehliadali. Politici občanom ukradli moc, ktorá patrí ľudu. Hovoríme o prepolitizovaní v zmysle nekompetentného (u tých hlúpejších možno aj nezištného) zasahovanie do manažérskeho riadenia úradov a inštitúcií. Do personálneho riadenia ľudských zdrojov, do spôsobu plnenie stanovených cieľov, do efektívneho, účinného a hospodárneho využívania verejných zdrojov, do dodržiavania zákonov a predpisov. Uplynulých 33 rokov potvrdilo zhubný vplyv takéhoto uzurpovania moci politikmi, ktoré priviedlo veľké množstvo občanov na hranicu chudoby a štát na pokraj bankrotu, morálneho rozkladu a k deštrukcii právneho štátu.

Prečo je odpolitizovanie štátnej služby dôležité:

1. Odbornosť a efektivita. Odpolitizovanie umožňuje zamestnávať kvalifikovaných ľudí na základe nezávislého a transparentného preskúšania vedomostí, schopností a zručností a overenia osobnostných predpokladov na výkon práce na obsadzovanej pozícii. Tým

sa zlepšuje výkon a efektivita štátnej služby, pretože výmenu a výber zamestnancov neradiada politici podľa svojich záujmov, subjektívnych kritérií a politických preferencií.

2. Politická neutralita. Odpolitizovaná štátna služba má väčšiu šancu byť nezávislou od politického tlaku. To znamená, že zamestnanci majú väčšiu slobodu vykonávať svoje povinnosti bez politických zásahov a väčšiu istotu, že za neplnenie politických inštrukcií nebudú vyhodení z práce.
3. Stabilita a kontinuita. Politické zmeny vo vláde sú dlhodobo sprevádzané "politickými čistkami" na úradoch, čo znemožňuje zavedenie stability a profesionality do systému štátnej služby. Odpolitizovanie nám pomôže zaviesť a udržiavať kontinuitu a stabilitu v správe vecí verejných práve preto, že kvalifikovaní a zruční zamestnanci zostanú na svojich postoch aj po zmene vlády. Pre našich politikov je to neprijateľné, lebo prídu o svoje trafiky a možnosť tunelovať verejné financie.
4. Dôvera verejnosti. Keď nebude štátna služba ovládaná a zneužívaná politikou a politikmi, bude mať aj občan väčšiu dôveru v nestrannosť, objektívnosť a nezaujatosť jej rozhodovania a spravovania verejných záležitostí. Dôvera občanov vo vládu v štáte a jeho inštitúciám je kľúčová pre úspešné fungovanie demokratickej spoločnosti.

Proces odpolitizovania bude náročný, pretože politizácia v takomto rozsahu je u nás už dlhodobo zakorenená v celom štáte, najmä v štátnej službe. Prvým krokom budú nevyhnutné legislatívne zmeny a zavedenie súvisiacich právnych predpisov a zásad do právneho poriadku, ktoré budú garantovať nezávislosť štátnej služby od politického ovplyvňovania. Ďalším krokom bude zavedenie systému transparentného a nestranného výberového konania na obsadzovanie pozícií v štátnej službe, ktoré bude založené na preukázaných kompetenciách a skúsenostiach uchádzačov.

Vzhľadom na pomýlené predstavy politických funkcionárov (napr. na pozícií ministrov, krajských prokurátorov a pod.) o riadení úradu je dôležité poukázať na rozlišovanie medzi politickou a manažérskou zodpovednosťou pri riadení úradov.

Politická zodpovednosť sa týka politikov a politických funkcionárov, ktorí zastávajú vedúce pozície vo verejnej správe. Títo jednotlivci (napr. ministri) majú za úlohu rozhodovať o politikách v rezorte v súlade s plnením vládneho programu, zákonoch a rôznych opatreniach, ktoré ovplyvňujú plnenie štátnych záležitostí a majú vplyv na kvalitu života občanov. Zodpovednosť politikov je úzko spojená s výkonom ich funkcie, politickými rozhodnutiami a dosahovanými výsledkami a hmotnou zodpovednosťou.

Ak politik urobí vážnu chybu, zlyhá vo svojich povinnostiach alebo nie je schopný riadne plniť svoje úlohy, môže to mať za následok odvolanie z funkcie, stratu dôvery voličov alebo iné

politické sankcie. Politická zodpovednosť je garanciou transparentnosti, zodpovednosti a zárukou, že politici sú odkázaní na svojich voličov, ktorým skladajú účty z výkonu politickej funkcie. Za zlé rozhodnutia musí politik niesť aj následky.

Manažérska zodpovednosť sa vzťahuje na profesionálnych úradníkov - vedúcich zamestnancov v štátnej správe. Títo jednotlivci sú zodpovední za riadenie a vedenie úradov a rôznych inštitúcií, ktoré fungujú v rámci verejnej správy. Ich zodpovednosť zahŕňa každodenné riadenie chodu úradu, riadenie ľudských zdrojov, hospodárne a efektívne využívanie verejných zdrojov, plnenie stanovených cieľov, dodržiavanie zákonov a predpisov a zabezpečovanie hladkého fungovania štátnej služby. Aj tu platí zásada zodpovednosti a právomoci jediného zodpovedného vedúceho (manažéra).

Ak manažér nedosahuje stanovené ciele, previnil sa voči etickým a morálnym normám alebo zlyhal v riadení a kontrolách, môže čeliť rôznym sankciám, ako je disciplinárne konanie, strata pracovného miesta alebo iné manažérske dôsledky.

Rešpektovanie rozdielov v politickej a manažérskej zodpovednosti a právomoci je kľúčom k dosiahnutiu stability, profesionality a politickej neutrality štátnej služby. Je dôležité, aby politici a manažéri v štátnej službe vnímali a akceptovali svoju zodpovednosť a vykonávali svoje povinnosti s integritou, transparentnosťou a efektívnosťou. Vzájomná spolupráca a dodržiavanie nových pravidiel navrhovaných Pirátmi zabezpečí, že štátna služba bude plniť svoje poslanie a slúžiť občanom tým najlepším možným spôsobom. Vyvedie nás z marazmu a chaosu a opäť pomôže nastoliť spravodlivosť a vládu zákona v štáte.

Legislatívny zámer zákona o štátnej službe

Legislatívna úprava depolitizácie štátnej služby predstavuje systémovú zmenu a vychádza z týchto postulátov:

1. Oddeliť politickú zodpovednosť politického nominanta za riadenie orgánu štátnej správy od manažérskej zodpovednosti profesionálneho vedúceho zamestnanca za riadenie služobného úradu.
2. Vylúčiť možnosť politického nominanta zasahovať do riadenia ľudských zdrojov v služobnom úrade.
3. Vylúčiť možnosť politického nominanta priamo riadiť štátnych zamestnancov v stálej štátnej službe.
4. Riadiť výkon štátnej služby odborne spôsobilými vedúcimi zamestnancami v stálej štátnej službe na základe transparentného výberového alebo konkurzného konania a presne zadefinovať nedovolené personálne praktiky.
5. Upraviť spôsob výberových a konkurzných konaní na miesta v štátnej službe na princípe zásluhovosti a tak, aby sa vylúčila možnosť politicky zasahovať do tohto procesu.

K bodu 1

Moderný systém štátnej služby je založený na striktnom rozlišovaní medzi politickými a nepolitickými úlohami v rezorte. Manažérsku zodpovednosť za riadenie služobného úradu treba zveriť generálnemu tajomníkovi služobného úradu. Zrušiť jeho postavenie politického nominanta vymenúvaného vládou na návrh ministra aj bez výberového či konkurzného konania. Podobne bude treba oddeliť dvojedinú funkciu politicky nominovaného štatutára a súčasne manažéra na ostatných úradoch štátnej správy. Tým by sa otvorili dvere ku skutočnému odpolitizovaniu a novému systémovému nastaveniu štátnej služby. V takomto systéme štátni zamestnanci zodpovedajú za výkon delegovaných právomocí ministromi prostredníctvom generálneho tajomníka a parlamentu prostredníctvom ministra. Vláda v zastúpení ministra rozhoduje o tom, čo je vo verejnom záujme a prečo a vydáva inštrukcie k plneniu vládnej politiky. Štátni zamestnanci radia ministromi a implementujú jeho rozhodnutia. Pomáhajú ministromi plniť jeho povinnosti vo vzťahu k národnej rade a k verejnosti a súčasne si musia plniť svoje povinnosti ako štátni zamestnanci podľa zákona o štátnej službe. Štátni zamestnanci sú povinní poskytovať národnej rade a výborom národnej rady potrebné informácie o implementácii vládnej politiky.

K bodu 2 a 3

Štátni tajomníci a iní politickí poradcovia v kancelárii ministra plnia politické úlohy a pomáhajú ministromi pri plnení jeho cieľov v celom rozsahu jeho portfólia. V komunikácii so štátnymi zamestnancami poskytujú dôležité informácie, usmernenia a požiadavky súvisiace s realizáciou rezortnej politiky a pomáhajú tak štátnym zamestnancom lepšie plniť úlohy. Nemôžu však priamo riadiť štátnych zamestnancov, čo je žiaľbohu zničujúca prax na našich ministerstvách (učiteľ v postavení štátneho tajomníka riadi generálneho riaditeľa sekcie geológie a pod.). Štátni zamestnanci musia mať apolitické postavenie a za plnenie úloh zodpovedajú ministromi prostredníctvom generálneho tajomníka. Ten riadi stabilne výkon štátnej služby v služobnom úrade (zostáva aj po zmene vlády alebo výmene ministra), pomáha ministromi čerpať z hlbokých odborných vedomostí a praktických skúseností štátnych zamestnancov v stálej štátnej službe a plniť úlohy ministerstva efektívne, účinne, hospodárne a v súlade so zákonmi a etickým kódexom.

Z praktického hľadiska sú vzťahy medzi kanceláriou ministra a služobným úradom realizované priamou komunikáciou ministra a jeho poradcov so štátnymi zamestnancami, teda nielen s generálnym tajomníkom. To ministromi a jeho poradcom umožňuje konzultovať a získavať rady priamo od najskúsenejších a najerudovanejších štátnych zamestnancov v danej oblasti. Súčasne s tým sú vyšší štátni úradníci informovaní o aktuálnom smerovaní a môžu generálneho tajomníka včas upozorniť na citlivé a dôležité záležitosti, ktoré bude musieť riešiť. V prípade pochybností si musí štátni zamestnanec overiť, či usmernenia tlmočené politickým poradcom

sú autorizované ministrom a aj to, či odborné odporúčania v konkrétnej veci boli politickým poradcom tlmočené ministromi.

K bodu 4 a 5

Výber ľudí do verejnej služby na princípoch zásluhovosti prakticky znamená, že rozhodnutie o najlepšom uchádzačovi sa riadi výlučne overením jeho schopností zvládať danú prácu. Výber podľa zásluh garantuje výber toho najlepšieho na výkon práce, a to preskúšaním a overením vedomostí, zručností, schopností a osobnostných predpokladov podľa definovaných požiadaviek (kritérií výberu).

Výberová komisia hodnotí uchádzačov individuálne, transparentne, nestranne a eticky na základe získaných dôkazov a toho, ako zodpovedajú požiadavkám zadefinovaným v opise práce na obsadzovanom mieste. Na obsadzované miesto odporučí toho, ktorý najlepšie vyhovuje kritériám výberu a určí poradie ostatných uchádzačov. Rozhodnutie podlieha kontrole a musí byť výberovou komisiou obhájitelné aj na verejnosti. Na hodnotenie uchádzačov je k dispozícii celý rad metód, z ktorých výber a spôsob hodnotenia sa riadi podľa obsadzovaného miesta, opisu práce, požiadaviek na výkon práce a zadefinovaných kritérií výberu.

Vznik, zmena a skončenie štátnozamestnaneckého pomeru

Štátna služba bola prvýkrát v slovenskom právnom poriadku zadefinovaná v zákone č. 312/2001 Z.z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako plnenie úloh štátnej správy alebo vykonávanie štátnych záležitostí v rozsahu pôsobnosti ustanovenej osobitnými predpismi, ktoré štátny zamestnanec vykonáva v služobnom úrade. Citovaný zákon upravil právne vzťahy štátnych zamestnancov pri vykonávaní štátnej služby ako verejnoprávne vzťahy štátnych zamestnancov k štátu. Týmto atribútom boli nastavené všetky podmienky od plánovania potreby štátnozamestnaneckých miest (systemizácia), vzniku štátnozamestnaneckého pomeru výberovými konaniami (vrátane vedúcich služobných úradov), vzniku štátnozamestnaneckého pomeru, zmeny štátnozamestnaneckého pomeru (za presne definovaných podmienok) až po stanovenie presných pravidiel na skončenie štátnozamestnaneckého pomeru. Všetky tieto činnosti sa riadili pravidlami správneho dvojinštančného konania. V rámci tohto konania štátny zamestnanec sa mohol v odvolacom konaní domáhať svojich práv. Nedostatkom právnej úpravy bolo to, že od jej prijatia v podobe zákona 1. júla 2001 do zrušenia zákona 31.12.2009 bola takmer 40 krát menená.

Zákon č. 400/2009 Z.z. o štátnej službe, ktorým bol zákon č. 312/2001 Z.z nahradený napriek jeho častým novelám mal niekoľko zásadných nedostatkov, z ktorých niektoré spôsobovali až jeho nevykonateľnosť, resp. spôsobovali samotným zákonom založenú diskrimináciu či už uchádzačov o štátnu službu, alebo aj samotných štátnych zamestnancov. Vrátil štátnu službu do podmienok ktoré boli pred rokom 2001 (pred prijatím právnej úpravy štátnej služby). Úplne

sa odklonil od pôvodného zámeru vybudovať na Slovensku štandardy štátnej služby, ktoré by boli spoločné pre celú štátnu službu (vrátane štátnej služby príslušníkov ozbrojených síl, príslušníkov ozbrojených bezpečnostných zborov a záchranárov).

Zákon nebol ani v súlade so stratégiu reformy zamestnávania vo verejnom sektore, ktorú vláda schválila v júni v roku 2003. Podľa tejto stratégie sa síce predpokladalo zjednocovanie podmienok štátnej služby a služby pri výkone prác vo verejnom záujme, ale na báze štátnej služby a nie naopak. Návrat späť v štátnej službe bolo možné dokumentovať najmä v tom, že napriek tomu, že štátna služba sa podľa zákona vykonáva v štátnozamestnaneckom pomere k štátu, zrušením Úradu pre štátnu službu a neprenesením jeho kompetencií v oblasti zjednocovania a koordinovania postupov pri realizácii podmienok výkonu štátnej služby na iný ústredný orgán štátnej správy (alebo iný štátny orgán) neboli vytvorené rovnaké podmienky na výkon štátnej služby. Služobné úrady sami vytvárali vlastné podmienky výkonu štátnej služby, sami seba pri ich dodržiavaní kontrolovali, medzi služobnými úradmi nefungoval žiaden informačný systém, ktorý by mohol budiť aspoň dojem, že ide o štátnozamestnanecký pomer k štátu (teda aby si napr. mohli oficiálne služobné úrady medzi sebou, ale aj štátni zamestnanci vymieňať a využívať informácie o nedostatku alebo o prebytku štátnych zamestnancov). Z tohto pohľadu sa stal zamestnávateľom príslušný služobný úrad a nie štát a všetky inštitúty vzniku, zmeny a skončenia štátnozamestnaneckého pomeru boli v novom zákone tak aj nastavené.

Návrat späť bol aj v tom, že spôsob vzniku štátnozamestnaneckého pomeru a všetky ďalšie úkony v štátnozamestnaneckých pomeroch sa vrátili do akýchsi zmluvných vzťahov (na rozdiel od ostatnej štátnej služby na Slovensku, kde sa rozhodovalo v konaní). Zmluvné vzťahy boli veľmi komplikované, pretože sa umožňovalo služobnému úradu, aby často rozhodoval aj bez súhlasu štátneho zamestnanca, pričom štátny zamestnanec nemal právo využiť opravné prostriedky (ako tomu bolo v doterajšej právnej úprave), pretože na konanie sa nevzťahovali všeobecne záväzné právne predpisy o správnom konaní a ani zákon konanie neupravoval. Jednostranné rozhodnutie služobného úradu sa zo zákona stávalo prílohou služobnej zmluvy (v právnom poriadku SR dosť neobvyklé miešanie zmluvného práva a práva, podľa ktorého rozhoduje štátny orgán jednostranným právnym úkonom).

Za najmarkantnejší príklad návratu späť bolo zákonom upravené spolitizovanie štátnej služby, keď o vedúcom služobného úradu (o jeho vymenovaní a odvolaní), ako služobne najvyššom vedúcom štátnom zamestnancovi v služobnom úrade, rozhodoval politický nominant resp. vláda na návrh politického nominanta. Zmenu v obsadzovaní miest v štátnej službe bolo možné hodnotiť pozitívne za predpokladu, že by boli stanovené rovnaké kritéria pre všetky služobné úrady.

Súčasná legislatívna úprava

Súčasná právna úprava štátnej služby je definovaná v zákone č. 55/2017 Z.z. z 1. februára 2017. Napriek mnohým zmenám, ktoré boli v zákone nanovo definované, mnohé ustanovenia zostali len miernou modifikáciou predchádzajúcej právnej úprav.

Medzi najvýznamnejšie zmeny oproti predchádzajúcej právnej úprave (zákon č. 400/2009 Z.z.) možno považovať uzákonenie základných princípov štátnej služby, na ktorých by mala byť budovaná ako vysoko odborná, nepolitická a perspektívna. Bol zriadený nezávislý orgán (Rada pre štátnu službu), ktorý má primárne dohliadať na dodržiavanie základných princípov štátnej služby a o ich dodržiavaní ma raz za rok predkladať správu Národnej rade Slovenskej republiky. Plnenie jej poslania bolo od samého začiatku paralizované voľbou jej členov v NR SR (predsedom sa stal bývalý príslušník SIS). Hodnotiť jej činnosť je problematické, keďže na vysokom stupni politizácie štátnej služby sa počas jej pôsobenia nič nezmenilo.

Nová právna úprava, presnejším vymedzením kompetencií Úradu vlády Slovenskej republiky v oblasti riadenia a kontroly štátnej služby, vytvorila lepšie podmienky na zjednocovanie štátnej služby v jednotlivých služobných úradoch, avšak priame riadenie štátnej služby úplne nevyriešila (napr. v rozsahu zrušeného Úradu pre štátnu službu). Právna úprava naďalej ponechala čiastočnú kombináciu úpravy štátnozamestnaneckých vzťahov medzi štátnym zamestnancom a služobným úradom dohodou ale aj jednostranným rozhodnutím služobného úradu (napr. oznámenie o výške a zložení funkčného platu- jednostranný právny akt, ako príloha k služobnej zmluve-zmluvný vzťah).

Nevyriešila ani skutočnosť, že generálny tajomník (predtým vedúci služobného úradu) je na služobných úradoch naďalej politický nominant, pretože neprechádza výberovým konaním pred nezávislým orgánom, ale nominuje ho politický predstaviteľ (na ministerstve na návrh ministra ho schvaľuje vláda). Tak paradoxne sa tvárime, že štátna služba je v zmysle princípov vykonávaná politicky nezávisle, ale hneď v ďalších ustanoveniach o tom, kto bude v služobnom úrade najvyšším štátnym zamestnancom rozhodujú politici. Súčasná právna úprava, napriek tomu, že upravuje aj hodnotenie štátnych zamestnancov a ich vzdelávanie, nijako transparentne neupravuje ich kariérny rast. Inými slovami, štátny zamestnanec nevidí možnosť svojho rastu napr. v platovej triede na vedúce miesto a pod. Rovnako odmeňovanie štátnych zamestnancov upravené v zákone nie je natoľko motivačné, aby viedlo k vyšším a kvalitnejším výkonom.

Ciele novej právnej úpravy

V novej právnej úprave navrhujeme ponechať úpravu princípov štátnej služby. V nadväznosti na to ale vytvoriť systém štátnej služby tak, aby mohli byť tieto princípy bezo zvyšku plnené a napĺňané. Naplno treba sfunkčniť Radu pre štátnu službu a rozšíriť jej kompetencie.

Predovšetkým je potrebné sa vrátiť k presnému vymedzeniu kompetencií orgánu, ktorý bude štátnu službu riadiť tak, aby jej výkon bol zabezpečovaný vo všetkých služobných úradoch. K tomu je možné sa vrátiť k už osvedčenému opätovnému zriadeniu Úradu pre štátnu službu alebo prenesením komplexných kompetencií riadenia štátnej služby na niektorý orgán štátu. Je potrebné dôsledne zabezpečiť, aby štátnozamestnanecký pomer štátneho zamestnanca k štátu nebol štátnozamestnaneckým pomerom k služobnému úradu tak, ako to je takmer u všetkých vedúcich zamestnancov. K efektívnemu riadeniu štátnej služby je potrebné vytvoriť kompetenčné matice a prejsť na systém riadenia výkonnosti a rozvoja zamestnancov na báze kľúčových ukazovateľov výkonnosti.

Úrad pre štátnu službu bude vykonávať personálny audit v oblasti ľudských zdrojov a mapovať kľúčových zamestnancov, ktorí sú základom efektívnej štátnej služby. Tieto informácie sú potrebné pre transparentnosť celého procesu. Kľúčové pozície (vrátane generálneho tajomníka) je potrebné aj za týmto účelom obsadzovať v služobnom úrade po výberovom konaní pod gesciou Rady pre štátnu službu alebo na orgáne, ktorý riadi štátnu službu, alebo v nadriadenom služobnom úrade, resp. obsadzovať ich na základe presne stanovených kritérií kariérneho rastu. Úplne nanovo je potrebné upraviť princípy kariérneho rastu štátnych zamestnancov. Tiež je potrebné nanovo upraviť odmeňovanie štátnych zamestnancov tak, aby bolo motivujúce a odstraňujúce priemernosť.

Za tým účelom sa navrhuje vytvoriť kategória nižších štátnych úradníkov a kategóriu vyšších štátnych úradníkov. U nižších štátnych úradníkov odmeňovanie ponechať na presne stanovených kritériách obsiahnutých v platových tarifách, funkčných platoch a podľa výsledkov služobného hodnotenia. Odmeňovanie vyšších štátnych úradníkov upraviť dvojzložkovo. Prvá zložka platu by bola v rozsahu ako u prvej kategórie štátnych zamestnancov, avšak druhá zložka platu by bola viazaná na projektové odmeňovanie, ktoré by vyplývalo z programového/projektového riadenia presne určených procesov, ktoré služobný úrad zadefinuje napr. na príslušný kalendárny rok. To umožní motivovať zamestnancov, ale umožní to aj lepšie plánovanie potreby štátnych zamestnancov a potreby objemu finančných prostriedkov.

Pri riadení štátnozamestnaneckých vzťahov je potrebné sa vrátiť od experimentu kombinácie zmluvných vzťahov a jednostranného rozhodovania služobných úradov k vzťahom, založeným na konaní v správnom konaní, pričom rozsah a obsah správneho konania upraviť priamo v zákone. Vzhľadom na význam štátnej služby možno zvážiť zavedenie nulovej tolerancie vo vzťahu k niektorým trestným činom, pričom právoplatné odsúdenie by uchádzača o štátnu službu diskvalifikovalo aj v prípade zahladenia odsúdenia (napr. trestné činy korupcie, trestný čin machinácií pri verejnom obstarávaní a pod.). Z hľadiska preukazovania splnenia predpokladu bezúhonnosti je namieste aplikovať prístup, kedy by si informácie o uchádzačovi zisťoval priamo služobný úrad bez predkladania výpisu z registra trestov, čím by sa naplnila

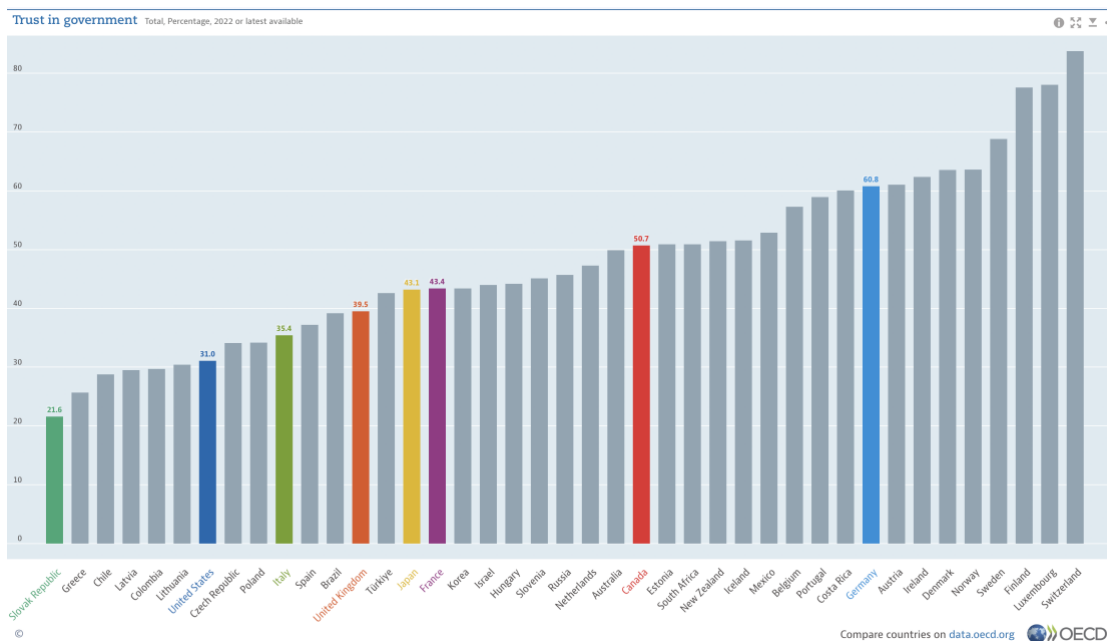
požiadavka na to, aby štátne orgány nevyžadovali od občanov informácie, ktorými už štát disponuje a vie si zabezpečiť ich overenie, či získanie.

Voľné štátnozamestnanecké miesta sa navrhuje obsadzovať prednostne zo zamestnancov, ktorí sú v štátnej službe s využitím registra štátnych zamestnancov a na základe výberu zo štátnych zamestnancov alebo transparentného výberového konania, do ktorého sa môžu prihlásiť aj občania, ktorí nie sú štátnymi zamestnancami. Tiež sa navrhuje obmedziť počet štátnozamestnaneckých miest, ktoré budú obsadzované bez výberového konania formou politických nominácií na miesta v dočasnej štátnej službe (politickí poradcovia). Pravidelne, minimálne raz za dva roky bude potrebné vykonať procesné analýzy a zistiť potenciál zlepšenia z dôvodu digitalizácie a prebiehajúcich inovácií.

2.Reforma otvoreného vládnutia

Otvorené vládnutie je cesta k uplatneniu moci občana, koncept umožňujúci dosiahnuť väčšiu demokratickú účasť občanov na správe vecí verejných a zabezpečiť, aby verejná správa a politické rozhodovanie boli otvorené pre verejnosť. Aby sa z verejnej správy dalo čítať ako z otvorenej knihy. Formálne spĺňame takmer všetky atribúty otvoreného vládnutia, lenže v praxi to vôbec nefunguje. Politické strany si za chrbtom občanov stále robia čo chcú, čo im a oligarchom v pozadí politických strán najviac vyhovuje, čo im umožňuje ďalej tunelovať verejné financie.

Napriek nepretržitému sedeniu, rokovaniu a papierovaniu na tému otvoreného vládnutia pod vlajkou splnomocnenca vlády pre rozvoj občianskej spoločnosti, sú výsledky žalostné. S hodnotením dôvery vo vládu sme na tom spomedzi členských krajín OECD najhoršie. Dôvera je neustále nižšia a korupcia prekvitá. Kde sa to zastaví, nevie v tejto krajine nik. Piráti odporúčajú Depolitizáciu. Kým si ako občania nezoberieme späť úrady a inštitúcie, ktoré nám zobrali oligarchovia prostredníctvom svojich „politických strán“ budeme tak, ako otvorené vládnutie doteraz, len ďalej mlátiť prázdnu slamu. Tunelovanie verejných financií bude pokračovať bez ohľadu na otvorenú alebo zatvorenú vládu a občan a spolu s ním celé Slovensko bude chudobnieť. Musíme priznať, že náš dobre rozpracovaný systém otvoreného vládnutia môže naplno fungovať až po depolitizácii.

Tento graf, ktorý robilo OECD je o dôvere vo vládu v členských krajinách OECD. S dôverou sme na tom najhoršie. Takto verne nastavené zrkadlo je veľká hanba pre vládu, ktorá nás dovedla k súčasnému marazmu a chaosu v štáte.

Spolu s depolitizáciou musí kráčať ruka v ruke aj reforma otvoreného vládnutia. Hlavným programovým zámerom reformy otvoreného vládnutia je urobiť z novozvolených poslancov, verejných funkcionárov a štátnych úradníkov hlavných nositeľov a propagátorov zmeny po depolitizácii, ktorá zásadne zmení aj vzťah štátu k občanom a najmä obnoví dôveru občanov k vláde. Aj keď sú už niektoré praktiky otvoreného vládnutia súčasťou každodenného pracovného života štátnych úradníkov, môže každý z nich urobiť oveľa viac pre zvýšenie otvorenosti svojej inštitúcie a vlády ako celku. Za predpokladu, že bude pracovať v stabilnom prostredí odpolitizovanej štátnej služby a bude mať garantovanú politickú neutralitu.

Reforma by mala premietnuť koncepciu otvoreného vládnutia do praktickej reality na ministerstvách a ostatných úradoch a inštitúciách. V oveľa väčšom rozsahu by mala ponúkať praktické rady pre tvorcov verejných politík a verejných činiteľov, či už pracujú na ministerstvách, ostatných ústredných orgánoch štátnej správy, úradoch a agentúrach alebo ďalších nezávislých verejných inštitúciách, vrátane orgánov a úradov územnej samosprávy.

Štyri princípy otvorenej vlády

Definícia OECD sa odvoláva na štyri princípy otvorenej vlády, ktorými sú transparentnosť, integrita, zodpovednosť a účasť zainteresovaných strán. Tieto princípy sú v praxi vnútorne prepojené. Spoločne prispievajú k otvorenosti vlády. Z formálneho hľadiska sú atribútmi otvoreného vládnutia:

Transparentnosť. Vláda zverejňuje a sprístupňuje verejnosti informácie o svojich rokovaniach, rozhodnutiach a výdavkoch. To umožňuje občanom lepšie porozumieť fungovaniu vlády a jej zámerom.

Zapojenie občanov. Otvorené vládnutie podporuje zapojenie občanov do politických procesov. Prakticky ide o verejné konzultácie, otvorené diskusie, ankety alebo možnosť občanov predkladať návrhy a podnety k aktuálnej téme.

Otvorené dáta (open data). Vláda a verejné inštitúcie zverejňujú údaje a informácie vo formáte, ktorý je prístupný a ľahko spracovateľný pre verejnosť a tretie zainteresované strany. To umožňuje občanom, novinárom a inštitúciám analyzovať údaje a sledovať výkonnosť vlády.

Participatívne rozhodovanie. Otvorené vládnutie podporuje účasť občanov v rozhodovacích procesoch. Prakticky to znamená zriaďovanie pracovných skupín, diskusných fór alebo iných platforiem, na ktorých môžu občania vyjadrovať svoje názory a postoje a prispievať tak k tvorbe jednotlivých politík.

Digitálna transformácia. Umožňuje využívanie moderných technológií a internetu na zlepšenie interakcie medzi vládou a občanmi. Týka sa to elektronických služieb, online platformy na podávanie podnetov a dopytov a využívanie rôznych digitálnych nástrojov na monitorovanie vládnych aktivít.

Cieľom otvoreného vládnutia je zvýšiť dôveru občanov voči vláde a zabezpečiť, aby verejné služby a politiky boli prispôbené potrebám a záujmom občanov. Taktiež umožňuje občanom aktívne sa podieľať na tvorbe politických rozhodnutí a sledovať výkon svojej vlády.

To, že v praxi to takto nefunguje, dokazujú tieto dôsledky čisto formálneho prístupu k otvorenému vládnutiu, s ktorými sme denne konfrontovaní:

Hospodárske dôsledky. Zlé rozhodnutia preferujúce záujmy politicky spriaznených skupín a korupcia v štátnych úradoch a inštitúciách negatívne ovplyvňujú hospodársky rast, vytváranie nových pracovných miest, čo vedie k pokračujúcemu ekonomickému úpadku a neúmernému zadlžovaniu.

Sociálne nerovnosti. Tunelovanie verejných financií, nespravodlivá distribúcia zdrojov a korupcia vytvárajú nerovnosti vo výške príjmov a v životných podmienkach obyvateľov. Stúpa počet občanov žijúcich na hranici a pod hranicou chudoby. To vedie k zvyšujúcemu sa napätiu v spoločnosti, k nárastu nespokojnosti a stupňujúcim sa sociálnym nepokojom.

Kvalita verejných služieb. Zlé riadenie štátu, vysoký stupeň politizácie a rozdávanie úradov ako politických trafik má za následok nízku kvalitu verejných služieb, ako sú zdravotníctvo, školstvo,

doprava a infraštruktúra. Čoraz viac občanov trpí nedostatočnými a nekvalitnými službami a obmedzeným prístupom k základným potrebám.

Korupcia a klientelizmus. O tom, že sa vládne za zatvorenými dverami dokazuje nevídaná korupcia a klientelizmus. Tieto praktiky, o ktorých si občan začína myslieť, že sú nezničiteľné, oslabujú dôveru obyvateľov v štát a jeho inštitúcie a negatívne ovplyvňujú právny systém a boj proti politickej kriminalite a ostatnej trestnej činnosti.

Životné prostredie. Zlé spravovanie krajiny má katastrofálne dôsledky na životné prostredie. Presadzovanie záujmov lobistických skupín pri tvorbe legislatívy vedie k ďalšiemu znečisťovaniu vzduchu a vody, odlesňovaniu a strate biodiverzity.

Strata dôvery a účasti obyvateľov. Občania strácajú dôveru vo vládu a vládne inštitúcie a táto nedôvera dosahuje 78,4% z celkového počtu občanov s voličským oprávnením. Blíži sa k nule. Ak ako občania úplne stratíme dôveru v naše vládne orgány a inštitúcie, ktoré sme si zvolili v nádeji, že nám budú slúžiť, prestaneme sa podieľať na politickom procese a na verejnom živote. Stratíme úctu k demokracii a výjdeme do ulíc s nezlomným rozhodnutím obnoviť demokratický systém a zlikvidovať koncentráciu moci v rukách niekoľkých jednotlivcov.

Medzinárodná reputácia. Zlé riadenie a korupcia v štátnych orgánoch negatívne ovplyvňujú medzinárodnú reputáciu Slovenska. Investori a medzinárodné organizácie si dobre rozmyslia, či investovať alebo inak spolupracovať s krajinou, ktorá je v rukách politickej mafie a ktorá má povest' skorumpovanej a politicky nestabilnej krajiny.

Prehľbovanie problémov. Zlá správa štátu a odkladanie riešenia spôsobujú neustále prehľbovanie problémov, ktoré sa nabaľujú ako snehová guľa. Žiadne alebo neúčinné riešenie krízy, v ktorej sa Slovensko nachádza, vedie k nekontrolovateľnému rozpínaniu, komplikáciám a vážnym ohrozeniam našej štátnosti.

Riešením je reforma otvoreného vládnutia v kombinácii s digitálnou transformáciou, ktorú navrhujeme riešiť programovo. Jednoznačne je dôležité využiť tieto voľby na zásadné zmeny v správe štátu, na uplatňovanie transparentných politik a procesov, ktoré budú slúžiť dobru všetkých občanov a podporovať udržateľný rozvoj Slovenska. Skutočnú otvorenosť môže vláda dosiahnuť len vtedy, keď sa tieto štyri princípy vzájomne ovplyvňujú a dopĺňajú. Príklady dobrej praxe v otvorenom vládnutí, použiteľné aj v našich podmienkach, sú uvedené v prílohe 2.

Reforma otvoreného vládnutia a digitálna transformácia

Digitálna transformácia a reforma otvoreného vládnutia sú dva úzko prepojené koncepty, ktoré sa zaoberajú modernizáciou verejného sektora a zvyšovaním jeho transparentnosti,

efektívnosti a inkluzívnosti. Preto sú zakomponované do volebného programu ako priority Pirátov.

Digitálna transformácia predstavuje integráciu digitálnych technológií do všetkých oblastí podnikania alebo organizácie, čo vedie k zmenám v prevádzkových a obchodných procesoch a k vytváraniu nových hodnotových modelov. V kontexte verejného sektora sa zameriava na modernizáciu služieb a procesov verejného sektora pomocou technológií, aby boli efektívnejšie, rýchlejšie a prístupnejšie občanom. Napríklad elektronické služby občanom (e-Government), digitalizácia verejných archívov, automatizované daňové systémy atď. Reforma otvoreného vládnutia sa zameriava na transparentnosť, integritu, zodpovednosť, občiansku účasť a spoluprácu pri riadení verejných záležitostí. Naším programovým cieľom v tejto oblasti je zvýšiť dôveru verejnosti voči štátu a vláde, zvýšiť transparentnosť a zlepšiť kvalitu verejných služieb.

Ako súvisí otvorené vládnutie s digitálnou transformáciou?

Digitálne nástroje a technológie môžu byť využité na podporu otvoreného vládnutia, napríklad prostredníctvom online platformy pre verejnú účasť alebo nástrojov na monitorovanie verejných výdavkov v reálnom čase. Príkladom sú uvedené portály s otvorenými dátami, online konzultačné platformy pre občanov, transparentné nástroje na monitorovanie verejných výdavkov atď.

Ako sú oba tieto koncepty prepojené?

Digitálna transformácia je kľúčovým nástrojom na dosiahnutie cieľov otvoreného vládnutia. Technológie ako sú cloudové služby, big data a analytika, môžu byť využité na zlepšenie transparentnosti a účinnosti verejných služieb. Digitálne platformy umožňujú väčšiu účasť občanov a uľahčujú im prístup k informáciám a službám rýchlejšie a jednoduchšie. Na druhej strane otvorené vládnutie pomáha formovať stratégie a prioritné oblasti digitálnej transformácie v kontexte verejného sektora. Úspech v oblasti digitálnej transformácie a otvoreného vládnutia závisí nielen od technológií, ale aj od kultúrnych zmien, vzdelávania zamestnancov, angažovanosti občanov a politického vedenia. Je nevyhnutné, aby sa všetci zainteresovaní aktéri zapojili do procesu a spolupracovali na dosiahnutí spoločných cieľov.

3. Digitálna transformácia

Program strany v oblasti digitalizácie vychádza z vládou schválenej Stratégie digitálnej transformácie Slovenska do roku 2030, ktorá je rámcovou nadrezortnou vládou stratégiou a definuje politiku a konkrétne priority Slovenska v kontexte už prebiehajúcej digitálnej

transformácie hospodárstva a spoločnosti pod vplyvom inovatívnych technológií a globálnych megatrendov digitálnej doby. V tomto zmysle sme digitálnu transformáciu zaradili do svojho programu a chceme ju v kombinácii s otvoreným vládnutím ďalej rozvíjať a prenášať do praxe.

Stratégia pokrýva časové obdobie od roku 2019 do roku 2030 a bola tvorená v rámci rozbehnutých a čiastočne riadených procesov digitalizácie, informatizácie a agendy jednotného digitálneho trhu Európskej únie, ako aj v kontexte globálnych priorít širokej digitálnej transformácie. Stratégia tak dáva prvoradý dôraz na súčasné inovatívne technológie, ako sú umelá inteligencia (AI), internet vecí (IoT), technológia 5G, veľké dáta a analytické spracovanie dát, blockchain a supervýkonné počítanie, ktoré sa stanú v budúcnosti prostriedkom ekonomického rastu a zvyšovania konkurencieschopnosti. Preto na národnej úrovni podporujeme už započaté procesy v tejto oblasti a podporíme aktívne snahu o prepojenie národných strategických opatrení s globálnymi trendmi, ako aj realizovať nové politiky, ktoré vychádzajú z najaktuálnejších prierezových priorít EÚ, ako aj zo špecifických potrieb Slovenska.

Cieľovou entitou digitálnej transformácie je občan, ktorý by mal mať jednoduchší a kvalitnejší každodenný život na pracovisku a v súkromí, ako aj občan-podnikateľ, ktorému by mal štát maximálnou možnou mierou znížiť administratívne bremeno a podporiť ho primeranými stimulmi. Informačné a digitálne technológie musia byť preto rozvíjané a používané pre skvalitnenie života obyvateľov a na optimalizovanie ich prínosu pre hospodársky, sociálny a environmentálny rast krajiny s dôrazom na trvalo udržateľný rozvoj. Preto strana bude presadzovať nadrezortný prístup k téme digitalizácie hospodárstva a spoločnosti.

Digitalizácie, inovácie a informačná spoločnosť

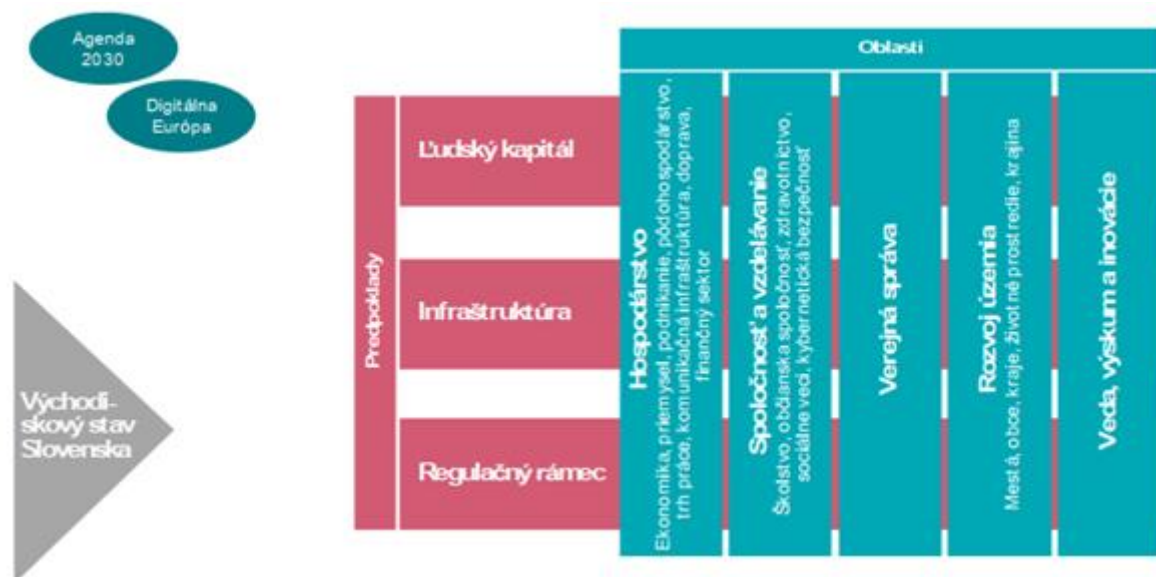
Digitalizácia zjednodušene znamená, že všetko, čo je možné preniesť do reči počítačov, sa zdigitalizuje. Pre potreby programu strany uvádzame nasledovnú definíciu:

Pod termínom digitalizácia v kontexte programu strany sa rozumie riadený proces premeny tradičného systému ako celku, ako aj jednotlivého objektu z jeho fyzickej, či analógovej formy do zodpovedajúcej elektronickej podoby. S ohľadom na štylistické operácie s konkrétnym textom v niektorých prípadoch nahrádza termín informatizácia. Bežne sa však používa napr. v oblasti digitalizácie kultúrneho dedičstva, digitalizácie archívov a dokumentov, či v prípade digitalizácie analógového terestriálneho vysielania.

Už spracovaná Stratégie digitálnej transformácie Slovenska do roku 2030 predstavuje kľúčový a rozhodujúci materiál pre Slovensko na začiatku 21. storočia, kedy zákonite dochádza k transformácii industriálnej spoločnosti na spoločnosť informačnú. Vízia digitálnej transformácie je z pohľadu strany totožná už s rozbehnutými procesmi digitalizácie. Formulovaná je nasledovne:

Slovensko sa do roku 2030 stane modernou krajinou s inovačným a ekologickým priemyslom ťažiacim zo znalostnej, digitálnej a dátovej ekonomiky, s efektívnou verejnou správou

zabezpečujúcou inteligentné využívanie územia a infraštruktúry, a s informačnou spoločnosťou, ktorej občania naplno využívajú svoj potenciál a žijú kvalitný a bezpečný život v digitálnej dobe.

Obrázok 1 Vízia digitálnej transformácie

Zdroj: <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2019/06/Strategia-digitalnej-transformacie-Slovenska-2030.pdf>

Prístup k digitálnej transformácii Slovenska

Úloha, ktorá pred nami stojí je mimoriadne komplexná a vyžaduje si koordináciu viacerých aktérov a systematický prístup, ktorý sa bude rozvíjať v troch rovinách:

- **Koncepcie a politiky zabezpečujúce inováciu** vo vybraných sektoroch a odvetviach: Politiky a legislatívne rámce budú upravené spôsobom, aby podporovali digitálnu transformáciu či už zjednodušením, odstránením zastaraných pravidiel alebo prijatím úplne nových konceptov.
- **Inovačné laboratóriá** ako nástroj na experimentovanie s novými spôsobmi výkonu verejnej správy: Pre vybrané sektory vzniknú inovačné laboratóriá, ktoré budú experimentovať s novými politikami, biznis modelmi a technológiami a pomáhať manažovať postup digitálnej transformácie.
- **Nový prístup k projektom:** Posun vo vnímaní tvorby projektov a orientácia nielen na granty z nástrojov kohéznej politiky, ale aj na priamo riadené programy EÚ.

Pri preferencii akčného plánu digitálnej transformácie Slovenska budeme sledovať nasledovné oblasti:

- **Digitálna transformácia škôl a vzdelávania** pre jeho skvalitnenie, zlepšenie predpokladov zamestnanosti a získanie kompetencií potrebných pre digitálnu dobu.
- **Vytvorenie základov pre moderné dátové a digitálne hospodárstvo** a pre digitálnu transformáciu širšej ekonomiky.

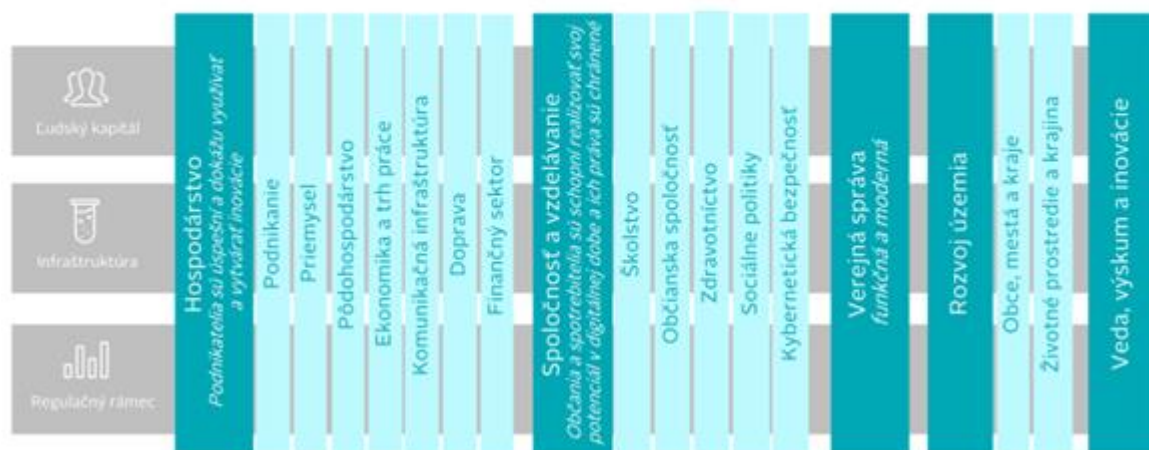
- **Zlepšenie schopností verejnej správy** využívať údaje a inovácie v prospech občanov.

Základné strategické ciele vychádzajú zo stratégie a sú::

- Inovačné digitálne a dátové hospodárstvo.
- Vzdelaná, zdravá a bezpečná spoločnosť.
- Moderná a efektívna verejná správa.
- Inteligentný rozvoj územia.
- Kvalitná veda, výskum a inovácie svetovej úrovne.

V rámci naplnenia týchto priorít budeme pokračovať v budovaní informačnej infraštruktúry, ktorá je základom pre rozvoj informačnej spoločnosti a moderných služieb pre občana a podnikateľa.

Vízia digitálnej transformácie

Obrázok 2 Základný rámec pre víziu digitálneho Slovenska

Zdroj: <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2019/06/Strategia-digitalnej-transformacie-Slovenska-2030.pdf>

Základné smery rozvoja digitalizácie budú podľa jednotlivých oblastí nasledovné:

1 Hospodárstvo: Podnikatelia sú úspešní a dokážu využívať a vytvárať inovácie.

- Ekonomika, priemysel a pôdohospodárstvo prispôbené požiadavkám digitálnej doby.
- Podnikanie využívajúce inovácie.
- Robustná, funkčná a bezpečná komunikačná infraštruktúra.
- Inteligentná doprava.
- Pokrokový finančný sektor poskytujúci finančné inovácie.

2 Spoločnosť a vzdelávanie: Občania a spotrebitelia sú schopní realizovať svoj potenciál v digitálnej dobe a ich práva sú chránené.

- Moderné a kvalitné vzdelávanie pre budovanie informačnej spoločnosti
- Vyspelá a inkluzívna občianska spoločnosť.
- Plne digitalizované zdravotníctvo využívajúce inovácie.
- Flexibilná a inovatívna sociálna politika.
- Kybernetická bezpečnosť.

3 Verejná správa: Funkčná a moderná verejná správa, ktorá dokáže efektívne spravovať územie od národnej až po lokálnu úroveň.

- Verejná správa, ktorá inovuje.
- Verejná správa s dostatočnými kapacitami a kultúrou invencie.
- Verejná správa využívajúca dáta a umelú inteligenciu.
- Európsky rozmer informatizácie verejnej správy.

4 Rozvoj územia: Budovanie inteligentných miest a regiónov, kde sa rozvoj uskutočňuje participatívne a s agilným využitím dát.

- Smart City ako cesta k modernému a inteligentnému rozvoju územia.
- Kvalitné participatívne územné plánovanie, ktoré využíva dáta a inovácie.

5 Veda, výskum a inovácie: Dokážu držať krok so súčasnými svetovými trendmi a prinášať nové kvalitné vedecké poznanie.

- **Funkčný ekosystém výskumu, vývoja a inovácií.** Cieľom potrebných zmien je nastaviť funkčný ekosystém výskumu, vývoja a inovácií pre digitálnu dobu, ktorý je postavený na nasledujúcich aspektoch:
 - **Rozvoj ľudských zdrojov:** veľká pozornosť sa bude venovať vzdelávaniu, povzbudzovaniu a rozvoju zručností v oblasti vedy, techniky, spolu s vývojom a návrhom produktov, riadenia, predaja, financií, s cieľom dosahovať podnikateľské úspech.
 - **Zjednotenie orientácie vedeckých a výskumných aktivít s podnikateľskými snahami:** pri hľadaní maximálneho hospodárskeho vplyvu sa od začiatku budú inovácie vnímať z hľadiska ich budúcich komerčných aplikácií, pričom bude fungovať spolupráca vedeckých a výskumných inštitúcií s podnikateľmi, aby sa zvýšila ich komercializácia.
 - **Dostupnosť kapitálu pre všetky štádiá a úrovne výskumu a vývoja:** budú sa podporovať všetky úrovne financovania, od malých grantov na výskum v počiatočnom štádiu, až po rozsiahle investície zamerané na podnikateľské účely. Toto povedie k vytvoreniu vyváženého prostredia štátnej podpory, eurofondov, podnikových investícií, rizikového kapitálu a podobne.
 - **Vyvážená podpora zo strany štátu:** je kľúčové zvýšiť investície do vedy a výskumu, aby sa vedeckovýskumné prostredie skvalitnilo a zatriktívnilo, pritiahol domáce a zahraničné talenty a produkovalo excelentné vedecké poznatky. Preto je potrebné zaviesť politiky, predpisy, stimuly a dane na podporu vytvárania a rastu

výskumných a vývojových aktivít. Je dôležité, aby priemysel ovplyvňoval rozvoj tohto ekosystému v zmysle meniacich sa potrieb.

- **Podpora otvorenej vedy a publikovania v otvorenom prístupe**, ktoré má vplyv na väčšiu efektivitu vedy, a robí ju viac reprodukovateľnou a transparentnou: veda, ktorá je financovaná z verejných zdrojov musí byť voľne dostupná.
- **Prepojenie akademického, verejného a súkromného sektora cez DIHs**: Ako kľúčové vnímame prepojenie medzi akademickým, verejným a súkromným sektorom, kde očakávame dôležitú úlohu DIHs, ktoré vytvoria platformu na výmenu skúseností, inovačnú diplomáciu, vytváranie partnerstiev a spájanie dopytu s ponukou. Naše inštitúcie výskumu a vývoja sa budú tým pádom môcť efektívnejšie zapájať do medzinárodných vedeckých grantových výziev, budú nadväzovať kontakty a kooperovať s prestížnymi vedeckými pracoviskami v zahraničí, zapoja sa do vytvárania medzinárodných vedeckých tímov, čím sa zvýši kvalita vedy a výskumu v krajine.
- Dôraz na reálne výsledky vo vede a výskume

Zámerom Stratégie digitálnej transformácie Slovenska je priniesť do praxe reálne inovácie s potenciálnym globálnym vplyvom. Inovácie v prioritných sektoroch prispievajú k plneniu priorít Slovenska v oblasti udržateľného rozvoja, definovaného Agendou 2030 pre udržateľný rozvoj.

Navrhované riešenie v oblasti vzdelávania:

Našou víziou je budovanie vzdelávacích inštitúcií ako vedomostných organizácií:

- a) Využívanie digitálnych technológií (vzdelávacích platforiem) a digitálneho vzdelávacieho obsahu umožňujúcich zavádzanie inovatívnych a motivujúcich výučbových metód orientovaných na neustále zvyšovanie kvality vzdelávania a na praktické precvičovanie digitálnych zručností absolventov potrebných v praxi.
- b) Posilnenie zvyšovania kompetencií žiakov, študentov a frekventantov kurzov pre digitálnu ekonomiku.
- c) Personalizácia (digitálna inklúzia) pre rovnaký prístup k vzdelávaniu pre všetkých. Podporovanie systematického celoživotného vzdelávania v tejto oblasti.
- d) Vzdelávanie pre dôstojný život v digitálnej dobe tak:
 - aby občania vedeli využívať výdobytky modernej doby a rozumeli im,
 - aby si občania vedeli nájsť primerané zamestnanie a naplnenie v ére robotizácie a automatizácie.

Zdravotníctvo

Víziou je zlepšenie a zvýšenie úrovne elektronizácie zdravotných služieb, rozvoj eZdravia, mobilita v zdravotníctve, personalizovaná medicína pre presnejšiu diagnostiku a kvalitnejšiu

starostlivosť o pacientov, elektronizované verejné zdravie v prospech podpory a udržania zdravia občanov.

Dobré zdravie vďaka využívaniu elektronického zdravotníctva a nástrojov podpory alebo verejného zdravotníctva, osobných údajov o zdraví a životnom štýle:

- občania musia mať prístup k svojim údajom o zdravotnom stave a životnom štýle, podporu verejného zdravotníctva a komunitnej zdravotnej starostlivosti pri ochrane a podpore svojho zdravia;
- občania sa musia naučiť chrániť svoje citlivé údaje a používať inteligentných asistentov a služby, ktoré im pomôžu ostať dlho aktívnymi;
- štát musí podporovať inovácie v oblasti zdravotníctva a zároveň dbať na ochranu citlivých osobných údajov, práv a slobôd občanov.

Doprava

Víziou je vybudovanie autonómnej dopravy a inteligentná mobilita, ktorá umožňuje občanom jednoducho plánovať a využívať mnohé módy prepravy od bicyklov cez vlaky až po car sharing a autonómne dopravné prostriedky.

Budeme podporovať Smart City a inteligentnú dopravu, ktorá využíva digitálne a komunikačné technológie pre uľahčenie a zefektívnenie mobility a tým zvyšuje kvalitu života občanov.

Elektronické komunikácie

Víziou je podpora moderných foriem elektronickej komunikácie ako technológie NGA – budúcnosť vysokorýchlostnej konektivity na Slovensku, ktorá spočíva v robustnejších a rozsiahlejších optických sieťach.

Budeme podporovať, aby Slovensko pokračovalo v investíciách v tejto oblasti, aj prostredníctvom európskych fondov pre rozvoj komunikačnej infraštruktúry. Tieto finančné prostriedky môžu podporiť trh s poskytovateľmi optických vláken a zabezpečiť, aby mali prístup k finančným prostriedkom, ktoré potrebujú na rozšírenie ultrarýchleho širokopásmového pripojenia do oblastí s nízkym komerčným potenciálom. Bezdrôtové siete 5G spolu s optickými sieťami budú v budúcnosti kľúčové pre pokračovanie efektívneho rozvoja internetu vecí, autonómnej dopravy, inteligentných dopravných systémov, a tým pádom prispievajú k riešeniam mnohých problémov, ktorým čelia mestá, občania i podnikatelia.

Snahou je vybudovať odolnú infraštruktúru, presadzovať inkluzívnu a udržateľnú industrializáciu a inovácie. Rozvíjať kvalitnú, spoľahlivú, udržateľnú a odolnú infraštruktúru, na regionálnej i cezhraničnej úrovni s cieľom podporiť ekonomický rozvoj a zvyšovanie kvality života, so zameraním na ekonomicky dostupný a rovnaký prístup pre všetkých.

Pôdohospodárstvo

Víziou v oblasti pôdohospodárstva je aplikovanie najnovších poznatkov o udržateľnom využívaní pôdy prostredníctvom robotizácie a analýzou veľkých dát zo senzorov.

Udržateľné sídla, regióny a krajina v kontexte zmeny klímy – budovanie nových senzorových sietí v internete vecí (IoT) nám pomôže lepšie porozumieť vplyvom našich aktivít na zmenu klímy a navrhnúť účinné opatrenia pre budovanie udržateľných sídiel.

Priemyselná výroba

Víziou je efektívne zavedenie technológií inteligentného priemyslu, nových digitálnych platforiem, regulácií podporujúcich inovatívne riešenia, štandardov pre internet industriálnych vecí, analýzy veľkých dát vo výrobe a aplikácia princípov obehovej ekonomiky podpora konkurencieschopnú, udržateľnú priemyselnú výrobu.

Smerovanie ku konkurencieschopnej, znalostnej a environmentálne udržateľnej ekonomike pri demografických zmenách a meniacom sa globálnom prostredí, presadzovaní sa ázijských krajín – najmä Číny.

Verejná správa

Víziou je vybudovanie a aplikovanie najmodernejších štandardov do fungovania entít verejnej správy a rozvoj služieb eGovernmentu.

Právny štát, demokracia a bezpečnosť – verejná správa sa musí naučiť pracovať s dátami nielen pre lepšie rozhodovanie, ale aj pre návrat dôvery v demokraciu zapájaním občanov do svojho fungovania.

Na obrázku 3 uvádzame prioritné oblasti programu digitalizácie Slovenska, ktoré chce strana presadzovať a podporovať v zmysle schválenej stratégie digitalizácie Slovenska do roku 2030.

Prioritné oblasti

Hospodárstvo	Podnikanie
	Priemysel
	Pôdohospodárstvo
	Ekonomika a trh práce
	Komunikačná infraštruktúra
	Doprava
	Finančný sektor
Spoločnosť a vzdelávanie	Školstvo
	Občianska spoločnosť
	Zdravotníctvo
	Sociálna politika
Verejná správa	Kybernetická bezpečnosť
Rozvoj územia	Obce, mestá a kraje
	Životné prostredie a krajina
Veda, výskum a inovácie	

Obrázok 3 Prioritné oblasti podporujúce víziu digitálneho Slovenska

Zdroj: <https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2019/06/Strategia-digitalnej-transformacie-Slovenska-2030.pdf>

Vymedzením týchto prioritných oblastí sa sústredíme na tieto aktivity:

1. Podporíme digitálnu transformáciu škôl a vzdelávania pre jeho skvalitnenie, zlepšenie predpokladov zamestnanosti a získanie kompetencií potrebných pre digitálnu dobu.

- Celoživotné vzdelávanie a kompetencie pre digitálnu ekonomiku.
- Modernizácia a otvorenie trhu práce.

2. Vytvoríme základy pre moderné digitálne a dátové hospodárstvo a pre digitálnu transformáciu širšej ekonomiky.

- Slovensko sa stane dynamická dátová ekonomika v rámci EÚ
- Podporíme inovačnú kapacitu a zavádzanie riešení postavených na umelej inteligencii.
- Potrebujeme, aby priamo na Slovensku reálne vznikali dôležité inovácie.
- Vytvoríme podmienky pre inteligentnú mobilitu.
- Na Slovensku sa budú skúšať inovácie finančného sektora.
- Budovanie sieťovej komunikačnej infraštruktúry postavenej na NGA technológiách.

3. Zlepšíme schopnosti verejnej správy inovovať a využívať dáta v prospech občanov.

- Spustíme implementáciu konceptu „Data-driven state“.
- Verejná správa sa naučí inovovať.

Dlhodobý horizont digitalizácie do roku 2030

- Inovačné digitálne a dátové hospodárstvo.
- Vzdelaná, zdravá a bezpečná spoločnosť.
- Moderná a efektívna verejná správa.
- Inteligentný rozvoj územia.
- Kvalitná veda, výskum a inovácie svetovej úrovne.

Týmto vytvoríme v zmysle Stratégie „digitálny pilier“ pripravovanej Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030. Všetky segmenty hospodárstva a spoločnosti budú postupne digitálne transformované za aktívnej podpory verejnej správy a prostredníctvom využitia nástrojov pre digitalizáciu.

Priority v oblasti digitálnej transformácie:

1. Inovačné digitálne a dátové hospodárstvo

- Transformácia tradičného priemyslu na inteligentný, inovačný, digitálny priemysel.
- Vybudovanie modernej, robustnej, funkčnej a bezpečnej komunikačnej infraštruktúry.
- Vybudovanie fungujúceho dátového hospodárstva pre lepšie využívanie dát.
- Vytvorenie ekosystému slovenských Digitálnych inovačných hubov (DIHs) a vybudovanie unikátneho inovačného hubu v Bratislave.
- Príprava a implementovanie novej legislatívnej a regulačnej politiky pre vytvorenie inovatívneho podnikateľského ekosystému.
- Zlepšenie verejných politík v oblasti dopravy, inovačnej kapacity v doprave a podpora partnerstva v zavádzaní inteligentnej mobility.
- Aplikovanie udržateľného využívania pôdy prostredníctvom využívania technológií presného hospodárstva (Precision Farming) a analýzou veľkých dát zo senzorov.

2. Vzdelaná, zdravá a bezpečná spoločnosť

- Implementácia komplexnej systémovej zmeny vzdelávania pre požiadavky trhu práce v digitálnej dobe a podmienky budovania informačnej spoločnosti.
- Vytvoriť systém poskytovania školení, tréningov, kurzov, celoživotného a formálneho vzdelávania, rekvalifikácií a iných foriem odbornej prípravy s cieľom zlepšenia pokročilých digitálnych zručností.
- Podpora vyhľadávania, získavania a rozvoja domácich a zahraničných talentov pre súkromný a verejný sektor.
- Podpora zavádzania inovácií do zdravotníctva.
- Budovanie novej sociálnej politiky v digitálnej dobe.
- Posilnenie kybernetickej bezpečnosti.
- Vytvorenie účinného systému boja proti dezinformáciám.
- Šírenie osvedčených postupov používania digitálnych technológií.

3. Moderná a efektívna verejná správa

- Modernizácia fungovania štátneho sektora – digitálna transformácia verejnej správy.
 - Poskytovanie kvalitnejších digitálnych služieb pre občanov na Slovensku.
 - Rozširovanie služieb dostupných prostredníctvom aplikácie Slovensko v mobile.
 - Verejná správa bude proaktívne podporovať aktuálne trendy a transformáciu spoločnosti.
- 4. Inteligentný rozvoj územia**
- Zmodernizovanie procesu tvorby strategického a územného plánovania a riadenia samospráv umožňujúceho pripomienkovanie zo strany občana.
 - Implementovanie politiky na ochranu životného prostredia.
- 5. Kvalitná veda, výskum a inovácie svetovej úrovne**
- Budovanie excelentného vedecko-výskumného prostredia svetovej úrovne zameraného na riešenie kľúčových potrieb spoločnosti s priamou nadväznosťou na uplatňovanie v praxi.
 - Prepojenie akademického, verejného a súkromného sektora pre potreby vedy a výskumu.
 - Výraznejšie zapojenie slovenskej vedy a výskumu do medzinárodného prostredia.

Pilotný projekt digitalizácie a inovácií

Tento program digitalizácie Slovenska bol spracovaný na základe dokumentu Stratégie digitálnej transformácie Slovenska 2030, s ktorým sa politika stany plne stotožňuje. V rámci priority Vzdelávanie, ktorú považujeme za veľmi dôležitú, vytvoríme v období rokov 2024-2026 nové vysokoškolské pracoviská, ktoré budú vychovávať absolventov pre nové potreby informačnej spoločnosti a budú podporovať a ďalej rozvíjať proces digitalizácie na Slovensku. V rokoch 2023-2030 sa objavia nové profesie, na ktoré musíme mať v predstihu vychovaných a pripravených absolventov. Preto vznik týchto škôl považujeme za dôležitý a prioritný, pretože bez kvalitného odborného a vzdelaného personálneho zázemia nie je možné program digitalizácie Slovenska realizovať.

4. Reforma politickej správy štátu

Cieľom tejto reformy je odstrániť dôsledky doterajšej nadvlády oligarchov v pozadí politických strán (partokracie) a nastoliť moc občanov v súlade s čl. 2 ods. 1 Ústavy SR - Štátna moc pochádza od občanov, ktorí ju vykonávajú prostredníctvom svojich volených zástupcov alebo priamo. Predkladáme program, ktorý umožní priamou demokraciou nastoliť systém volieb, ktorý umožní vygenerovať najvyššie dosiahnuteľné dobro zo 4,5 mil. voliteľných občanov a

zmeny v riadení štátu na ktorom sa budú môcť podieľať všetci občania, aj tí, ktorí sú úspešní vo svojich profesiách, chcú v nich zotrvať, nechcú pôsobiť v štátnej správe, ale vedia prispieť k zlepšeniu jej riadenia a majú o to záujem.

Zmena zákona o podmienkach výkonu volebného práva

Zmena zákona (č.180/2014 Z.z.) vychádza z princípu proporcionálneho rozdelenia poslancov objektívnym, spravodlivým, trvalým a transparentným spôsobom tak, aby cca 30 000 voličov žijúcich v jednej lokalite (teritóriu, ktoré tvorí cca 40 volebných okrskov – teritoriálny volebný okrsk - TVO) malo jedného poslanca v NR SR, zvoleného z kandidátov, ktorým občania vyjadrili dôveru už pred zostavením kandidátnej listiny – bez ohľadu na to či kandidáta podporuje politická strana, alebo nie (Dôkazy rozporu zákona č.180/2014 Z.z. s Ústavou SR sú v prílohe 2a a 2b)

Za ostatných 30 rokov bolo prezentovaných veľa tendenčných pohľadov na volebné obvody, zloženie NR SR, ktoré nikdy neboli rešpektované pri zostavení kandidátky. Vyhrala vždy lojalita k predsedovi strany. Je na občanoch, či budú naďalej voliť týchto hráčov a hazardérov s ich osudmi, alebo prispieť k presadeniu zákonnej zmeny, ktorá im zaručí, že už kandidovanie vo voľbách bude podliehať súhlasu menšieho okruhu občanov, tak ako je to vo voľbách prezidenta republiky a NEKA kandidátov vo voľbách do samospráv. Je lepšie, keď kandidáti budú pochádzať z okolia voličov a budú zastupovať ich záujmy, alebo je lepší súčasný diktát predsedov politických strán? Je lepšie, ak volič môže napraviť chybnú voľbu počas volebného obdobia odvolaním a novou voľbou, alebo keď sa môže celé volebné obdobie len prizerať na nesprávne konanie osoby, ktorá ho sklamala, alebo oklamala a maximálne v prieskumoch verejnej mienky vysloviť svoj názor?

Volebný program predpokladá nekompromisný súlad volebného systému (zákona) s čl. 30 ods. 4 Ústavy SR, t.j. rovnaké podmienky prístupu k voleným a iným verejným funkciám pre všetkých občanov. Rovnosť podmienok kandidovania vo voľbách pre kandidátov s podporou a bez podpory politických strán, t.j. občianskych kandidátov aj kandidátov politických strán. Táto rovnosť bude dosahovaná tým, že všetci kandidáti budú povinní dokladovať svoju kandidátnu listinu rovnako, teda pripojenou osobitnou listinou ku kandidátnej listine, podpísanou rovnakým počtom podpisov občanov s trvalým bydliskom na území, ktoré je v pôsobnosti uvedeného orgánu, v ktorom má kandidát po zvolení občanov zastupovať.

Odstránenie vnútorného rozporu Ústavy SR vo veci výkonu referenda

Naším zámerom je odstrániť vnútorný rozpor spôsobom, ktorý dodrží binárny charakter referenda (Áno/Nie) a umožní jeho realizovateľnosť občiansky užitočným spôsobom (Dôkazy vnútorného rozporu Ústavy SR vo veci výkonu referenda sú v prílohe 3).

Vo veci referenda navrhujeme nasledovné zmeny ústavy:

- Zmena čl. 95 ods. 1 Ústavy SR nasledovne: „Referendum vyhlasuje prezident Slovenskej republiky, ak o to petíciou požiada aspoň 100.000 občanov, alebo ak sa na tom uznesie Národná rada Slovenskej republiky dvojtretinovou väčšinou všetkých poslancov, a to do 30 dní od prijatia petície občanov alebo uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky. Uznesením Národnej rady Slovenskej republiky je možné rozhodnúť aj o referende konzultatívneho charakteru. Ak táto skutočnosť nie je uvedená v uznesení ide vždy o referendum záväzného charakteru.“
- Zmena čl. 98 ods. 1 Ústavy SR nasledovne: „Výsledky referenda sú platné, ak bolo rozhodnutie prijaté nadpolovičnou väčšinou účastníkov referenda“.
- Zmena čl. 93 ods. 3: „Predmetom referenda nemôžu byť základné práva a slobody, celistvosť štátu, skrátenie volebného obdobia Národnej rady SR v prvom roku po voľbách, vytváranie regiónov s potlačenými právami štátotvorného národa, dane, odvody, štátny a regionálny rozpočet.“

Uplatnenie zákonodarnej moci občanov v tvorbe legislatívy

Vychádzame z návrhu, aby 1000 občanov disponovalo kompetenciou jedného poslanca (kompetenciu sú odvodené od čl.101 ods.3 Ústavy SR), t.j. aby:

- petíciou podpísanou 1000 občanmi mohli občania predložiť NR SR návrh zákona, alebo jeho zmenu, ktorú NR SR prerokuje ako poslanecký návrh,
- petíciou podpísanou 30 000 občanmi mohli občania zvolať schôdzu NR SR, ktorá sa musí zvolať do siedmich dní od predloženia petície,
- petíciou podpísanou 30 000 občanmi sa mohli občania obrátiť na Ústavný súd,
- petíciou podpísanou viac ako tisíc-násobkom občanov k počtu poslancov, ktorým bol prijatý zákon, alebo uznesenie NR SR vetovať prijaté rozhodnutie NR SR na úrovni veta prezidenta republiky,
- petíciou podpísanou 100 000 občanmi predložiť návrh na vypísanie referenda,
- organizačným začlenením poslancov samospráv na komunálnej a krajskej úrovni do 150 poslaneckých klubov Teritoriálnych volebných obvodov (TVO) s pravidelnými verejnými zasadaniami pod vedením zvoleného poslanca NR SR za daný TVO, sa dosiahlo zefektívnenie činnosti vyše 20 000 poslancov zastupiteľskej demokracie, zrýchlil prenos informácií a riešenie problémov občanov za možnej účasti občanov.

- rozšírenie okruhu priamo volených funkcií orgánov verejnej správy na úroveň, ktorá znemožní zneužitie moci v štáte oligarchami a záujmovými skupinami pôsobiacimi v pozadí politických strán,
- petíciou podpísanou zákonom predpísaným počtom voličov z volebných okrskov, teritoriálnych volebných okrskov, príslušných volenej funkcie, voliči môžu dať návrh na odvolanie volených a menovaných osôb verejnej správy v prípade splnenia zákonom daných podmienok. K odvolaniu dôjde v nových voľbách vyhlásených po predložení petície (ktorých sa môže zúčastniť aj funkcionár dotknutý petíciou) zvolením iného kandidáta.

Ciele uplatnenia moci občanov v oblasti zastupiteľskej demokracie

Vychádzame z premisy, že zastupiteľská demokracia nenahrádza moc občanov, ale slúži občanom ako nástroj výkonu moci občanov. Ako taká má pomáhať občanom zvládať ich starosti súvisiace s riadením verejných záležitostí a štátu ako takého, a to pri:

- Dôslednom oddelení zákonodarnej, výkonnej a súdnej moci (justície), pri dodržaní ich vzájomnej nezávislosti, bez nezávislosti na moci občanov.
- Vylúčení personálneho prepojenia výkonnej a zákonodarnej moci na všetkých stupňoch verejnej správy (starosta – primátor – predseda samosprávneho kraja /samosprávy vyššieho územného celku/ – predseda vlády – prezident republiky a všetky funkcie verejnej správy na úrovni regiónov a štátu, u ktorých je kumulácia funkcií pre konflikt záujmov neželateľná – nemôžu byť poslancami na žiadnom stupni – od obce až po NR SR a EP). Táto zásada je dnes legislatívne ošetrená iba čiastočne (mali sme tu už predsedu samosprávneho kraja ako poslanca v Európarlamente).
- Zabezpečení odbornej prípravy a previerky kandidátov na volené funkcie v dostatočnom predstihu pred voľbami a zabezpečení verejnej prezentácie výsledkov kandidátov v príprave a previerke pred začatím zberu podpisov na podporu ich kandidatúry vo voľbách (dosiahnuté výsledky kandidátov v príprave nie sú obmedzujúcim faktorom účasti vo voľbách, slúžia ako informácia voličom).

Navrhované riešenia:

- a) Potrebujeme zmeniť štát v jeho hierarchickom, decentralizovanom usporiadaní na hlavný nástroj občianskej spoločnosti, ktorým si občania, pri rešpektovaní rovnosti práv a povinností občanov, spoločnými silami zabezpečia tie potreby, ktoré občan nemôže dosiahnuť sám, prípadne so svojou rodinou.

- b) Túto povinnosť bude štát zabezpečovať vo všetkých etapách života občanov. Bude to robiť v decentralizovanom usporiadaní s delegovanými kompetenciami do miest výskytu riešených problémov, t.j. od starostlivosti o tehotné matky, narodenia dieťaťa až po starobu, končiacu dôstojnou smrťou. Pri zmene vnútorného organizačného usporiadania štátu budeme vychádzať z už spracovaných odborných štúdií, ktoré boli zaplatené z verejných zdrojov a sú uložené v archívoch, a to len preto, že sa nehodili politickým stranám do ich zámerov. Je to tiež jeden z dôkazov hazardovania s verejnými financiami. Súvisiace zmeny budú predložené na diskusiu a schválenie občanmi miest a spádových obcí.
- c) Delegovaním kompetencií zospodu nahor – od občana na obec (mestské časti, mestá), vyššie územné celky, štát a nikdy nie naopak zmeniť súčasný systém uplatňovania moci, v ktorom si moc môžu uzurpovať záujmové skupiny a zneužiť ju proti občanom; existujúce riziká odstrániť s podporou občanov silou priamej demokracie a jej boja proti korupcii a klientelizmu.
- d) Legislatívou znemožniť štátu, prípadne vyšším územným celkom vytváranie samostatných úradov a inštitúcií s vymedzenou regionálnou kompetenciou na území nižšieho celku (netýka sa detašovaných pracovísk, ktoré nemajú regionálnu kompetenciu, iba pôsobnosť v rámci inštitúcie s jednotnou kompetenciou vyššieho územného celku, štátu a sú v lokalite zriaďované pre uľahčenie styku s občanmi, napr. pasové odd., občianske preukazy...).
- e) Verejnej správe priradiť spoločenské postavenie aparátu režínej, vydržiavanej, nákladovej zložky spoločnosti, ktorej činnosť sa musí efektívne prejaviť na účinnosti výkonnej, zarábajúcej zložke a jej rozsah týmto limitovať. Zvážiť účelnosť udržiavania inštitúcií verejnej správy, alebo ich častí, ktoré toto kritérium nespĺňajú.
- f) Verejnú správu budovať ako efektívnu, odpolitizovanú, čestnú a profesionálne fungujúcu súčasť zastupiteľskej demokracie, ktorej zmyslom je:
 - spravovať veci verejné v mene občanov, nositeľov moci v štáte, kvalifikovaným personálom s minimálnymi nákladmi na riadiaci a správny aparát,
 - slúžiť občanom ústretovým spôsobom.
- g) Vyhlásením krátkodobej podmienenej amnestie zameranej na protispoločenské správanie a jeho tolerovanie. Chceme tak umožniť vnútornú očistu verejnej správy od nekvalifikovaných osôb dosadených straníckym klientelizmom a rodinkárstvom, slúžiacich už preukázanému, doteraz iba čiastočne vyšetrenému a dokázanému prepojeniu oligarchie s najvyššou štátnou mocou.

Navrhované riešenia v oblasti zákonodarnej moci:

- a) Zbavenie povinnosti novoutvorenej vlády požiadať NR SR o vyslovenie dôvery.

- b) Odobratie kompetencie NR SR na vyslovenie nedôvery predsedovi a členovi vlády, čo je plne v súlade so vzájomnou nezávislosťou delby moci, táto kompetencia patrí voličom.
- c) Zachovanie povinnosti vlády do 30 dní po svojom vymenovaní predstúpiť pred Národnú radu Slovenskej republiky s programovým vyhlásením vlády. Programové vyhlásenie je základom súčinnosti vlády a NR SR na celé funkčné obdobie. NR SR má právo vyžadovať zmeny v programovom vyhlásení a vláda ich môže s NR SR dohodnúť. V prípade závažných rozdielných postojov obidve zložky moci môžu využiť konzultatívne (online), alebo záväzné referendum. Ak NR SR v lehote šiestich mesiacov od vymenovania vlády neschváli jej programové vyhlásenie a neiniciuje referendum na odvolanie predsedu vlády, prezident republiky rozpustí NR SR a vyhlási nové voľby do Národnej rady SR.
- d) Priznanie zákonodarnej iniciatívy prezidentovi republiky, s výnimkou ústavného zákona a zákonov dotýkajúcich sa kompetencií prezidenta republiky. Prezident republiky je dnes jediný občanmi priamo volený ústavný činiteľ výkonnej moci, ale nemá kompetenciu na predloženie zákona v prospech občanov, pričom vláda, ako druhá zložka výkonnej moci, má túto kompetenciu preexponovanú až do miery, že ovláda zákonodarnú moc (politicky určite, čo v ponímaní SR znamená mocensky). Program predpokladá obmedzenia iba z dôvodov vylúčenia konfliktu záujmov. Týkajú sa všetkých úkonov hlavy štátu a úkonov im predchádzajúcich.
- e) Obmedzenie súčasného postavenia vlády SR v tvorbe legislatívy na zákonodarnú iniciatívu (ako u prezidenta republiky, vrátane obmedzení v konflikte záujmov). Hlavný dôvod: výkonná moc má byť vykonávaná v súlade s ústavou a zákonmi, rovnako ako súdna moc, nemá meniť zákony (podmienky výkonu moci) a nemá miesto výkonu moci sa doprosovať poslancom, aby plnili svoju ústavnú povinnosť, čo je dnešný stav.
- f) Zachovanie zodpovednosti vlády voči NR SR z dôvodov kontrolnej činnosti a možnosti uplatnenia kompetencie NR SR iniciovať referendum na odvolanie predsedu vlády.
- g) Priznanie zákonodarnej iniciatívy vláde ako nástroj povinný vo všetkých prípadoch, v ktorých legislatíva obmedzuje výkon moci v prospech občanov (*dnes často odbité komentárom „možno to nie je správne, ale zákon je taký“*).
- h) Priznanie zákonodarnej iniciatívy občanom na podporu návrhu zákona petíciou podpísanou 1000 voličmi; návrh bude prerokovaný v NR SR rovnako, ako poslanecký návrh.
- i) Priznanie zákonodarnej iniciatívy samosprávam.
- j) Povinné pripomienkové konanie samospráv (miest, obcí, VÚC) k všetkým návrhom zákonov a zmien zákonov, ktoré sa týkajú kompetencií samospráv.
- k) Prelomenie práva veta prezidenta republiky dvojtretinovou väčšinou všetkých poslancov NR SR (*súčasný stav je neúčtou k priamo volenej hlave štátu*).
- l) Zakotvenie práva veta vlády do legislatívy obdobne ako u prezidenta republiky.
- m) Odmietnutie prijatého zákona petíciou podpísanou viac ako tisíc násobkom voličov k počtu poslancov, ktorým bolo uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky

schválené, s rovnakým účinkom ako je právo veta prezidenta republiky v lehote 45 dní od prijatia zákona NR SR. Napadnutý zákon, ktorý musí NR SR prerokovať do 30 dní od predloženia petície NR SR, má dňom predloženia petície pozastavenú účinnosť až do opätovného prerokovania v NR SR; NR SR zákon opraví, alebo petíciu prelomí 2/3 väčšinou všetkých poslancov NR SR. Prelomenie petície NR SR nie je prekážkou na usporiadanie referenda v rovnakej veci:

- V záujme možnosti uplatnenia moci občanov priamo každý zákon prijatý NR SR nadobudne účinnosť najskôr po uplynutí 60 dní od zverejnenia zákona v Úradnom vestníku, s výnimkou tých zákonov, u ktorých by strata času pôsobila v neprospech občanov a bezpečnosti štátu. Táto výnimka musí byť v zákone vyznačená a nemá vplyv na možnosť protestu voči zákonu petíciou, iba na pozastavenie účinnosti zákona.
 - Petícia na odmietnutie prijatého zákona je petíciou za vypísanie referenda vo veci, ktorá pri presiahnutí tisíc násobku podpisu voličov, ktorým bolo uznesenie Národnej rady Slovenskej republiky schválené, je predložená predsedovi NR SR ako petícia na veto zákona.
 - Ak NR SR 2/3 väčšinou odmietne petíciu môže Petičný výbor pokračovať v zbere podpisov za vypísanie referenda s tým, že už vyzbierané podpisy predložené a skontrolované sú i naďalej platné v počte uznanom protokolom z kontroly vykonanej NR SR. Ak bola petícia podpísaná viac ako 100.000 občanmi prezident republiky na základe nej vyhlási referendum vo veci do 30 dní od prelomenia veta občanov NR SR v prípade, že petičný výbor doložil k petícii aj referendové otázky. Zvýšenou kompetenciou samospráv (ktorá je základom Programu), prepojením NR SR so samosprávou, zákonodarnou iniciatívou samospráv, uvedenou zákonodarnou iniciatívou občanov a petičným právom na odmietnutie prijatého zákona dokážu samosprávy, pre zákony týkajúce sa kompetencií miest a obcí odstrániť všetky už vzniknuté problémy a vznik nových by nemali pripustiť.
- n) Priradenie kompetencie NR SR na iniciovanie referenda na odvolanie predsedu vlády, ktoré na základe rozhodnutia NR SR prijatého 2/3 väčšinou všetkých poslancov vyhlási prezident republiky ústavným spôsobom, s nasledovnými dôsledkami:
- odvolaním predsedu vlády v referende padá celá vláda a predseda NR SR vyhlási termín nových volieb predsedu vlády na základe uznesenia NR SR,
 - o spôsobe vládnutia do mimoriadnych volieb predsedu vlády rozhodne prezident republiky požiadaním odvolaného predsedu vlády o zotrvanie vo funkcii za zvýšenej kompetencie prezidenta republiky voči vláde alebo vymenovaním úradníckej vlády,
 - v prípade negatívneho výsledku referenda, t.j. ak predseda vlády v referende nebol občanmi odvolaný, prezident republiky rozpustí parlament a vyhlási mimoriadne voľby do NR SR do 30 dní od dátumu konania referenda.

- o) Trvalé skvalitňovanie legislatívy s cieľom objektivizovania kritérií konania výkonných orgánov, vylúčenia svojvôle, aby právo a spravodlivosť neboli dve rôzne veci. Nedostatky legislatívy sa často ukážu až po čase. Je treba zaviesť systém odstraňovania odhalených chýb legislatívy v súčinnosti so súdmi, odvolacími a kontrolnými orgánmi:
- z dôvodov skvalitňovania legislatívy považovať advokátov, účtovníkov, daňových a finančných poradcov za profesionálnych kritikov legislatívy a umožniť im voľný výkon povolania. Ich úlohou je v prospech klienta nájsť diery v zákone a zabezpečiť výhodu pre klienta,
 - z dôvodov rizika úmyselného zneužívania tohto postavenia účtovníkov, daňových a finančných poradcov, advokátov je nutné zaviesť povinnosť týchto osôb písomne upozorňovať klientov na ich možné konanie odporujúce zákonu,
 - v prípade škody vzniknutej spoločnosti krátením daní je vždy zodpovedný klient (daňový subjekt), ale s rôznymi dopadmi:
 - Ak nebol účtovníkom a daňovým poradcom na chybu, ktorá sa neskôr stala daňovým nálezom upozornený, doplatením dane.
 - Ak bol účtovníkom, alebo daňovým poradcom na chybu, ktorá sa neskôr stala daňovým nálezom písomne upozornený a trval na spôsobe zúčtovania doplatením dane, pokuty a trestnoprávnym konaním. Klient je oprávnený po vyčerpaní opravných prostriedkov domáhať sa svojho práva podaním žaloby na príslušný súd. Podanie žaloby má vo veci nedoplatku a trestnoprávneho konania odkladný účinok.
 - V prípade, že súd žalobcovi vyhovie budú vyvodené právne kroky voči orgánu, ktorý konal v rozpore so zákonom a voči osobám konajúcim v mene tohto orgánu (pozn.: dnes tieto osoby nie sú postihované aj keď konali úmyselne v rozpore so zákonom a spôsobili dotknutej strane značné, prípadne i likvidačné škody, naopak často sú odmeňované kariérnym postupom).
 - chyby účtovníkov, daňových a finančných poradcov, advokátov posudzovať vo vzťahu k ich oprávneniam tak, aby nemohli vzniknúť úmyselné škody občianskej spoločnosti (disciplinárne konanie, strata oprávnení, dopad na poistenie...),
 - rozsudky a rozhodnutia, v ktorých súd, odvolací, alebo kontrolný orgán konštatoval porušenie práv občanov svojvoľným, alebo neodborným konaním orgánov verejnej správy automaticky zasielať:
 - nadriadenému orgánu, ktorý je povinný voči osobám nesprávne konajúcim v mene orgánu verejnej správy zahájiť disciplinárne konanie,
 - nadriadenému rezortu, v prípade ústredných orgánov vlády SR, za účelom odstránenia nedostatkov legislatívy a prijatia účinných opatrení voči opakovaniu sa uvedeného javu (vrátane transparentného preškolenia pracovníkov verejnej správy v miestach možného výskytu podobného javu),

- ak sa jav opakuje v ďalšom súdnom konaní, po prijatí už platného rozsudku, postúpiť prípad NR SR za účelom úpravy legislatívy a Generálnej prokuratúre za účelom zahájenia trestnoprávneho konania zameraného na očistenie verejnej správy od osôb konajúcich v rozpore so záujmami občanov a tým k skvalitneniu verejnej správy.
- p) Legislatívne ošetrovanie, aby nezákonne nadobudnutý majetok nenadobudol ochranu dedením.
- q) Včasnú reakciu na podvody a zablokovanie nadobudnutého majetku.
- r) Vytvorenie legislatívneho rámca pre depolitizáciu verejnej služby.
- s) Konanie v rozpore s Druhým oddielom Druhej hlavy Ústavy SR považovať za nepremlčateľné.
- t) Legislatívne vytvorenie podmienok pre oficiálny, zákonom prísne riadený lobizmus, ktorý nahradí doterajší klientelistický a korupčný spôsob vybavovania vecí.
- u) Vychádzajúc z princípu, že právne spôsobilý občan, dodržiavajúci právo spôsobuje spoločnosti nižšie náklady, vytvoriť systém motivácie občanov daňovými úľavami (napr. bonusová karta obce vydaná občanovi obcou za definovaných podmienok).

Navrhované riešenia v oblasti výkonnej moci:

- a) Pokračovanie v decentralizácii výkonnej moci.
- b) Dôsledné vymedzenie kompetencií, práv, povinností jednotlivých zložiek výkonnej moci, starostom počínajúc a prezidentom republiky končiac tak, aby:
 - Zákon nepripúšťal svojvôľu v rozhodovaní, v spôsobe vybavovania rovnakej veci, čo je základ korupcie, klientelizmu, existencie skupiny „našich ľudí“ a „slovenskej pusinkovej spoločnosti“, v ktorej niektorí vedú všetko vybaviť, pretože orgány verejnej moci beztrestne konajú v rozpore so zákonmi a s Ústavou SR (čl. 12 ods. 1: „Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach.“).
 - Zákonné lehoty boli platné a vymáhateľné, ich prekročenie stíhané u jednotlivých osôb zodpovedných za vybavenie disciplinárnym stíhaním systémom 3x a dosť (1. 30% zníženie platu na obdobie 6. mesiacov, 2. 60 % zníženie platu na 12 mesiacov, 3. rozviazanie pracovného pomeru).
 - Dňom vybavenia bol deň expedície z orgánu verejnej moci (prevzatie adresátom, alebo podania na pošte) čo vylúči doterajšiu prax vystavovania antedatovaných písomností nesúcich dátum aj tri týždne starý oproti skutočnému podpisu.
 - Bolo vylúčené zasahovanie podania vyššieho stupňa výkonnej moci do konania nižšieho stupňa s výnimkou metodických pokynov, kontroly a rozhodovania v odvolacom konaní.
 - Odstránenie kompetenčných nezrovnalostí, ktoré sú tiež jedným z dôvodov nezodpovedného konania orgánov výkonnej moci.

- c) Zhodnotiť náklady na kapacity štátu, ktoré sú držané len ako „fasáda demokracie“ bojujúce „proti“, alebo „za“ s nulovou účinnosťou, bez ekonomického prínosu (protikorupčné kapacity úradu vlády a ústredných orgánov). Zlikvidovať programy a zrušiť ich nositeľov, ktorých prínos nekryje náklady na ich činnosť. Zamestnancami posilniť OČTK a prokuratúru. Ostatných uvoľniť pre súkromný sektor.
- d) Výkon moci občanov podchytiť a organizovať nezávislým Ústredným komunikačným a volebným úradom zriadeným z kapacít, ktoré sa teraz venujú voľbám a IT a sú dislokované (MV SR, MIRRI, SŠÚ). Vedením úradu poveriť občanmi priamo voleného GR. Uplatniť vysoké nároky na kvalitu, zodpovednosť a spoľahlivosť personálu, najmä toho, ktorý sa dostáva do styku so softwarom spracovávajúcim digitálne výsledky volieb, referendum (konzultatívne a záväzné), prieskum verejnej mienky. Úlohou tohto úradu bude zostavovať a udržiavať Občiansku víziu ideálneho demokratického štátu, programami podnecovať približovanie Slovenskej republiky k nemu, spracovávať podnety občianskych iniciatív, zvýšenie odbornej spôsobilosti zástupcov občanov a občanov v súčinnosti so samosprávami, spracovávať petície a zastupovať ich signatárov pred orgánmi verejnej moci a pod. Toto sú len siluety úradu. Detaily nemôžu byť riešené v tomto programe. Veríme, že na pochopenie a vyslovenie súhlasu občanov so zámerom toto stačí. Stručne povedané, je to trvale organizovaný hlas občianskej moci. Keďže je v trvalom spojení s občanmi ako žiadny iný útvar štátu, za úvahu stojí jeho integrovanie s nanovozriadeným úradom pre štátnu službu.
- e) Samosprávy sú najbližšie k občanovi a preto je logické, že sú prvým článkom výkonnej moci, na ktorý občania delegujú svoju moc. Samosprávy tridsať rokov neboli vedené k tomu, aby do dôsledkov samospravovali im zverené územia, a tým napĺňali svoje poslanie. Nie sú preto na uvedenú úlohu pripravené. Napriek tomu, je to jediná a najrýchlejšia cesta uplatnenia vlády občanov postavenej na decentralizovanej zastupiteľskej demokracii. Občania ich tiež nevnímali ako ťažisko moci. Svedčí o tom účasť v komunálnych voľbách. Navrhované uplatnenie moci dáva občanom do rúk nástroje, ktorými môžu zabezpečiť personálne prebudovanie tejto zložky miestnej zastupiteľskej demokracie v ktoromkoľvek období.

Navrhované riešenia vo vzťahu k vláde:

- a) Vzájomná nezávislosť zložiek moci a možnosť voľby aj občianskych kandidátov, nielen kandidátov politických strán do NR SR, vyžaduje priamu voľbu predsedu vlády voličmi v súlade so zaužívanou praxou voľby starostov, primátorov a županov.
- b) Kreovanie vlády, ktorým sa zabezpečí, aby ministri a štátni tajomníci boli odborne, manažérske a morálne spôsobilí zastávať uvedené posty vo vláde, nemuseli sa meniť

v každom volebnom období, neboli zaviazaní záujmovým skupinám, ani politickým stranám a neboli vydierateľní. Je preto treba umožniť, aby sa o dané funkcie uchádzali vhodní kandidáti, ktorí:

- k svojej kandidátke doložia informácie, ktoré by občania mali o kandidátovi vedieť pred voľbou, doplnené čestným vyhlásením o pravdivosti obsahu,
 - podliehajú verejnému vypočutiu v NR SR,
 - budú alternatívne schválení v NR SR (NR SR schváli 2 – 3 kandidátov bez určenia poradia),
 - podliehajú výberu zvoleného predsedu vlády po dohode s prezidentom republiky,
 - podliehajú definitívnemu menovaniu prezidentom republiky.
- c) Decentralizácia kompetencií vyžaduje aj zníženie počtu členov vlády.
- d) Vláda v spolupráci s NR SR spracuje programové vyhlásenie vlády ako koordinačný dokument činnosti vlády a zákonodarného zboru. Predloží ho NR SR na prerokovanie a schválenie už uvedeným spôsobom.
- e) Kreovanie ostatných orgánov verejnej správy s cieľom zvýšenia kvality služieb občanom, vymožitelnosti práva a absolútneho vylúčenia tolerovania korupcie:
- Prehodnotenie ústredných orgánov z hľadiska ich počtu, pôsobnosti, decentralizácie, jednoznačného vymedzenia ich kompetencií (metodickej, poradenskej, výchovnej, kontrolnej, rozhodovacej, represívnej).
 - Redukcia možností, aby neodborné a nezákonné konanie prvostupňových a odvolacích orgánov dávalo podnet na súdne spory a zahlcovalo súdy. Systémom 3x a dosť vylúčiť z verejnej správy volených a menovaných funkcionárov, ktorí podpísali dokumenty, ktoré súd, alebo odvolací orgán vyhodnotil ako nesprávne; u volených funkcionárov sa zmena uskutoční vypísaním nových volieb, u menovaných odvolaním a menovaním inej osoby.
- f) Zrušenie okresných úradov ako predĺženej ruky štátu. Ich zrušenie schválila Legislatívna rada vlády ešte v r. 2003. Tento klin medzi samosprávami nefunguje, ale oberá samosprávy o kompetencie na nimi spravovanom území.
- g) Posilnenie úlohy miest v regionálnej správe s cieľom zníženia riadenia okresmi a krajmi, alebo úplného zrušenia týchto stupňov riadenia – prejsť na systém riadenia mestá – štát, s regulovaným počtom spádových obcí – definovať municipalitu ako obec s minimálnym počtom obyvateľov.

Navrhované riešenia na zlepšenie výkonnej moci:

- a) V programe uvedené legislatívne opatrenia vylučujú nutnosť, aby vláda preukazovala väčšinovú podporu v parlamente, a tým nutnosť vytvárania koalícií. Každá zložka moci – zákonodarná aj výkonná – má svoje úlohy a kompetencie, má ich plniť. Vláda nemá chodiť ani s prosíkom, ani s príkazmi pre poslancov do NR SR, má vládnuť v súlade s ústavou a zákonmi prijatými parlamentom.

- b) Poslanci NR SR i vláda disponujú zákonodarnou iniciatívou. Poslanci NR SR navyše disponujú kompetenciou na schvaľovanie zákonov a zmenu ústavy. Tým preberajú aj zodpovednosť za svoje konanie pred občanmi. Táto kompetencia i zodpovednosť nie sú konečné, pretože rozhodnutia poslancov budú môcť občania meniť. Konečnú zodpovednosť teda budú niesť občania, čo je správne, demokratické.
- c) Občania prostredníctvom NR SR, na základe odborne spracovaných návrhov majú vytvárať legislatívne prostredie pre vládnutie a justíciu. Pripomeňme si, že súdna moc už desaťročia vykonáva svoju činnosť bez toho, aby „žila“ s parlamentom. Súdny podľa zákonov, ktoré parlament schválil. Pár všetkému rozumiacich poslancov rozhodne a 4,5 mil. občanov – voličov nemá žiadny nástroj na korekciu – okrem ťažkopádneho referenda.
- d) Koaličná zmluva bude nahradená parlamentom prijatým programovým vyhlásením vlády. To rozdelí poslancov na tých, čo ho prijali a tých, ktorí ho nepodporili (opozičných). Múdra vláda sa bude snažiť zohľadniť všetky pripomienky poslancov, ktoré sú v prospech občanov. Múdri poslanci si nebudú uplatňovať požiadavky, ktoré sú v rozpore so záujmami občanov. Keďže voliči si budú môcť vyberať zo 4,5 mil. voliteľných občanov, namiesto terajších 65 000 straníkov, múdry volič si do NR SR nebude voliť tupcov, ale múdrych zástupcov. Tým je súčinnosť zákonodarnej aj výkonnej moci zabezpečená aj bez neústavnej koaličnej rady, ktorú je treba práve pre jej neústavnosť a zasahovanie do integrity poslancov zmeniť. Ak sa koaličná rada zachová, tak by mala mať charakter konzultatívny a nie riadiaci, nahrádzajúci NR SR.

Navrhované riešenia v oblasti súdnej moci - justície:

- a) Zvýšenie požiadaviek na výber sudcov, ich trvalé vzdelávanie a kontrol činnosti.
- b) Priama voľbu sudcov Ústavného súdu SR voličmi v štvorročných cykloch; po zvolení sudca nastupuje ako asistent sudcu, ktorého po skončení jeho volebného obdobia vystrieda.
- c) Priama voľbu riadiacich pracovníkov súdov voličmi v päťročných cykloch (v termíne prezidentských volieb): predsedov Súdnej rady, Najvyššieho správneho súdu, Najvyššieho súdu, Špecializovaného trestného súdu, krajských a mestských súdov na základe verejného vypočutia kandidátov v kompetenčne príslušných zastupiteľstvách (NR SR, kraj, mesto).
- d) Skvalitnenie práce súdov, ktoré spočíva najmä v ich špecializácii a v odľahčení skvalitnením činnosti verejnej správy, k čomu musia prispieť aj súdy svojimi povinnosťami a kompetenciou.
- e) Zabezpečenie právnej ochrany občanov SR súdmi voči verejnej správe a zahraničným účastníkom konaní, ktoré je poskytované iba za správny poplatok.
- f) Justíciu pozostávajúcu z vyšetrovateľov, prokuratúry, súdov, ústavov na výkon trestu odňatia slobody a ústavov na výkon väzby, vrátane zboru väzenskej a justičnej stráže,

považujeme za nutné riešiť v centralizovanom bloku justície so špecializáciou podľa závažnosti deliktu (regionálna, celoštátna úroveň). Poslaním justície je zachytiť delikt (aj z vlastného podnetu), vyšetriť ho, dostať pred objektívny súd a v prípade odsúdenia dohliadať na výkon trestu. Je to logický celok, ktorého súčasné rozdelenie naplňuje iba starú pravdu „rozdeľ a panuj.“

- g) Doriešenie materiálno-technického a personálneho vybavenia súdov.

Navrhované riešenia v oblasti prokuratúry:

Navrhujeme zmeniť § 363 Trestného poriadku tak, aby rozhodnutie Generálneho prokurátora platilo len do vnútra ním vedeného štátneho orgánu, bolo dočasné, obsahovalo úlohy, ktoré musí podriadený prokurátor splniť v najkratšom možnom termíne a bolo preskúmateľné súdom (aj z iniciatívy podriadeného prokurátora, ktorý môže správnosť svojho postupu dokázať, alebo na základe námietky ministra spravodlivosti, prípadne ďalších zástupcov štátu).

Navrhované riešenia vo vzťahu ku všetkým orgánom verejnej správy:

- a) Každé rozhodnutie orgánov zastupiteľskej demokracie musí byť preskúmateľné súdom v zákonom určenej lehote.
- b) Zmeniť stav, v ktorom ten istý orgán (úrad) je výkonným i odvolacím orgánom.
- c) Objektivizáciou kritérií konania a rozhodovania orgánov výkonnej a súdnej moci vylúčiť z rozhodovacieho procesu subjektívny faktor, svojvôľu zamestnancov verejnej správy, ktorí sú platení z prostriedkov vyprodukovaných občanmi a nekonajú v súlade s ich záujmami, so zákonmi a Ústavou SR.
- d) Kompetencie vedúcich orgánov verejnej správy zosúladiť s poslaním nimi riadených útvarov.
- e) Všeobecne je treba v spoločnosti naplniť tri zásady:
 - Na každý výkon povolania je treba občanov pripravovať, verejná správa a politika nie sú výnimkou.
 - Kto napriek tomu nevie vykonávať svoju prácu, treba mu ju vziať, pretože opak, pri vnímavej a správne fungujúcej spoločnosti, je trápením pre obidve strany – odberateľa i vykonávateľa práce a môže viesť aj ku katastrofám.
 - v nadväznosti na náročnosť prípravy na povolanie a náročnosť výkonu práce vo verejnom sektore a v oblastiach naň nadviazaných zabezpečiť spoločenské ohodnotenie výkonu tejto práce (porovnajme platy a dôchodkové zabezpečenie primátorov s nedefinovanými nárokmi na vzdelanie a špecializovaných primárov s predpísaným a nutným celoživotným vzdelávaním. Poukazujeme na to hlavne z dôvodov nutnosti predpísania systému prípravy občanov na výkon funkcií aj vo verejnej správe).

- f) Vymožitelnosť práva sa často zdôrazňuje vo vzťahu k súdnej moci a zriedkavo k činnosti prvostupňových a odvolacích orgánov, ktoré svojou svojvôľou, nekvalifikovanou a nezákonnou činnosťou vytvárajú podmienky pre zahlcovanie súdov. V každej oblasti zdôrazňujeme prevenciu. Je treba ju uplatniť aj vo vymoženosti práva v činnosti prvostupňových orgánov.

Prílohy:

Príloha 1 - 7 princípov dobrého vládnutia

Príloha 2 - Reforma otvoreného vládnutia - príklady dobrej praxe

Príloha 2a - Dôkazy rozporu zákona č.180/2014 Z.z. s Ústavou SR

Príloha 2b - Postup overenia dôkazov rozporu volebného zákona s ústavou

Príloha 3 - Dôkazy vnútorného rozporu Ústavy SR vo veci výkonu referenda

Príloha 4 - Zloženie koordinačného tímu Pirátov zodpovedných za prípravu volebného programu a koordináciu volebnej kampane

Príloha 1

7 princípov dobrého vládnutia

Princíp zásluhovosti (meritokracie)

Prvým princípom dobrého riadenia spoločnosti je princíp zásluhovosti. Krajinu majú viesť tí, ktorí si to zaslúžia preukázanými vedomosťami, schopnosťami, skúsenosťami a zručnosťami. Vzdelaní, skúsení a múdri majú vždy privilegované postavenie pred tými, ktorým potrebné vzdelanie, vedomosti a skúsenosti chýbajú. Prioritou dobrej vlády preto musí byť školstvo a vzdelávanie. Každé dieťa v našej krajine musí mať zaručený rovnaký prístup k dobrému vzdelaniu a práve vzdelanie musí byť hlavným predpokladom na ceste jednotlivca k lepšiemu spoločenskému uplatneniu. V dobre riadenej krajine sa kvality každého hodnotia výlučne podľa preukázaných vedomostí, schopností a dosahovanej výkonnosti. Rasová, etnická, náboženská alebo politická príslušnosť a všetko ostatné je preto irelevantné.

Princíp rasovej a náboženskej znášanlivosti

Druhým princípom dobrej vlády je dodržiavanie rasovej a náboženskej znášanlivosti. V každej multietnickej krajine je kľúčom k úspechu vlády jej schopnosť vytvoriť a udržiavať harmonické spolunažívanie národa, národnostných menších a najrôznejších náboženských skupín. Sloboda slova musí v dobre riadenej krajine tento princíp rešpektovať.

Princíp neskorumpovanej vlády

Tretím princípom dobre riadenej spoločnosti je čistá - neskorumpovaná vláda. Len nulová tolerancia k porušovaniu tohto princípu dokáže potlačiť korupciu. Do vedenia štátu a na vedúce pozície musia byť vyberaní čistí, neskorumpovaní a neúplatní lídri. Druhým predpokladom je jednoznačne vyjadrený záväzok týchto lídrov netolerovať korupciu v akejkoľvek podobe. Nulová tolerancia korupcie vo verejnej správe znamená v praktickom živote bezpodmienečné väzenie za korupciu pre každého, bez ohľadu na to, či ide o skorumpovaného úradníka alebo ministra.

Princíp právneho štátu

Štvrtým princípom dobrého vládnutia je princíp právneho štátu. Ak má dobrá vláda garantovať svojim občanom slobodný život v spravodlivom štáte, musí právny štát povýšiť na svoju najvyššiu prioritu. Zákon musí platiť rovnako pre každého, chudobného aj bohatého. Tento

princíp musí byť aplikovaný rovnako na tých, ktorým vláda vládne, ako aj na tých, ktorí vládnu. Ak si majú vodcovia udržať dôveru ľudí, musia sa postarať o spravodlivosť, o rovnaký meter na každého bez výnimky. Dobré meno krajiny ako právneho štátu je rozhodujúce nielen pre zahraničné investície a udržanie konkurencieschopnosti krajiny navonok, ale aj pre budovanie dôvery medzi vládou a občanmi vo vnútri krajiny.

Princíp sociálnej spravodlivosti

Piatym princípom dobrého vládnutia je princíp sociálnej spravodlivosti. Základným predpokladom je zakomponovanie tohto princípu do stratégie inkluzívneho rastu a zvládnutie hrabivosti nositeľov moci, ako hlavnej príčiny potenciálneho zlyhania demokracie v krajine. Keďže najúčinnším prostriedkom na uspokojovanie hrabivosti jednotlivcov je moc a korupcia, nesmie dobrá vláda dovoliť, aby rozhodovanie demokratickou väčšinou v akomkoľvek orgáne verejnej moci na ktoromkoľvek stupni bolo zmarené korupciou nositeľov tejto moci v krajine.

Princíp starostlivosti o životné prostredie

Šiestym princípom dobrej vlády je starostlivosť o životné prostredie. Dôsledné uplatňovanie tohto princípu by malo zo Slovenska urobiť zelenú, dobre udržiavanú krajinu s čistými riekami, ošetrovanými lesmi a ulicami bez špiny a odpadkov.

Princíp stability a politickej neutrality verejnej služby

Siedmym princípom dobrej vlády je princíp stability a politickej neutrality verejnej služby. Efektívne riadiť krajinu dokáže dobrá vláda len ak má dobre zorganizovanú verejnú službu. Prostredníctvom verejnej služby vláda realizuje svoje programové ciele a plní sľuby, ktoré dala občanom. Rozhodnutia vlády a parlamentu musí totiž niekto vykonať. Vláda ani 150 poslancov sami osebe nedokážu so svojimi „riadiacimi aktami“ v reálnom živote nič urobiť. Na to máme v spoločnosti desaťtisíce úradníkov (nielen ministerských, ale aj tých, čo sedia na okresných úradoch, v kanceláriách ústavných činiteľov, na súdoch, na polícii, na prokuratúre), ktorí ich vo svojej každodennej práci uvádzajú do života a mali by sa striktne pridržovať zákonov a konania vo verejnom záujme. Na to, aby to mohli robiť, nesmú byť nikomu "zaviazaní", musia byť chránení proti svojvoľnému politickému zasahovaniu a ohýbaniu paragrafov, straníckemu klientelizmu, rodinkárstvu, protežanstvu a diskriminácii. Pre systém verejnej služby, v ktorej pracujú, je preto rozhodujúcim faktorom jej odpolitizovanie ako základný predpoklad jej stability a politickej neutrality.

Príloha 2

Reforma otvoreného vládnutia - príklady dobrej praxe

e-Autorizácia vo Fínsku

Služba Suomi.fi-e-Authorizations vo Fínsku umožňujú občanom spravovať svoje digitálne mandáty a konať v mene inej osoby alebo organizácie prostredníctvom poskytovania digitálnych a fyzických služieb. Poskytovatelia služieb z verejného, súkromného a tretieho sektora a koncoví používatelia vo Fínsku ich môžu používať bezplatne. Okrem toho je služba vytvorená a zdieľaná ako open-source a môžu ju využívať aj iné krajiny a organizácie na poskytovanie podobných riešení elektronickej autorizácie.

Fínski občania už za necelé dva roky vytvorili takmer 4 milióny digitálnych mandátov a mesačne je evidovaných viac ako 2 milióny žiadostí o autorizáciu. Keďže Suomi.fi-e-Authorizations ponúkajú možnosť poskytovať digitálne služby v situáciách, ktoré si predtým vyžadovali osobné cestovanie do servisných miest, predstavuje táto ponuka pre občanov výrazné zníženie nákladov na dopravu a zvyšuje pohodlie. Pomáha im tiež preklenúť digitálnu priepasť, pretože tí, ktorí nie sú schopní využívať digitálne služby sami, môžu dovoliť iným, aby tak urobili v ich mene. Napríklad starší rodičia môžu splnomocniť svoje deti, priateľov alebo iné dôveryhodné osoby, aby im vyzdvihli lieky na predpis v ktorejkoľvek fínskej lekárni namiesto toho, aby tam museli cestovať sami.

Poskytovateľom služieb (v súčasnosti je to vyše 1 000 organizácií), ktorí využívajú Suomi.fi-e-Authorization, prináša služba výrazné úspory nákladov. Napríklad Fínska Sociálna poisťovňa (KELA) odhadla, že presvedčiť občanov, aby poverili iných, aby používali ich digitálne služby namiesto návštevy servisných miest, im ušetrí až 6 – 8 EUR na jednu návštevu, čím sa výrazne ušetrí už len tým, že sa umožní aby používatelia prešli na digitálne služby aj vtedy, keď koncoví používatelia nemôžu digitálne služby využívať sami. Viac informácií o tejto iniciatíve je na: <https://www.suomi.fi/e-authorizations>

Integrita verejných výdavkov v Brazílii

V dôsledku korupčných škandálov na začiatku 21. storočia sa brazílska vláda rozhodla výrazne zlepšiť prístup občanov k finančným informáciám. Portál transparentnosti, ktorý zriadil a spravuje generálny kontrolór Únie, umožňuje verejnosti sledovať verejné výdavky od svojho spustenia v roku 2004. Množstvo poskytovaných vládnych informácií odvtedy neustále rastie a v súčasnosti portál obsahuje údaje o výdavkoch, finančné transfery, príjmy, plánovanie rozpočtu, platy štátnych zamestnancov, náklady na cestovné a diéty, procesy verejného

obstarávaní a zmluvy, dávky vyplácané priamo občanom, výdavky vládnych kreditných kariet, zoznam štátom vylúčených spoločností a organizácií, menoslov verejných zamestnancov vylúčených z práce pre vládu a ďalšie.

Výraznou črtou tohto portálu je jeho užívateľsky orientovaný prístup s cieľom zvýšiť objem poskytovaných informácií. Povedomie občanov o portáli a jeho výhodách bolo umocnené počas kampane mobilizujúcej vyššie zapojenie verejnosti. Portál poskytuje bezplatný a intuitívny prístup k informáciám prostredníctvom interaktívnych vizualizácií, možností podpory a celého radu vyhľadávacích nástrojov. Občania, mimovládne organizácie, novinári a iní predstavitelia občianskej spoločnosti sú tak motivovaní k opätovnému využívaniu sprístupnených údajov.

V súlade s tým si portál získava na popularite medzi brazílskou verejnosťou. V juni 2020 zaznamenal rekord s viac ako 4 miliónmi jedinečných používateľov za jeden mesiac. Priemer od polovice roku 2018 bol približne 1,2 milióna používateľov mesačne.

Toto rozšírené používanie portálu má priamy vplyv na zabezpečenie integrity verejných výdavkov. V roku 2008 nasledovalo masívne zníženie výdavkov verejných činiteľov na kreditné karty po novinovom článku, ktorý vychádzal z informácií dostupných na portáli. Výdavky na kreditné karty klesli v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 25 percent a odvtedy zostali stabilné. V iných prípadoch viedli informácie zverejnené cez portál k rezignácii ministra vlády. Vzhľadom na tento úspech sa brazílsky portál transparentnosti stal modelom pre podobné platformy okrem iných krajín v Čile, Salvádore a Mexiku. Viac informácií o tejto iniciatíve je na: <http://www.transparencia.gov.br/>

Participatívne rozhodovanie v Madride

Decide Madrid je online platforma pre účasť občanov na rozhodovaní, ktorú spustila mestská rada v Madride v roku 2015. Platforma Decide Madrid je navrhnutá tak, aby občania mohli vyjadriť svoje obavy a pripomienky a zúčastniť sa na diskusii prostredníctvom vlastných návrhov. Účasť občanov na platforme k rôznym témam, či už k návrhom všeobecne záväzných nariadení alebo k tvorbe rozpočtu mesta môže prebiehať pred, počas navrhovania, v priebehu vývoja konkrétnych iniciatív a aj počas ich implementácie.

Táto platforma má medzi občanmi Madridu dobrú odozvu, je v nej zaregistrovaných vyše 400 000 obyvateľov. Napríklad v projekte prestavby mestského námestia Plaza de España hlasovalo a komentovalo návrhy 26 961 občanov. Najväčším lákadlom je tá časť webu, ktorá sa týka participatívneho rozpočtu. Od roku 2016 do roku 2018 sa suma vyčlenená na participatívne rozpočtovanie zvýšila zo 60 miliónov eur na 100 miliónov eur a celkový počet účastníkov vzrástol o 100 percent zo 45 531 na 91 032 ľudí.

Platforma ťaží zo svojho otvoreného zdrojového kódu softvéru CONSUL, vďaka čomu ju môže využívať ľubovoľná vláda alebo organizácia občianskej spoločnosti a navrhovať vylepšenia. Doteraz bola prijatá viac ako stovkou vlád v 35 krajinách po celom svete. Viac informácií o tejto iniciatíve je na: <http://consulproject.org>, <https://decide.madrid.es/>

Transparentnosť ako nový štandard v Gruzínsku

Budget Monitor (BM) je analytický portál spravovaný Najvyšším kontrolným úradom Gruzínska (SAOG). Portál podporuje transparentnosť a verejnú kontrolu štátnych financií. Robí to na jednej strane poskytovaním sofistikovaných informácií o rozpočte prostredníctvom ľahko interpretovateľných vizualizácií a dynamických grafov, všetko zadarmo. Tento interaktívny ICT nástroj umožňuje filtrovať, vyberať, porovnávať, triediť a exportovať údaje súvisiace s aktivitami vládnych úradov a agentúr v priebehu rokov. Na druhej strane umožňuje občanom priamo sa zapojiť do procesu auditu tým, že informujú SAOG o korupčných rizikách a podozreniach z porušenia zákona vo verejných organizáciách. Súčasne môže občan vyjadriť svoj záujem o kontrolu konkrétnych agentúr alebo ponúknuť svoje návrhy na riešania. Systém spätne poskytuje občanom informácie o riešení a výsledkoch ich žiadostí alebo petícií. Tento druh procesu verejnej spätnej väzby je pre najvyššiu kontrolnú inštitúciu novinkou.

Od roku 2017 získal Budget Monitor viac ako 20 000 aktívnych používateľov a SAOG ročne vykonáva viac ako 10 percent svojich auditov na základe požiadaviek občanov. Témy auditu sa rôznia, od sociálnych a ekonomických problémov, cez verejné obstarávanie, nedostatky v programe sociálnej rehabilitácie a starostlivosti o deti alebo čerpanie prostriedkov na pomoc pri katastrofách. Nedávne rozhovory so zainteresovanými stranami ďalej ukázali, že povedomie o rozpočtových otázkach a ochota a pripravenosť občanov a ostatných zainteresovaných strán zapojiť sa do dohľadu nad rozpočtom sa výrazne zlepšila. Viac informácií o tejto iniciatíve je na: <https://budgetmonitor.ge/>

Virtuálna kancelária obce v Holandsku

Obec Molenwaard bola prvou v Holandsku, ktorá upustila od myšlienky, že obecné zastupiteľstvo potrebuje kamennú radnicu, kam môžu občania chodiť za starostom, poslancami, úradníkmi a obecnými službami. Otočili to naopak. Samospráva zmenila prístup na základe myšlienky, že každé miesto je vhodné ako pracovisko, keďže je umiestnené vo virtuálnej kancelárii, prístupnej z domu, klubu, kaviarne alebo budovy, kde si obecný úrad prenajíma kancelárske priestory.

Pri osobnej interakcii s občanmi prichádza obecný úrad tam, kde sa práve nachádzajú občania alebo podniky. Vzhľadom na to, že starosta a členovia vedenia obce nemajú stálu kanceláriu, stretávajú sa s miestnymi obyvateľmi doma alebo v škole, pričom miestni podnikatelia si môžu

dohodnúť stretnutia aj vo vlastných priestoroch. Na rôznych miestach sa konajú aj zasadnutia obecného zastupiteľstva. Sú mobilné, digitálne a vždy v blízkosti občanov.

Po úplnej digitalizácii interných procesov môžu zamestnanci a vedenie samosprávy pracovať kedykoľvek a kdekoľvek. Navyše, občania môžu elektronicky žiadať o širokú škálu produktov a služieb. Jediné produkty, pre ktoré sa občania ešte musia zastaviť osobne v kamennej úradovni sú pas, občiansky preukaz a vodičský preukaz. Tento projekt znížil výdavky samosprávy, zvýšil flexibilitu a dostupnosť občanov so samosprávou a naopak. Viac informácií o tejto iniciatíve je na: <https://oecd-opsi.org/innovations/molenwaard-nearby-providing-municipal-services-without-a-town-hall/>

Účasť občanov na príprave stratégie v Litve

Účasť občanov na stratégii Litva 2030 - Občianska spoločnosť zohrala kľúčovú úlohu pri jej vypracovaní, a to zapojením sa do verejných diskusií, účasťou na Národnom dni nápadov, na Týždni nápadov organizovanom na školách a prostredníctvom online konzultácií. Celkovo sa do konečného návrhu stratégie Litvy do roku 2030 dostalo viac ako 100 príspevkov z diskusií a viac ako 1 000 návrhov. Sociálne médiá (Facebook) a webová stránka www.lietuva2030.lt boli tiež použité ako kanály na obojsmernú komunikáciu s občanmi. Táto platforma využíva viacero nástrojov na zapojenie občanov, ako sú okrem iného dotazníky, možnosť klásť otázky, registrácia na podujatia, prihlásenie sa na odber noviniek, komentovanie.

Príklady dobrej praxe, ktorými sa budeme inšpirovať potvrdzujú, že princípy otvoreného vládnutia – transparentnosť, zodpovednosť, integrita a participácia zainteresovaných strán – sú relevantné pre všetky verejné inštitúcie z ktorejkoľvek zložky štátu a z akejkoľvek úrovne vlády. Vo svojej podstate je otvorená vláda o posilnení demokracie prostredníctvom obnovených interakcií medzi vládou a občanmi. Otvorené vládne reformy sú postavené na myšlienke, že podpora transparentnosti, integrity, zodpovednosti a účasti zainteresovaných strán umožňuje vládam pracovať efektívnejšie, poskytovať služby, ktoré ich voliči chcú a potrebujú, a v konečnom dôsledku zvyšuje dôveru v legitimosť prijímaných rozhodnutí. Zvyšuje dôveru občanov vo vládu a jej inštitúcie. U nás je táto dôvera takmer na nule. Je to postačujúci, aj keď nie jediný dôvod na reformu otvoreného vládnutia.

Príloha 2a

Dôkazy rozporu zákona č.180/2014 Z.z. s Ústavou SR

Kandidátov BEZ podpory politických strán v tomto materiáli označujeme ako „občiansky kandidát“. Ich účasť vo voľbách je závislá od podpory občanov, preto používané označenie „NEKA“ (nezávislý kandidát) nevystihuje právne postavenie týchto kandidátov vo voľbách. V zmysle zákona účasť každého kandidáta bez podpory politických strán vo voľbách je závislá od občianskej podpory (10 až 1000 podpisov občanov s volebným právom podporujúcich kandidatúru kandidáta).

Rozbor podmienok výkonu volebného práva určených hore uvedeným zákonom:

1. Založenie politickej strany je podmienené predložením zoznamu občanov, ktorí podporujú vznik politickej strany. Zoznam musí podpísať najmenej 10.000 občanov (nie občanov s volebným právom - voličov!). Následne politická strana môže (až do svojho zániku, bez ohľadu na ďalšiu občiansku podporu vo voľbách) zostavovať kandidátnu listinu do každých volieb. Počet členov všetkých aktívnych politických strán na Slovensku neprekračuje 1,6% voličskej základne Slovenska. Počet členov koalíčných strán v NR SR v ostatných volebných obdobiach (roky 2016, 2020) sa pohybuje medzi 0,5 až 1,6 % počtu oprávnených voličov. Legitimita moci tejto občianskej minority je odvodená od volieb organizovaných na základe zákona, ktorý vykazuje nižšie uvedený nesúlad s čl. 30 ods. 4 Ústavy SR. Voľby do orgánov samospráv (obec, kraj) sú jediné voľby, v ktorých voliči môžu voliť občianskych kandidátov a straníckych nominantov, aj keď za podmienok, ktoré zvyhodňujú nominantov politických strán (viac bod 2.1.). Napriek týmto výhodám výsledky volieb potvrdzujú, že všetky politické strany dokážu osloviť cca ¼ voličov, pretože viac ako polovica oprávnených voličov sa volieb nezúčastňuje a mierne menej ako polovica voličov volí kandidátov bez politickej podpory. Najúspešnejšia politická strana v komunálnych voľbách získala cca 10% podiel na zvolených starostoch a poslancoch (267 starostov - 9,19%, 2 068 poslancov – 10,10%), kým starostov a poslancov bez podpory politických strán bolo zvolených cez 40% (1 349 starostov - 46,45% a 8 198 poslancov - 40,06%). I toto dokazuje, že nemáme demokratické voľby – v demokracii rozhoduje väčšina. V SR o možnom kandidovaní do parlamentov (NR SR, EP) rozhodujú politické strany, ktoré v komunálnych voľbách v súhrne oslovujú ¼ voličov. Teda vo voľbách, ktoré sú aspoň čiastočne organizované v súlade s čl. 30 ods. 4 Ústavy SR (s výhradou uvedenou v b. 2.1.) dosiahla najúspešnejšia politická strana druhý najlepší výsledok vo voľbách – a to štyrikrát nižší ako neorganizovaný víťaz, ktorému nemá kto robiť publicitu. Ten sa občanom asi prezentuje prácou. Táto moc občianskej minority za 30 rokov doviedla štát, ktorému patrilo všetko, k štátu, ktorý nemá za čo svietiť a kúriť, liečiť ľudí, udržiavať zdedenú infraštruktúru..., ale má oligarchov, politikov, ktorí užívajú majetok, ktorý im nepatrí, tridsaťročnú korupčnú a kriminálnu minulosť.

2. V zmysle Zákona č. 180/2014 Z.z. (Zákon o podmienkach výkonu volebného práva a o zmene a doplnení niektorých zákonov) vo všetkých voľbách ROZHODUJÚ POLITICKÉ STRANY exkluzívne (výlučne), alebo s výhodami o kandidátke do volieb, teda rozhodujú O TOM, KOHO OBČANIA V SLOBODNÝCH VOĽBÁCH VOLIŤ MÔŽU A KOHO NIE. Technológovia moci prispôbili svoje konanie tomuto (zákonnému, ale protiústavnému) postaveniu politických strán a urobili z politických strán obchodovateľný tovar, ktorý sa predáva a kupuje. Už len táto samotná skutočnosť (tovar) by mala voličom signalizovať, že volebný systém Slovenskej republiky je vadný. Kto by kupoval bezcennú vec! Zákon č. 180/2014 Z. z. ovplyvňuje jednotlivé voľby nasledovne:

2.1. Zákon č. 180/2014 Z. z. SIEDMA ČASŤ - VOĽBY DO ORGÁNOV SAMOSPRÁVY OBCÍ
§ 171 Kandidátka listina pre voľby do obecného zastupiteľstva

(1) Kandidátnu listinu môže podať politická strana, ktorá je registrovaná podľa osobitného predpisu, a nezávislý kandidát.

(9) Súčasťou kandidátnej listiny každého nezávislého kandidáta je listina podpísaná **voličmi**, ktorí podporujú jeho kandidatúru a majú trvalý pobyt v obci, v ktorej kandiduje (ďalej len „podpisová listina“). Potrebný počet podpisov je uvedený v prílohe č. 1 (v nasledujúcej tabuľke).

Nesúlad zákona č. 180/2014 Z.z. o podmienkach výkonu volebného práva s Ústavou SR na komunálnej úrovni dokumentujeme v Prílohe OPV-I-01/1 k tomuto rozboru. Tam ilustrovaným postupom si občania môžu overiť zvolených poslancov s podporou politických strán, ktorí sa stali poslancami zastupiteľstiev obcí a miest bez toho, aby vo voľbách dosiahli taký počet voličských hlasov aký museli občianski kandidáti predložiť len pre registráciu svojej kandidátky do volieb.

Rozbor dokazuje, že ZVOLENÍ POSLANCI s podporou POLITICKÝCH STRÁN PODPORU VOLIČOV pre kandidovanie vo voľbách PREUKAZOVAŤ NEMUSELI A NEDOSIAHLI JU ANI VO VOĽBÁCH. Je to ZJAVNÝ DÔKAZ, že zákon č. 180/2014 Z. z. je v rozpore s čl. 30 ods. 4 Ústavy SR, pretože kandidáti politických strán sú za poslancov orgánov samosprávy obcí zvolení menším počtom hlasom voličov vo voľbách ako musia občianski kandidáti preukázať len na zaevidovanie ich kandidátky do volieb. OBČANIA TEDA NEMAJÚ ZA ROVNAKÝCH PODMIENOK PRÍSTUP K VOLENÝM FUNKCIÁM, čo je v rozpore s Ústavou SR. Tento rozpor je nepopierateľný!

Ak zákonodarca zvažil argument, že:

- každý občan si môže založiť politickú stranu, alebo
- každý občan môže byť členom politickej strany

(teda ústavná rovnoprávnosť je doplnená splnením podmienky, ktorú ústava nepredpisuje, ale zákon môže), tak zákon:

- vedie k nepredvídateľnému počtu politických strán vo voľbách
- a aj tak porušuje Ústavu SR, pretože zaradenie na kandidátnu listinu politickej strany:
 - nezávisí od podpory občanov (voličov) ale od podpory úzkeho okruhu osôb rozhodujúcich v mene politickej strany
 - môže byť sprevádzané nezákonnými praktikami, ktoré niekedy prenikli na verejnosť (napr. kupovanie si miest na kandidátke, podpisovanie dohôd, kauza Gaulieder a pod.)

Podmienky výkonu volebného práva v ďalších voľbách nesúladi zákona s Ústavou SR len potvrdzujú:

2.2. Zákon č. 180/2014 Z. z. ŠIESTA ČASŤ - VOĽBY DO ORGÁNOV SAMOSPRÁVNÝCH KRAJOV

§ 139 Kandidátna listina pre voľby do zastupiteľstva

(1) Kandidátnu listinu môže podať politická strana, ktorá je registrovaná podľa osobitného predpisu, a nezávislý kandidát.

(9) Súčasťou kandidátnej listiny každého nezávislého kandidáta je osobitná listina podpísaná voličmi, ktorí podporujú jeho kandidatúru a majú trvalý pobyt v obci alebo vo vojenskom obvode, ktoré patria do územia volebného obvodu, v ktorom kandiduje (ďalej len „osobitná listina“), v počte 400 podpisov.

§ 144 Kandidátna listina pre voľby predsedu samosprávneho kraja

(1) Kandidátnu listinu môže podať politická strana, ktorá je registrovaná podľa osobitného predpisu, a nezávislý kandidát.

(8) Súčasťou kandidátnej listiny každého nezávislého kandidáta je osobitná listina podpísaná voličmi samosprávneho kraja, ktorí podporujú jeho kandidatúru, v počte 1 000 podpisov.

Do ostatných volieb VÚC politickej strany nominovali kandidátov na posty 419 poslancov + 8 predsedov (v r. 2018: 416 poslancov + 8 predsedov) samosprávnych krajov, spolu niekoľko stoviek (tisícov) kandidátov na 427 volených funkcií s podporou 23,42 občanov na volenú funkciu ($10.000/427 = 23,42$ na zvolených funkcionárov, na nominovaných kandidátov je to niekoľkonásobne menej ako 24 občanov); občiansky kandidát na poslanca musel predložiť listinu s podpismi minimálne 400 občanov podporujúcich jeho kandidatúru vo voľbách; občiansky kandidát na predsedu VÚC podporu minimálne 1000 hlasov občanov, teda kandidátka občianskych kandidátov na posty 419 poslancov + 8 predsedov musí byť zostavená s podporou minimálne 175.600 občanov oproti 10.000 občanov podporujúcich založenie politickej strany (minimálne 175.600 preto, lebo je to stav počítaný **len** na zvolených predsedov samosprávnych krajov a zvolených poslancov; v skutočnosti však túto podmienku museli splniť aj nezvolení občianski kandidáti a tých je niekoľkonásobne viac).

Ani prepočet podpory na celú členskú základňu všetkých relevantných politických strán (65.000 členov) nedosiahne podporu, ktorú zákon predpisuje pre občianskych kandidátov.

2.3. Zákon č. 180/2014 Z. z. DRUHÁ ČASŤ - VOĽBY DO NÁRODNEJ RADY SR

§ 50 Kandidátna listina

(1) Kandidátnu listinu môže podať politická strana, ktorá je registrovaná podľa osobitného predpisu.

Pre voľby do Národnej rady Slovenskej republiky môžu politické strany nominovať 150 poslancov, teda jedného kandidáta s podporou 67 hlasov občanov (10.000/150).

Občianski kandidáti v zmysle zákona č. 180/2014 Z. z. do NR SR kandidovať nemôžu. Vo veci zdôvodnenia rozporu s čl. 30 ods. 4 Ústavy SR odkazujeme na dôvody uvedené v bode 1.2.1.

2.4. Zákon č. 180/2014 Z. z. TRETIA ČASŤ - VOĽBY DO EURÓPSKEHO PARLAMENTU

§ 80 Kandidátna listina

(1) Kandidátnu listinu môže podať politická strana, ktorá je registrovaná podľa osobitného predpisu.

Pre voľby do Európskeho parlamentu môžu politické strany nominovať 14 poslancov, teda jedného kandidáta s podporou 714 hlasov občanov (10.000/14).

Občianski kandidáti v zmysle zákona do EP kandidovať nemôžu. Platí rovnaká argumentácia ako vo voľbách do NR SR (bod 1.2.3./1.2.1.). Mandát každého poslanca EP je odvodený od minimálnej podpory voličov (najvyššia 2%, najnižšia 0,54 %).

2.5. ZLOŽENIE VOLEBNÝCH KOMISÍÍ:

a) §47 ods. 1:

Do okresnej volebnej komisie môže delegovať politická strana alebo koalícia, ktorej kandidátna listina bola zaregistrovaná, jedného člena a jedného náhradníka. Oznámenie o delegovaní člena a náhradníka doručuje politická strana alebo koalícia prednostovi okresného úradu v lehote uvedenej v rozhodnutí o vyhlásení volieb.

b) § 49 ods. 1:

Okrsková volebná komisia

(1) Do okrskovej volebnej komisie môže delegovať politická strana alebo koalícia, ktorej kandidátna listina bola zaregistrovaná, jedného člena a jedného náhradníka.

V oboch komisiách chýba zastúpenie nezávislých kandidátov.

Uvedené skutočnosti dokazujú, že ZÁKON O PODMIENKACH VÝKONU VOLEBNÉHO PRÁVA ZVÝHODŇUJE KANDIDÁTOV POLITICKÝCH STRÁN A NIE JE TEDA V SÚLADE S ČL. 30 ODS. 4 ÚSTAVY SR.

2.6. Pre úplnosť pohľad na čl. 101, ods.3 Ústavy SR – VOĽBA PREZIDENTA REPUBLIKY:

(3) Kandidátov na prezidenta navrhuje najmenej 15 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky alebo občania, ktorí majú právo voliť do Národnej rady Slovenskej republiky, a to na základe petície podpísanej najmenej 15 000 občanmi.

V prezidentských voľbách môže 15 poslancov nahradiť podporu 15.000 občanov, ktorí majú právo voliť do Národnej rady Slovenskej republiky u každého kandidáta, ktorému sa podarí uvedenú podporu poslancov NR SR získať. Toto sú jediné voľby, ktoré by nediskriminovali

občianskych kandidátov pri zanedbaní skutočnosti, že podľa teraz platného zákona o podmienkach výkonu volebného práva všetci poslanci NR SR mohli byť do tohto orgánu zvolení len s podporou politických strán. Ide teda o zvolených nominantov politických strán. O ponechaní alternatívy podpory kandidáta na prezidenta podpisom 15 poslancov, alebo jej zmeny môžu rozhodnúť občania. Zrušenie sa javí jednoznačnejšie.

Návrh zmeny zákona o voľbách

Volebný program strany predpokladá nekompromisný súlad volebného systému (zákona) s čl. 30 ods. 4 Ústavy SR, t.j. rovnaké podmienky prístupu k voleným a iným verejným funkciám pre všetkých občanov. Rovnosť podmienok kandidovania vo voľbách pre kandidátov S podporou a BEZ podpory politických strán, t.j. občianskych kandidátov, kandidátov politických strán. Táto rovnosť je dosahovaná tým, že všetci kandidáti budú povinní dokladovať svoju kandidátnu listinu rovnako, teda pripojenou osobitnou listinou ku kandidátnej listine, podpísanou rovnakým počtom podpisov občanov s trvalým bydliskom na území, ktoré je v pôsobnosti uvedeného orgánu, v ktorom má kandidát po zvolení občanov zastupovať – vo volebnom obvode“.

Navrhovaná podpora občanov pre účasť kandidátov vo voľbách v obciach podľa počtu obyvateľov:

Kandidát na:	do 10.000 obyvateľov	nad 10.000 obyvateľov
• poslanca obce a mestskej časti, mesta (okresu), VÚC, NR SR	4% občanov obce	400 občanov obce
• poslanca EP	400 občanov	TVO
• starostu obce, primátora	400 občanov	volebného obvodu, ktorým je SR
• (prednostu okresu), župana	10% občanov	1.000 občanov
• predsedu vlády SR	1.000 občanov (okresu)	kraja (VÚC)
• prezidenta republiky	15 000 občanov SR	15 000 občanov SR

Kandidátky politických strán: politická strana predloží vo volebnom obvode spoločnú kandidátnu listinu pre svojich kandidátov s tým, že ku kandidátnej listine pripojí pre každého kandidáta osobitnú listinu spĺňajúcu podmienky uvedené v novelizovanom zákone. Horeuvedená podčiarknutá formulácia „pripojenou osobitnou listinou... po zvolení občanov zastupovať – vo volebnom obvode“ vyjadruje demokratický princíp slobody a dobrovoľnosti. Je na rozhodnutí politickej strany, či zostaví kandidátku podľa TVO (cca 30.000 voličov jednej lokality, teritória), alebo centrálne za volebný obvod. Je tiež na rozhodnutí voliča, či bude voliť politickú stranu, ktorá nemá kandidátku zostavenú transparentne a proporcionálne podľa TVO. Vzhľadom na pomer počtu členov politických strán (65.000) a počtu voliteľných občanov bez politickej príslušnosti (cca 4 400 000) je pochopiteľná snaha cieľovo sa dopracovať k voľbe poslancov NR SR cez nižšie postavené regionálne útvary – teraz návrh cez kraje.

V zmysle ostatného sčítania obyvateľstva a ostatných volieb do krajských zastupiteľstiev je treba: na princípe cca 30.000 voličov v jednom TVO (v SR cca 6.000 volebných okrskov) začleniť voličov do 150 Teritoriálnych volebných okrskov (jeden TVO cca 40 volebných okrskov) v dôsledku čoho vznikne v jednotlivých krajoch nasledovný počet TVO: Banskobystrický 17 TVO; Bratislavský 20 TVO; Košický 21 TVO; Nitriansky 19 TVO; Prešovský 22 TVO; Trenčiansky 16 TVO; Trnavský 16 TVO; Žilinský 19 TVO, každý zastúpený v NR SR jedným poslancom. Po zmene organizačného usporiadania štátu je možné tento model aktualizovať.

Program predpokladá zriadenie stáleho, nezávislého, Ústredného volebného a komunikačného úradu (ďalej tiež „ÚVKÚ“), ako orgánu verejnej správy, vyčlenením ľudských, hmotných a finančných zdrojov zabezpečujúcich informatizáciu verejnej správy, volieb a s tým súvisiacej agendy zo Štatistického úradu, z Ministerstva vnútra, z Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky (prípadne iných orgánov) pod gesciou Slovenského národného strediska pre ľudské práva. Je nespochybniteľné, že volebný zákon predstavuje najväčšiu diskrimináciu – diskriminuje viac ako 4,4 mil. voličov a protežuje 65.000 občanov so straníckou príslušnosťou nielen vo voľbách, ale stále.

Pôsobnosť Ústredného volebného a komunikačného úradu legislatívne vymedziť tak, že bude:

- mať celoštátnu pôsobnosť
- mať legislatívne zabezpečenú zákonodarnú iniciatívu úradu v oblasti jeho pôsobenia
- zabezpečovať kontakt s voličmi
- vykonávať objektívne prieskumy
- organizovať všetky voľby a referendá na každej úrovni v súčinnosti so samosprávami
- spracovávať podnety občianskych iniciatív v oblasti volebného práva a programu občianskych kandidátov do volieb pod Inštitútom občianskych kandidátov
- zostavovať a udržiavať Občiansku víziu ideálneho demokratického štátu a podnecovať približovanie Slovenskej republiky k nemu
- kontinuálne zostavovať volebný program aj v medzivolebnom období na základe podnetu občanov; aktuálne podnety predkladať NR SR
- zabezpečovať výchovu kvalifikovaného personálu pre fungovanie a riadenie verejných inštitúcií a ich kontrolu
- zabezpečovať zvýšenie odbornej spôsobilosti zástupcov občanov zavedením systému odbornej prípravy občanov, ktorí chcú kandidovať do volených a verejných funkcií, systému odbornej prípravy zvolených poslancov a občanov zvolených do verejných funkcií pred prevzatím mandátu a počas uplatňovania mandátu
- zabezpečovať jednotnú a objektívnu prezentáciu kandidátov do volieb cez Inštitút občianskych kandidátov, ktorý je súčasťou ÚVKÚ a na občianskej báze plní funkcie politických strán

- zabezpečovať voľby v prípade odvolania zvoleného poslanca a osôb zvolených do verejných funkcií voličmi vo volebnom období pri naplnení zákonných dôvodov vyhlásením nových volieb v zodpovedajúcom volebnom obvode
- zvyšovať občianske povedomie občanov:
 - Uzákonením a kontrolou povinnosti poslancov vertikálneho poslaneckého klubu volebného obvodu pracovať s voličmi.
 - Spracovávaním konkrétnych foriem zvyšovania občianskeho povedomia občanov (školami počínajúc, styk občana s verejnou správou, médiami, sociálnymi sieťami nevynímajúc).
 - Štruktúrovanou legislatívou vytvoriť súbor právnických príručiek umožňujúci naplniť právnu zásadu „neznalosť zákona neospravedlňuje.“ Príručky zamerané na zdvihnutie právneho povedomia občanov spôsobilých na právne úkony tak, aby každý občan, aj bez profesijného zamerania, ktorý sa pohybuje len v rámci obce, mal zreteľne definované svoje povinnosti a práva a mohol ich ovládať a dodržiavať. K tvorbe príručiek z existujúcej legislatívy využiť aj ročníkové a diplomové práce študentov a občianske iniciatívy.
- zabezpečovať všeobecné, rovné a priame volebné právo systémom tajného elektronického hlasovania vo voľbách v čo najkratšom možnom čase; za tým účelom spracovať skúsenosti európskych krajín s elektronickým hlasovaním za účelom poučenia a aplikácie.

Ústredný volebný a komunikačný úrad vedie Generálny riaditeľ, ktorý je priamo volený občanmi na základe všeobecného, rovného a priameho volebného práva tajným hlasovaním v päťročnom cykle. Prihlásení kandidáti do volieb absolvujú verejné vypočutie komisiou v Národnej rade Slovenskej republiky, ktorej záverečné stanovisko má pre voličov len odporúčací charakter. Úspešný kandidát vo voľbách je prezidentom republiky menovaný do funkcie.

Vyber personálu Ústredného volebného a komunikačného úradu bude legislatívne zabezpečený v súlade s významom úradu. Osobám, ktoré môžu prísť do styku s výsledkami elektronických volieb bude vybavená bezpečnostná previerka IV. stupňa pre stupeň utajenia Prísne tajné (PT) tak, aby v utajenom režime bolo naďalej zabezpečené všeobecné, rovné a priame volebné právo tajným hlasovaním. Porušenie tajomstva a jeho zneužitie posudzovať ako trestný čin úkladov proti Slovenskej republike s najvyššou sadzbou trestu pre tento trestný čin bez možnosti premlčania a zníženia trestu s prípadným majetkovoprávnym dopadom, ak bolo dokázané korupčné správanie. Zabezpečiť im adekvátnu ochranu.

Príloha 2b

Postup overenia dôkazov rozporu volebného zákona s ústavou

Počet poslancov na celé volebné obdobie určí pred voľbami obecné zastupiteľstvo podľa počtu obyvateľov obce v súlade s § 11 zákona č. 369/1990 Z. z. (Zákon o obecnom zriadení):

Počet poslancov v obci v zmysle zákona	Počet obyvateľov obce		Počet podpisov voličov na podpisovej listine pre občianskeho kandidáta	Percento podpisov z počtu obyvateľov	
	Od	Do		Od	Do
a) do 40 obyvateľov obce 3 poslanci,					
b) od 41 do 500 obyvateľov obce 3 až 5 poslancov,		50	10		20
c) od 501 do 1 000 obyvateľov obce 5 až 7 poslancov,	51	100	20	39,22	20
d) od 1 001 do 3 000 obyvateľov obce 7 až 9 poslancov,	101	500	40	39,60	8
e) od 3 001 do 5 000 obyvateľov obce 9 až 11 poslancov,	501	2 000	100	19,96	5
f) od 5 001 do 10 000 obyvateľov obce 11 až 13 poslancov,	2001	20 000	200	10,00	1
g) od 10 001 do 20 000 obyvateľov obce 13 až 19 poslancov,	20001	100 000	500	2,50	0,5
h) od 20 001 do 50 000 obyvateľov obce 15 až 25 poslancov,	100001	a viac	1 000	1,00	
i) od 50 001 do 100 000 obyvateľov obce 19 až 31 poslancov,					
j) nad 100 000 obyvateľov obce 23 až 41 poslancov.					

Každý občiansky kandidát (NEKA) bol povinný k registrácii do volieb predložiť podpisovú listinu podpísanú voličmi. Túto podporu k registrácii do volieb straníckí kandidáti preukazovať nemuseli a niektorí zvolení poslanci ju nedosiahli ani vo voľbách. Uvádzame niekoľko príkladov, občania si môžu skontrolovať výsledky obcí svojho záujmu podľa <https://volby.statistics.sk/>

Meno	Priezvisko	Politický subjekt	Volebný obvod v obci	Počet platných hlasov
------	------------	-------------------	----------------------	-----------------------

Beluša: 6 199 obyvateľov, NEKA podpora **200** voličov, nedosiahnutý počet platných hlasov vo voľbách:

Mária	Matušová	SMER - SD	2	195
Jozef	Kazík	DOBRÁ VOĽBA a Umiernení	2	159
Pavol	Macho	SMER - SD	3	173
Viera	Belobradová	KDH	3	149
Miloš	Pagáč	STAROSTOVIA A NEZÁVISLÍ KANDIDÁTI	4	141
Peter	Virga	KDH	5	234
Peter	Hort	KDH	5	180
Branislav	Zbín	Hlas - sociálna demokracia	6	228
Peter	Kvocera	Hlas - sociálna demokracia	6	209
Peter	Šarlay	SNS	6	173

Medzilaborce: 5 965 obyvateľov, NEKA podpora **200** voličov, nedosiahnutý počet platných hlasov vo voľbách:

Dagmar	Hučková	Hlas - sociálna demokracia	3	128
Alexander	Černega	Hlas - sociálna demokracia	4	61

Nitra: 78 489 obyvateľov, NEKA podpora **500** voličov, nedosiahnutý počet platných hlasov vo voľbách:

Regina	Víteková	Tím Kraj Nitra	3	447
--------	----------	----------------	---	-----

Topoľčany: 25 249 obyvateľov, NEKA podpora **500** voličov, nedosiahnutý počet platných hlasov vo voľbách:

Pavol	Goga	SMER - SD, SNS	1	431
Ervín	Mik	DOBRÁ VOLBA a Umiernení	4	190
Veronika	Streicherová	Hlas - sociálna demokracia	6	172

Príloha 3

Dôkazy vnútorného rozporu Ústavy SR vo veci výkonu referenda

Referendum je významným nástrojom priamej demokracie. Štatistika dokazuje, že na Slovensku bolo z deviatich referend platné len jedno, t.j. tento nástroj priamej demokracie funguje s účinnosťou 1/9 (11,11%). Nielen táto samotná skutočnosť je dôvodom na zamyslenie sa a nápravu.

Referendum predstavuje binárny systém uplatnenia moci občanov priamo, ktorý je založený na princípe, že sa každý volič k uvedeným otázkam vyjadrí jasnou odpoveďou „ÁNO, alebo NIE.“ Z toho plynie aj požiadavka na formulovanie referendových otázok: musia byť formulované tak, aby bolo možné na ne jednoznačne odpovedať „ÁNO, alebo NIE.“ Otázky umožňujúce inú odpoveď nie sú v referende prípustné.

Ústavné nastavenie podmienok referenda v SR však kvórom narušuje tento binárny charakter referenda tým, že občan – volič, ktorý nesúhlasí s referendovými otázkami, konajúci v súlade s Ústavou SR a:

- je znalý rizika vyplývajúceho z účasti na referende, prijme najsprávnejšie rozhodnutie „nezúčastním sa referenda, aby som naplnením kvóra náhodou nespôsobil platnosť referenda s výsledkom, ktorý otočí moju voľbu v môj neprospech,“ t.j. poskytuje inú – nevy povedanú – odpoveď ako NIE a bojkotuje referendum,
- neznalý rizika vyplývajúceho z účasti na referende prijme nesprávne rozhodnutie, „zúčastním sa referenda s odpoveďou NIE“, čím len svojou účasťou môže prispieť k naplneniu kvóra a náhodou spôsobiť platnosť referenda s výsledkom „ÁNO“, teda svojou účasťou pri zhode náhod môže dopomôcť k vygenerovaniu výsledku, ktorý je opakom jeho voľby,
- zaťaženie najdôležitejšieho nástroja priamej demokracie faktorom náhody je absolútne neprípustné.

Ústavný systém referenda nerozdeľuje skupinu, ktorá s referendovými otázkami súhlasí, delí len skupinu s nesúhlasným stanoviskom. To je rozpor s čl. 12 ods. 1 Ústavy SR. Nech to znie akokoľvek nesprávne, je treba pripustiť, že je to ústavný podvod na občanoch, ktorý zneužíva nevedomosť voličov (konajúcich v súlade s Ústavou SR) v referende. Týmto voličom, z obáv spojených s možným obvinením marenia referenda, vo verejnom priestore nik nevysvetlí, že len svojou účasťou v referende môžu voliť sami proti sebe, v neprospech svojho zámeru a svojej voľby.

Je možné vzniesť námietku: je to v poriadku, preto sa koná referendum, aby bola rešpektovaná vôľa väčšiny. Bola by to pravda, ak by sa referenda mohli zúčastniť iba voliči s pozitívnym stanoviskom k referendovým otázkam a voliči negatívnym stanoviskom k referendovým

otázkam by sa referenda nezúčastnili, alebo by sa referenda zúčastnili všetci voliči so stanoviskom ÁNO – NIE bez kvóra. To však ústava nepredpokladá a prvý prípad by bol aj v rozpore s tajnosťou voľby. Príklady uvedené v závere dokazujú nedemokratický charakter referenda, v ktorom z dôvodov kvóra môže prevládať menšinový názor nad väčšinovým.

Ústava SR pripúšťa aby sa jeden zo základných nástrojov demokracie mohol užívať (a ešte aj v politickom boji zneužívať) v neprospech jednej skupiny voličov. Účinok čl. 98 ods. 1 Ústavy SR (kvórum) na správanie sa voličov v referende dokazuje, že uvedený článok ústavy je v rozpore s čl. 12 ods. 1, 2 a 4 Ústavy SR z dôvodu, že:

- Skupine voličov, ktorá má negatívny postoj k referendovým otázkam umožňuje dvojaký postup v referende:
 - nezúčastniť sa referenda a tým bojkotovať platnosť referenda nenaplnením predpísaného kvóra účasti nadpolovičnej väčšiny oprávnených voličov
 - zúčastniť sa referenda a hlasovať proti referendovým otázkam, čím môžu prispieť k naplneniu predpísaného kvóra a k platnosti referenda len z dôvodu, že väčšina voličov s pozitívnym stanoviskom k referendovým otázkam sa na referende zúčastnila a väčšina voličov s negatívnym stanoviskom k referendovým otázkam sa na referende nezúčastnila. Niektorí voliči voľbou NIE sa zúčastnia referenda preto, aby nemali problém v rodine, alebo vo svojom životnom priestore.
- V dôsledku delenia skupiny voličov s negatívnym postojom k referendovým otázkam na dve časti je:
 - Narušený binárny charakter referenda, v ktorom sa požadované vyjadrenie voliča ÁNO-NIE dopĺňa ústavne možným tretím vyjadrením „NIE, a preto sa referenda nezúčastním,“ ktoré je v konečnom výsledku rovnocenné postoju „Nezaujíma ma to“.
 - Skreslený výsledok a možno aj pochybná právoplatnosť referenda, do ktorého neboli započítané hlasy voličov s negatívnym postojom k referendovým otázkam, ktorí sa, motivovaní Ústavou SR, rozhodli nezúčastniť referenda a tým v zmysle čl. 98 ods. 1 ústavy dosiahnuť jeho neplatnosť. Je možné vzniesť námietku, že o nezapočítaní svojho hlasu do referenda vedeli; protiargument: ústava ich motivovala k takémuto konaniu, pretože si boli vedomí toho, že svojou účasťou v referende by mohli spôsobiť platnosť referenda s výsledkom, ktorý je v rozpore s ich presvedčením a voľbou (to riziko vyššou účasťou narastá) a preto sa referenda nezúčastnili.
 - Znemožnený rovnaký postup agitácie pred referendum pre ÁNO aj NIE (viď nižšie).
- Referendum má deliť voličov len na dve skupiny: na tých, ktorí súhlasia s referendovou otázkou a tých, ktorí nesúhlasia s referendovou otázkou. Ústavný systém Slovenskej republiky však rozdeľuje voličov na tri skupiny, pretože voličov s nesúhlasným stanoviskom k referendovej otázke delí ešte na dve časti, teda celkovo vytvára tri

skupiny voličov. Nevhodnosť tohto systému sa osobitne zvyrazňuje v referendách, ktoré predkladajú niekoľko otázok. Stačí medzi nimi jedna dôležitá otázka, s ktorou väčšina voličov nesúhlasí, aby obavy z naplnenia kvóra odradila voličov od účasti v referende.

➤ Uvedený systém referenda je v rozpore s čl. 12 ods. 2 Ústavy SR už v príprave referenda a následne v účasti v ňom, pretože:

- zvyhodňuje skupinu voličov, ktorí majú záujem na pozitívnom výsledku referenda tým, že:

- voličov tejto skupiny podmienkami referenda nerozdeľuje,
- umožňuje im viesť referendovú agitáciu v prospech nimi sledovaného cieľa, t.j. presviedčať ostatných voličov „zúčastnite sa referenda a voľte ÁNO“,
- umožňuje im účasť na referende s jednoznačným postojom („ÁNO“), ktorý ústavný systém referenda nemôže otočiť v ich neprospech.

- znevýhodňuje skupinu voličov, ktorí majú záujem na negatívnom výsledku referenda tým, že:

- Voličov tejto skupiny rozdeľuje na dve časti:

- na časť, ktorá sa referenda nezúčastní s cieľom znížiť účasť pod 50%, čím chce dosiahnuť aby bolo referendum neplatné – motivuje ich teda k mareniu referenda, v dôsledku čoho sa váha ich hlasu v referende stráca (nezohľadní), vyhodnotí sa iba ako neúčasť v referende; táto časť sa právne nesprávne zaradí do percentuálne neidentifikovateľnej skupiny, ktorá pozostáva:

- z voličov s jasným postojom „NIE“, ktorí sa nezúčastnia referenda vedome, aby nezvýšili účasť v referende; ich podiel v skupine je neznámy
- z voličov, ktorí nemajú na referendové otázky názor a preto sa nevyjadrujú
- z ignorantov, ktorí ignorujú, alebo bojkotujú účasť v každých voľbách a v každom referende
- z iných voličov,

- na časť, ktorá sa referenda zúčastní s jednoznačne negatívnym postojom NIE, ktorých voľbu však ústavný systém referenda môže otočiť v ich neprospech len v dôsledku toho, že svojou účasťou v referende môžu spôsobiť platnosť referenda, v ktorom boli prehlasovaní preto, že iní voliči z tejto skupiny, zohľadňujúc ústavu, sa referenda nezúčastnili,

- Neumožňuje im viesť referendovú agitáciu v prospech nimi sledovaného cieľa, t.j. presviedčať ostatných voličov „nezúčastnite sa referenda ani s voľbou NIE, pretože len svojou účasťou môžete spôsobiť platnosť referenda s výsledkom ÁNO.“ Takáto agitácia by mohla byť zneužitá a vyhodnotená ako trestný čin marenia referenda.

- Pre úplnosť je nutné pripustiť, že aj občania s pozitívnym stanoviskom k referendovým otázkam („ÁNO“) svojou neúčastou na referende môžu zapríčiniť výsledok referenda, ktorý je v rozpore s ich vôľou. Títo však nie sú v pozícii, že svojou účasťou na referende by podporili výsledok referenda, ktorý bude negovať ich voľbu v referende a otočí výsledok referenda v ich neprospech.

Ústavný systém referenda v našej republike teda dovoľuje jednej skupine obyvateľstva agitáciou a vyzbieraním podpisov navrhovať čokoľvek a druhej skupine občanov – podľa skóre 8:1 z 9 referend – prevažujúcej, zakazuje povedať, že „kráľ je nahý.“

V uplynulom roku sme si vypočuli veľa vystúpení politikov na tému úcty k podpisom 400 až 600 tis. podpisov občanov, ktorí požadovali vypísanie referenda. Číslo 3 184 367 občanov, ktorí sa referenda 21.januára t.r. nezúčastnili nikto s úctou nevyslovuje. V tomto počte sú aj traja najvyšší ústavní činitelia, ktorí iba oznámili, že sa referenda nezúčastnia, neagitovali. Organizátori referenda ich hneď onálepkovali, že sa „boja demokracie.“ Generalizovaním tohto hodnotenia (čl. 12 ods. 1 Ústavy SR: „Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach“) máme v Slovenskej republike 1 193 198 demokratov (ktorí sa zúčastnili referenda) a 3 184 367 občanov, ktorí sa boja demokracie. Je to typický príklad toho, ako sa referendum, pri danom ústavnom nastavení, bez ohľadu na výsledok, dá v politickom boji zneužiť. Tu pripomeňme, že neplatné referendum už bolo okomentované ako prijatie ponuky jednej politickej strany na zmenu: „Napriek tomu, že to bolo mediálne a zo strany koalície a prezidentky najignorovanejšie referendum v histórii Slovenska, včera došlo k referendovým urnám 1,2 milióna voličov, ktorí do referenda prišli s jasnou víziou. Vedeli, že chcú predčasné parlamentné voľby, vedeli, že chcú zmenu,“ uviedol Fico. Podotkol, že ak ľudia prídu k ďalším parlamentným voľbám minimálne v takomto počte, zmena je garantovaná.“

Všeobecne: kvórum (v akejkoľvek hodnote), ktoré podmieňuje platnosť hlasu zodpovedných občanov, ktorí majú záujem na riadnom spravovaní svojej krajiny, konaním občanov, ktorí sú ľahostajní k správe vecí verejných (ignorantov), je zasahovaním jednej skupiny občanov do práv a slobôd inej skupiny občanov, čo je v rozpore s čl. 12 ods. 2 Ústavy SR.

Články 12 a 98 Ústavy SR vykazujú znaky vnútorného rozporu Ústavy SR. Čl. 98 ods. 1 v spojitosti s čl. 95 ods. 1 Ústavy SR zaraďujú referendum nielen k finančne náročnému aktu priamej demokracie, ale aj k nástrojom porušovania základných občianskych práv a slobôd, ktoré sú v zmysle č. 12 ods. 1 Ústavy SR neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné. Dvomi možnými príkladmi uvedieme, že kvórum je v rozpore aj so základným princípom demokracie, v ktorej rozhoduje väčšina:

- Referendum bude neplatné s výsledkom, ktorý je v rozpore so súhrnnou voľbou skupiny voličov s pozitívnym postojom k referendovým otázkam: napr.: pri celkovej účasti v referende 49,9% oprávnených voličov bolo 49% odpovedí kladných (ÁNO),

3,1 % nemá vyhranený názor, referenda sa nezúčastní a 47% s negatívnym postojom sa referenda nezúčastní k vôli kvóru, hlasuje „nohami doma.“ Teda pri väčšinovom pozitívnom stanovisku k referendovým otázkam ÁNO/NIE: 49/47% je výsledok referenda neplatný len k vôli kvóru.

- Opačný príklad: pri výsledku referenda: účasť 51%, ZA 26%, PROTI 25% a 49% neúčasť v referende je referendum platné. Je možné reálne predpokladať, že zo 49 % nezúčastnených voličov v referende viac ako 1% voličov nešlo voliť len preto, aby nenaplnilo predpísané kvórum. Ich zámer sa nevydaril, pretože iní voliči s rovnakým stanoviskom „NIE“ sa referenda zúčastnili. Výsledok referenda je aj v tomto prípade v rozpore s väčšinovým názorom. Tento príklad v hlasoch „ÁNO“ nie je ďaleko od výsledku referenda z januára 2023. Iba iná reakcia voličov s negatívnym postojom spôsobila neplatnosť referenda.

K tomu dodajme, že referendum je jediný systém uplatňovania volebného práva, v ktorom je platnosť voličského hlasu podmienená účasťou iných voličov na voľbe (referende). Keby táto podmienka platila v iných voľbách, bolo by veľa volieb neplatných. Pripomeňme si účasť v ostatných voľbách do EP (22,74 %), prezidentské voľby (41,79 %), NR SR (65,80 %) VÚC (29,95 %, 43.74 %), komunálne voľby (48,67 %, 46,19 %). V republike vykazujeme od 34 % do 77 % (v r. 2014 do 86,95%) oprávnených voličov, ktorí ignorujú voľby. Systém je nastavený tak, že ak by všetci občania nešli voliť, starosta, primátor, župan sa môžu zvoliť sami a môžu si zvoliť aj zastupiteľstvo jediným platným hlasom (prehnané, ale systémovo možné).

Kvórum, ktoré je len v referende, podporuje nezáujem o veci verejné, ktorý sa aj tak prejavuje v každých voľbách. Existujúce kvórum pre platnosť výsledkov referenda je teda spoločensky škodlivé, pretože núti aj starostlivých voličov s negatívnym stanoviskom k referendovým otázkam k neúčasti na referende. Uvedený vnútorný rozpor Ústavy SR by mali občania, ako nositelia všetkej moci v štáte, alebo zákonodarca, odstrániť konaním z vlastného podnetu, alebo na základe výkladu ústavy vyhláseného Ústavným súdom SR, o ktorý treba požiadať.

Odstránenie kvóra je právne nevyhnutné z dôvodov naplnenia práv a slobôd občanov. V žiadnych iných voľbách nie je volič odkázaný na to, aby:

- sa staral o platnosť svojho hlasu tým, že musí k volebnej urne prilákať všetkých voličov, ktorí majú rovnaký názor ako on, alebo,
- sa bál ísť k volebnej urne iba preto, že systém môže otočiť jeho voľbu v prospech protipólu,
- odhadoval správanie sa ostatných voličov v referende a tejto lotérii podriaďoval svoju účasť,
- spájal svoj záujem o riadenie krajiny s občanmi, ktorým je verejný záujem ľahostajný.

Ústava nemôže rozdeľovať občanov s rovnakým postojom k dôležitým spoločenským otázkam a zapríčiňovať chaos v tak dôležitom občianskom akte akým je referendum.

Návrh zmeny ústavy:

- Zmena čl. 95 ods. 1 Ústavy SR nasledovne: „Referendum vyhlasuje prezident Slovenskej republiky, ak o to petíciou požiada aspoň 100.000 občanov, alebo ak sa na tom uznesie Národná rada Slovenskej republiky dvojtretinovou väčšinou, a to do 30 dní od prijatia petície občanov alebo uznesenia Národnej rady Slovenskej republiky. Uznesením Národnej rady Slovenskej republiky je možné rozhodnúť aj o referende konzultatívneho charakteru. Ak táto skutočnosť nie je uvedená v uznesení ide vždy o referendum záväzného charakteru.“
- Zmena čl. 98 ods. 1 Ústavy SR nasledovne: „Výsledky referenda sú platné, ak bolo rozhodnutie prijaté nadpolovičnou väčšinou účastníkov referenda“.
- Zmena čl. 93 ods. 3: „Predmetom referenda nemôžu byť základné práva a slobody, celistvosť štátu, skrátenie volebného obdobia Národnej rady SR v prvom roku po voľbách, vytváranie regiónov s potlačenými právami štátotvorného národa, dane, odvody, štátny a regionálny rozpočet.“

Príloha 4

Zloženie koordinačného tímu Pirátov zodpovedných za prípravu volebného programu a koordináciu volebnej kampane

Michal Pírek, Dana Miri, Martin Kresák, Karolína Ivanová, Veronika Kvetáková, Benjamin Schlesinger, Zuzana Šubová, Drahomír Širůčka, Rudolf Molnár, Norbert Astaloš, Juraj Krátky, Jaroslav Nosaľ, Dajana Maxian Rosová

25.septembra 2023